

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΗ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1981 | ΑΡΙΘ. 15-16

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Κ. ΙΓΝΑΤΙΟΥ Δ' ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ (2-8-6-1981)*

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΣΥΝΟΔΟΝ

7. Μετ' ιδιαιτέρας λαμπρότητος και χαρᾶς ὑπεδέχθη τὸν Μακ. Πατριάρχην Ἀντιοχείας κ. Ἰγνατίου Δ' ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ Σάββατον 6 Ἰουνίου. Ὁ Μακ. Ἀντιοχείας μετὰ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ, εἰσῆλθεν ἐν ἀρχῇ εἰς τὸν περίβολον τῆς Ἱ. Μονῆς Πετράκη, ἡ ὁποία εἶχε σηματοδοτηθῆ μετὰ συριακᾶς, λιβανικᾶς καὶ ἑλληνικᾶς σημαίας. Ἀφοῦ προσεκύνησεν εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Ἱ. Μονῆς, κατηθύνη πρὸς τὸ Συνοδικὸν Κατάστημα, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ὁποίου τὸν ὑπεδέχθησαν οἱ Συνοδικοὶ Σεβ. Μητροπολιταὶ Χίου κ. Διονύσιος καὶ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Μελέτιος, μετὰ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ καὶ τῶν Γραμματέων τῆς Ἱ. Συνόδου. Τὸν Μακ. Πατριάρχην ἐδέχθησαν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ Σεβ. Συνοδικοὶ εἰς τὴν Αἴθουσαν Συνεδριάσεων τῆς Ἱ. Συνόδου. Προσφωνῶν τὸν ὑψηλὸν Ἐπισκέπτην, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου, Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ εἶπεν:

Μακαριώτατε καὶ Θειώτατε Πατριάρχα τῆς Μεγάλης Θεοπόλεως Ἀντιοχείας καὶ Πάσης Ἀνατολῆς καὶ τῆς Μετριότητος ἡμῶν λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἐν Κυρίῳ Ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ, Κύριε Κύριε Ἰγνάτιε,

Ἡ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἐν πνευματικῇ χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει καὶ συγκινήσει βαθειά, σᾶς ὑποδέχεται μετὰ τῆς σεβασμίας συνοδείας σας εἰς τὸ πνευματικὸν καὶ Διοικητικὸν

Κέντρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδιαίτατα εἰς τὸν, εἰς ὃν ἱστάμεθα, ἱερὸν χώρον, ἐνθα λαμβάνουσι χώραν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι αἱ συνεδρίαί τῆς τε Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου καὶ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας.

Ὑμᾶς τὸν παρὰ τοῦ Κυρίου μας καὶ Θείου τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας Δομήτορος, ἐδλογημένον Προκαθήμενον τῆς Ἁγίας Μεγάλης Ἀδελφῆς ἐν Χριστῷ Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας.

Ἡ συγκίνησίς μας αὕτη εἶναι πεπληρωμένη τῆς ἐν Κυρίῳ χαρᾶς, ἀπὸ οὐδὲς αἰρεῖ ἀφ' ἡμῶν, ὡς ἐβεβαίωσεν ὁ Κύριός μας, (Ἰω. 16,22), διότι πάντες ἡμεῖς οἱ ἐν Χριστῷ τῷ Σωτῆρι ἡμῶν ὁμαίμονες πνευματικοὶ ἀδελφοὶ ἱστάμεθα ὑπεράνω τῶν κατὰ κόσμον διακρατικῶν ὁρίων καὶ περιοχῶν. Καὶ ἐν πνευματικῇ ἐλευθερίᾳ βιοῦμεν τὰς ἀρχὰς καὶ ἀξίας τῆς ἐν τῷ αὐτῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡμῶν παγκοσμίου Χριστιανικῆς Οἰκογενείας. Διὸ καὶ πᾶσα, ὡς ἡ παρούσα χαρμόσυνος στιγμή, συνάντησις ὡς ἀδελφῶν, ἀποτελεῖ νόμα πηγαιᾶς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐδλογίας δι' ἡμᾶς.

Ὅθεν, Μακαριώτατε Ἁγίε Ἀδελφέ, ἐν τῇ δικαίᾳ ταύτῃ χριστιανικῇ χαρᾷ, χαιρετίζομεν τὴν Ἀβραμᾶϊως ἐδλογημένην παρ' ἡμῶν ἱστορικὴν ἐπίσκεψιν τοῦ πεπνυμένου Πνευματικοῦ Ἠγέτου τῆς Ἀδελφῆς Ἀντιοχειανῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Πρώτιστον πάντων ὁμως, κατὰ τὴν πρώτην ταύτην πανηγυρικὴν μας συνάντησιν, δόξαν καὶ αἶνον ἀναμέλλομεν πρὸς τὸν Πανάγιον ἡμῶν Τριαδικὸν Θεόν, ὅτι, τῇ πλουσίᾳ Του Χάριτι, ἐδλογεῖ κατὰ τὴν ἱερωτάτην ταύτην καὶ λίαν χαρμόσυνον στιγμήν, τὴν ἀδελφικὴν πνευματικὴν παρδαισίαν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 300 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13-14 τεύχους.

ἐν τῇ Ἱερῷ αἰθούσῃ τῆς Ἱερῶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἄλλ' ἐπίσης, Μακαριώτατε, σύστοιχον χρέος ὑπολαμβάνομεν, ἀπὸ καρδίας νὰ εὐχαριστήσωμεν τὴν Ὑμετέραν Θεοτίμητον Μακαριότητα, διὰ τὸ ὄχι σμικρὰς πνευματικῆς καὶ ἐκκλησιολογικῆς σημασίας μέγα ἱστορικὸν γεγονός τῆς ὑψίστης τιμῆς τῆς ἐπισκέψεως Ὑμῶν καὶ τῆς σεβασμίας συνοδείας Σας ἐν τῇ προγονικῇ ἡμῶν Γενετείρᾳ Ἑλληνικῇ Χώρα.

Μακαριώτατε Ἅγιε Ἀντιοχείας, καὶ λοιποὶ σεβάσμιοι καὶ προσφιλεῖς τῆς Ἀδελφῆς Ἀντιοχεια- νῆς Ἐκκλησίας ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί,

Ἐλπίζοντες καὶ ἐν Κυρίῳ εὐχόμενοι, κοινῶς εὐχάριστον καὶ ἀδελφικῶς ὠφέλιμον τὴν ἐν τῇ Ἑλλαδικῇ Ὀρθοδόξῳ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ φιλικῇ Χώρα ἡμῶν, χαρμόσυνον ἐν πᾶσιν διαμονὴν ὑμῶν,

σᾶς καλωσορίζομεν

ἐν εἰλικρινεῖ καὶ θερμῇ ἀδελφικῇ ἀγάπῃ:
ὡς εὖ παρέστητε».

Ἀπαντῶν ὁ Μακ. Ἀντιοχείας κ. Ἰγνάτιος Δ' εἶπεν:

Εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίου Τριάδος, Μοναδικῆς θεότητος, Ἀμῆν. Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ Σεβασμιώτατοι Συνοδικοὶ ἀδελφοὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Δὲν δύναμαι νὰ εὐρω λόγους διὰ νὰ ἐκφράσω τὰ αἰσθήματά μου ἐνεκα τῆς θερμῆς ὑποδοχῆς σας. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐφθάσαμεν εἰς τὴν χώραν σας νοιώθομεν ὡς εἰς τὸ σπίτι μας. Ἡ ἀγάπη σας εἶναι πολλή καὶ ἡ καλωσύνη σας μεγάλη, ὥστε δὲν εὐρίσκω λόγους νὰ ἐκφράσω τὰς θερμὰς εὐχαριστίας ἐμοῦ καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων συνοδῶν μου. Ἐπεδιώξαμεν νὰ ἔλθωμεν εἰς αὐτὴν τὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, διότι δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερα χαρὰ δι' ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νὰ βλέπωμεν τὴν Ἐκκλησίαν ἐν προόδῳ, πράττουσαν τὸ δυνατόν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πληρώματος αὐτῆς. Ἐμεῖς εὐρισκόμεθα εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ χαίρομεν διότι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Ἀντιοχειατὴν συμβαδίζει ἐπὶ τὸ αὐτό. Οὕτως, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον οἱ ἄλλοι βλέπουν ὡς μελλοντικόν, δι' ἡμᾶς εἶναι πραγματικότης. Ἐμεῖς δὲν εἶμεθα δύο Ἐκκλησίαι, ἀλλὰ μία. Ἔνα εἶναι τὸ Πνεῦμα ποῦ φωτίζει καὶ κατευθύνει τὴν Ἐκκλησίαν μας. Ἡ ἐκκλησιολογικὴ σημασία, τὴν ὁποίαν ἡ Μακαριότης σας ἠθέλησεν νὰ τονίσῃ, φανεροῦται μετὰ αὐτὴν ἐδῶ τὴν σημερινὴν πραγματικότητα τῆς ἐνότητος. Αὐτὴν καλοῦμεθα νὰ διακονήσωμεν. Εἶμεθα πολὺ εὐτυχεῖς, διότι εὐρισκόμεθα εἰς αὐτὴν τὴν Συνοδικὴν ἀδελφίαν ἐν μέσῳ ἀδελφῶν. Αὐτὸν τὸν ἱερὸν τόπον ἔχω πολλάκις ἐπισκεφθῆ. Μάλιστα ἡ πρώτη ἐπίσκεψίς μου εἰς τὴν χώραν σας καὶ ἡ πρώτη διαμο-

νή μου εἰς αὐτὴν ἐπραγματοποιήθη εἰς αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπον. Καὶ ὁ ἱερὸς Ναός, εἶναι αὐτὸς εἰς τὸν ὁποῖον προσέφερα τὴν ἁγίαν ἀναφορὰν ὡς Προεσβύτερος καὶ πρῶτος ἐγὼ ἐκάλεσα πάντας τοὺς ἐδῶ Λιβανέζους καὶ Σύρους Ὀρθοδόξους νὰ συμπροσευχηθοῦνί μαζὶ μας. Διὰ τούτων σᾶς ἔδωκα μίαν εἰκόνα τῶν δεσμῶν μου μετὰ αὐτὸν τὸν ἱερὸν χώρον καὶ τὴν Ἱερὰν Μονὴν Πετρούκη. Ἀκόμη ἐπιτρέψατέ μου νὰ μνησθῶ παλαιῶν κοινῶν ἀγώνων, ἐσεῖς ἀπ' ἐδῶ καὶ ἡμεῖς ἐκ τοῦ πλησίον. Ἀπειλούμεθα καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὸ κῶμα τῆς ἀπιστίας, ὅπως ὅλοι οἱ λαοί, μέχρι καὶ ἐκείνων οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀρχὴν. Ἐμεῖς εἶμεθα ἐνωμένοι χέρι-χέρι μετὰ ἐκείνους ποῦ ἐπιθυμοῦν νὰ ὑπερισχύσῃ τὸ δίκαιον καὶ ἡ ἀλήθεια, ἐπολεμήσαμεν δὲ πάντοτε μετὰ μοναδικὰ μας ὄπλα τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν θεῖαν χάριν. Ἀναμνησκόμεθα ἰδιαίτερος ἐκείνους τοὺς ἐκπροσώπους αὐτῆς τῆς Ἱερῶς χώρας, οἱ ὅποιοι ὑπῆρξαν εἰς τὴν Πατρίδα μας, ὅπως τὸν κ. Νομκόν, τὸν κ. Ἀντωνόπουλον καὶ τὸν κ. Μοσχόπουλον, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν ἀκριβῶς καὶ ποῖον ὁπῆρξεν τὸ ἀντίτιμον αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνος μας. Ἡ ἱστορία μας εἶναι μακροτάτη, ὅσον δὲν ἠμπορεῖ νὰ φαντασθῆ κανεὶς καὶ ἡ Ὀρθοδοξία μας ἠγωνίσθη καὶ ἐνίκησεν. Ἐμεῖς ἀσπλιώμεν βλέποντες τοὺς νέους μας νὰ στρέφονται πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν, διὰ τοῦτο καὶ εἶμεθα πλησίον τους. Ἐὰν ἡμεῖς ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὴν νεολαίαν μας, τὴν θέσιν μας θὰ καταλάβῃ κάποιος ἄλλος. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιοχείας τὰ περισσότερα Σχολεῖα δὲν εἶναι Ὀρθόδοξα. Τὰ ἰδρύματα τὸ ἴδιο. Μὴ ὀρθόδοξοι καθηγητὰ διδάσκουν εἰς τὰ Σχολεῖα. Διὰ τοῦτο χρειάζεται μεγάλος ἀγὼν διὰ τὰ κρατήσωμεν τοὺς νέους μας εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν. Εὐτυχῶς δὲ ὅτι τὰ παιδιὰ μας διαισθάνονται τὴν ἀγάπην νὰ εὐρίσκονται πλησίον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἡ Ἐκκλησία μας ἀνταποκρίνεται εἰς τοῦτο ἐν τοῖς πράγμασιν. Αὐτὸ δίδει καὶ μίαν ἐξήγησιν διὰ τὸν τρόπον μετὰ τὸν ὁποῖον ἀντιμετωπίσαμεν τὴν κατάστασιν ἐντὸς τῆς Συνόδου τελευταίως. Διότι εἶχομεν βεβαιωθῆ ὅτι πᾶσα διαίρεσις βλάπτει τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας εἶναι δόγμα καὶ ὄχι διοικητικὴ πράξις. Τοιοτοτρόπως ἐκόνεμεν τὸν δρόμον εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἠθέλουν νὰ ἐκμεταλλεθοῦν τὴν κατάστασιν αὐτὴν καὶ προεκαλέσαμεν, ἄς τὴν εἶπω, ἀνατροπὴν εἰς πολλὰς Ἐπιοχίας. Ἐπραγματοποιήσαμεν δὲ αὐτὰ χωρὶς κανένα δισταγμὸν καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Βηρυττοῦ, ἥτις σήμερον εὐρίσκειται εἰς ἀρίστην κατάστασιν. Ἀπεκτίσαμεν ἐπίσης ἀξιόλογα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα κατανοοῦν τὴν γλῶσσαν τῆς ἀγάπης μᾶλλον ἢ τοῦ συμφέροντος, ἐκ τῶν ὁποίων τινὰ μετὰ συνοδεύουν σήμερον ἐδῶ. Διὰ τοῦτο ὅταν μᾶς ὀνομάζετε ἀδελφούς, ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐσᾶς, αἰσθανόμεθα τοῦτο πραγματικότητα καὶ παρακλοῦμεν νὰ δέσθε, ὅπως αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἀδελφωσύνης παραμείνῃ ἐκεῖ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας. Διότι τὸ Εὐαγγέλιον λέγει ὅτι (ἐκ γὰρ τοῦ κορποῦ τὸ δένδρον γινώσκειται). Καὶ ὁ κορπὸς τοῦ Πνεύματος εἶναι νὰ εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεόν. Μακαριώτατε καὶ ἀδελφοί, ἐπανολαμβάνω νὰ δέσθε, ὅπως

διατηρηθῆ αὐτὴ ἢ μεταξὺ ἡμῶν ἐνότης. Σὰς εὐχαριστώ.

Ἐν συνεχείᾳ συνεζητήθησαν διάφορα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος ἐκκλησιαστικά θέματα, ἀνηλλάγησαν παράσημα τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἠκολούθησε δεξίωσις εἰς τὴν Μεγάλην Αἴθουσαν Τελετῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗ

Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

8. Τὴν ἐπομένην, ἡμέραν Κυριακὴν 7ην Ἰουνίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐωρτάσθη μετ' ἰδιαιτέρας ἱεροπρεπείας καὶ λαμπρότητος ἡ 1600ῆ ἐπέτειος ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Β' Ἁγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐτελέσθη εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ἱ. Ναὸν Ἀθηνῶν πανηγυρικὴ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Θεία Λειτουργία, συλλειτουργούντων τῶν Μακαριωτάτων Πατριάρχου Ἀντιοχείας καὶ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, συμπροαστατουμένων ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Κίτρους κ. Βαρνάβα, Ὁρους Λιβάνου κ. Γεωργίου, Βηρυτοῦ κ. Ἡλίας, Χαλκίδος κ. Χρυσόστομου, Θεσσαλιώτιδος κ. Κλέπα, Λαρίσης

κ. Σεραφεῖμ, Περιστερίου κ. Χρυσόστομου, Καλαβρύτων κ. Ἀμβροσίου, Χίου κ. Διονυσίου καὶ Νικοπόλεως κ. Μελετίου.

Κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν, ἡ ὁποία ἐνεῖχεν ἰδιαιτέραν αἴγλην, λόγῳ καὶ τῆς ἐκφωνήσεως ὀρισμένων εὐχῶν εἰς τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν, ὠμίλησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος, Ἀντιπρόεδρος τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου, διὰ τὸ ἱστορικὸν καὶ τὴν σημασίαν τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (ὁ λόγος δημοσιεύεται εἰς ἑτέρας σελίδας).

Πρὸ τῆς «Ἀπολύσεως» ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἀπευθυνόμενος εἰς τὸν Μακ. Ἀντιοχείας εἶπεν:

Μακαριώτατε καὶ Θειώτατε Πατριάρχα τῆς Μεγάλης Θεουπόλεως Ἀντιοχείας, Συρίας, Ἀραβίας, Κιλικίας, Ἰβηρίας καὶ Μεσοποταμίας καὶ πάσης Ἀνατολῆς, καὶ τῆς ἡμετέρας Μετρούπολιτος ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὲ Ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, Κύριε Κύριε Ἰγνάτιε,

Δόξαν καὶ αἶνον πανύμνητον ἀναπέμπομεν πρὸς τὸν Θεῖον τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας Δομήτορα, ὅτι καταξιῶ ἡμᾶς σήμερον ἐν τῷ πανσέπτῳ τούτῳ

Ὁ Μακ. Ἀντιοχείας κ. Ἰγνάτιος Δ' μετὰ τῆς Συνοδείας αὐτοῦ προσέρχεται εἰς τὸ Συνοδικὸν Κατάστημα. Εἰς τὸ προαύλιον τῆς Ἱ. Μονῆς Πετράκη γίνεταί δεκτὸς ὑπὸ Συνοδικῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Γραμματέων τῆς Δ. Ἱ. Σ.

Καθεδικῶ Ἱερῶ Ναῶ τοῦ Ἐδαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, τῆς παλαιφάτου τῶν Ἀθηνῶν πόλεως, νὰ βιώμεν τὴν ἀνεκλάλητον χαρὰν τοῦ συλλειτουργεῖν μετὰ τῆς ὑμετέρας ἀγαπητῆς Μακαριότητος, τετιμημένου παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Προκαθημένου τῆς Μεγάλης Ὁρθοδόξου Ἀδελφῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας

Καὶ ἡ χαρὰ ἡμῶν αὕτη, Μακαριώτατε, δὲν πηγάζει μόνον ἐκ τοῦ χαρμοσύνου γεγονότος τῆς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἱστορικῆς συναντήσεως δύο ὁμοεικόνων ἐν Ἱησοῦ Χριστῷ πνευματικῶν Ἀδελφῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀναντιορήτως δυσχειμέρων περιστάσεων τοῦ σημερινοῦ κόσμου.

Καί, παρὰ τὸ ὀξύμωρον τοῦ σχήματος, ἡ ἀνησυχία δηλαδὴ τῶν καιρῶν νὰ ἐπαυξάνῃ τὴν χαρὰν τῆς ἐδῶ παρουσίας οὐσ, εἶναι λίαν ἐνόητον, ἡ σύσφιγξι τῶν ἀδελφικῶν δεσμῶν, νὰ ἐπισχῆ ἀμφοτέρους εἰς τὴν θαρρολέαν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀδιαλείπτων ἀγώνων, κατὰ τὴν παρήγορον Ἀγιογραφικὴν βεβαίωσιν:

«ἀδελφός ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος,
ὡς πόλις ὄχυρά καὶ ὑψηλή,
ἰσχύει δὲ ὡςπερ τεθεμελιωμένον βασίλειον»
(Παροιμ. 18,19).

Διότι ὄντως, Μακαριώτατε, πολλοὶ ἀντίθεοι δυνάμεις καταταλαιπωροῦν τὸν κόσμον ὀλόκληρον καὶ ἰδιαίτατα τὸν περιοῦσιον λαὸν τοῦ Θεοῦ, οὐχὶ δὲ ὀλίγοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ διέρχονται στιγμὰς θλίψεων, ὥστε ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν, νὰ ἐπιβάλλεται ἡ ἄνευ καθυστερήσεων ἐπαρασυνένωσις τῶν χριστιανικῶν δυνάμεων.

Ἀλλὰ, διὰ τοῦτο, ἐπιβάλλεται ἐντατικοποιήσῃς τοῦ διαλόγου καὶ τῶν ἐπαφῶν τῶν Ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τοῦθ' ὅπερ ὀρθῶς καὶ ἐδστόχως ἐτόνισε καὶ ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης εἰς τὸν Ἐνθρονιστήριον Αὐτῆς Λόγον, ὥστε, ἐν τῇ εἰλικρινεῖ τῶν ἐν Χριστῷ Ἀδελφῶν συνεργασία, νὰ δώσωμεν τὴν πρέπουσαν μαρτυρίαν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀληθοῦς διακονίας καὶ ἀποστολῆς ἡμῶν.

Καὶ οὕτω, μέχρι καὶ αὐτοθυσίας τὴν ὁδὸν Κυρίου πορευόμενοι, ὡς οἱ τοῦ Κυρίου Ἀπόστολοι, ὧν ἠξιώθημεν σήμερον Διάδοχοι, νὰ φθάσωμεν κηρύσσοντες καὶ σώζοντες ψυχὰς, τὴν πρώτην τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας γενέθλιον ἡμέραν εἰς τὸν χρόνον προεκτείνοντες, ὥστε ἀδελφοὶ μας πάσης γωνίας καὶ ἀποχρώσεως:

«Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμίται, Κρηῖτες καὶ Ἀραβες» (Πράξ. 2,9), μετὰ πάντων ἡμῶν τὴν Μίαν, Ἀγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἀπεργασθῶμεν, ὡς Ἐκεῖνος ὥραματίσθη «ἵνα πάντες ἐν ὧσιν» (Ἰω. 17,21).

Ἦδη, Μακαριώτατε Ἁγίε Ἀδελφέ, τὸ κοινὸν Ποτήριον ἀναδεικνύει ἡμᾶς στερεοὺς ἐν Χριστῷ Ἀδελφοὺς. Καὶ αὕτη ἡ ἡμέρα ἡ διττῶς χαρμοσύνος, ἐν ἣ ἡ τελεσιουργεῖται ἡ σφρηγιάτησις τῶν ἀδελφικῶν

δεσμῶν τῶν δύο Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, ἔσται μία νέα ἐν Χριστῷ ἀδελφικὴ ἀνανέωσις καὶ χάραξις πορείας ἀναβαπτισμένης, ἐν μέσῳ τοῦ παρόντος κόσμου, με συνεχεῖς ἐβδομάδας Παθῶν, αἱ ὁποῖαι καὶ θὰ ἀναμένουν ἀπὸ ἡμᾶς καὶ νέας Γολγοθαϊκὰς ἀναβάσεις, διὰ τὰ εὐλογηθῶν παρὰ τοῦ οὐρανοῦ Μελχισεδέκ διὰ πνευματικῶν ἄρτων καὶ οἴνου, αἰωνίου ἀναστάσεως (Πρβλ. Γεν. 14,14).

Σεῖς Ἁγίε Ἀντιοχείας ἀπὸ τῆς ἰδικῆς κατὰ κόσμον Γενετείρας Γῆς καὶ ἡμεῖς ἐντεῦθεν, οἱ ταπεινοὶ Κυρίου συνεργάται, με ὄπλον τὴν κοινὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπην, θὰ βαδίζομεν ἀπτόητοι, ἐν μέσῳ ὄφρων καὶ σκορπίων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν, διὰ τὰ ἀξιοθῶμεν ἐν τῇ γῆ τῆς Ἐπαγγελίας νὰ ψάλλομεν ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς καὶ πνεύματος:

«Δεῦτε πόμα πίνωμεν καινόν,
ὡς ἐκ πέτρας ἄρνονου τερατοουργούμενον,
ἀλλ' ἀφθεορίας πηγῆν,
ἐκ Τάφου ὀμβροῦσαντος Χριστοῦ,
ἐν ᾧ στερεοῦμεθα» (Καν. Πάσχ.).

Πράγματι δὲ Ἁγίε Ἀδελφέ, παρὰ πάσας τὰς ἀντιξοότητας τοῦ παρόντος, ἡ ἐκ τοῦ Ζωοδόχου Τάφου ὀμβροῦσα σωτηριώδης Χάρις καὶ δύναμις μᾶς στερεώνει ἀπαρασσεύτους εἰς τὸ κοινὸν ἀδελφικὸν μας ἔργον.

Καὶ εἶναι μέγα συμβολικὸν ἐντύχημα, ὅτι κατὰ τὰς ὥρας αὐτὰς τῆς ἐν μέσῳ ἡμῶν παρουσίας τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, συμπίπτει ἡ συμπλήρωσις 1600 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 381 συγκλήσεως ἐν Κωνσταντινουπόλει τῆς Δευτέρας Ἀγίας καὶ Μεγάλης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἣτις συνεπλήρωσε τὸ μέγα θεμελιακὸν τῆς ἀμωμῆτου πίστεως δογματικὸν ἔργον, εἰς συνέχειαν καὶ ὀλοκλήρωσιν τοῦ ἐν ἔτει 325 ἐν Νικαίᾳ τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Ἀγίας Συνόδου ἀρξαμένου τοιοῦτου.

Ἀρείων καὶ Μακεδονίων καὶ λοιπῶν ἀρητῶν καὶ νοθευτῶν τῆς ἀγίας ἡμῶν πίστεως ἔσωθεν, ὡς ἐπίσης καὶ ἐτέρων ἔξωθεν ποικίλων πολεμίων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, θὰ ἀντιμετωπίζομεν, Μακαριώτατε, μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος, κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ Κυρίου:

«εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν καὶ ὑμᾶς διώξουσιν» (Ἰω. 15,20).

Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν, οἱ καιροὶ καὶ χαλεποὶ εἶναι καὶ ἰδιαίτατα οὐ μενετοί. Οἱ βαρεῖς λόκοι, περὶ τῶν ὁποίων μᾶς ἔχει προειδοποιήσῃς ὁ μέγας τῶν ἔθνων ἀπόστολος Παῦλος, οὐχὶ ἅπαξ ἐμφανισθέντες, ἤδη ὑπὸ διαφόρους ἀπατηλὰς ἀμφιέσεις ἐν μέσῳ ἡμῶν ἀνέστησαν:

«λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν
ὑποὺς μεθητὰς ὀπίσω ἑαυτῶν» (Πράξ. 20,29-30)

Διὸ καὶ ἡ πολλαχῶς καὶ ποικιλοτρόπως ἀξιοσημειώτος ἐπέτειος τῆς Β' Ἀγίας Οἰκουμενικῆς

Συνόδου, ὡσεὶ σήμερον συνεδριάζουσα, καλεῖ πάντας ἡμᾶς εἰς διπλότερον χρέος. Διότι, ὡς εἰς τὸ τελευταῖον Μήνυμα ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων διεκκήρυξεν ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. κ. Δημήτριος, ἡ ἐόρτιος αὕτη ἐπέτειος:

«ὀρᾷ εἰς τὴν διηρημένην χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν τὴν μεγάλην εὐκαιρίαν καὶ τὸ μέγα προνόμιον, ἵνα κηρύξῃ ἐκ νέου ἀδιαιρέτως τὸ ΠΙΣΤΕΥΩ ἡμῶν Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας»,

πρᾶγμα τὸ ὁποῖον βεβαίως, διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης καὶ ἐνώσεως τῆς ἐπὶ τῆς Στρατηνομένης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, θὰ ἀποτελέσῃ τὴν ἀπαρχὴν τῆς νέας μεγάλης πρὸς τὸν κόσμον πορείας αὐτῆς, εἰς ὁλοκλήρωσιν τοῦ μεγάλου πνευματικοῦ ἔργου, μέχρι τῶν πυλῶν ἐξόδου τοῦ παρόντος καὶ εἰς τὴν πολυπόθητον συνάντησιν μετὰ τῆς θριαμβευούσης ἐν τῇ Ἁγῇ Ἱερουσαλὴμ Ἐκκλησίας τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ, ὑπὸ τοὺς Σεπτοὺς Πόδας τοῦ Ὁποίου, εὐρηγῆται «οἱ ἐχθροὶ τοῦ ὑποπόδιον τῶν Ποδῶν αὐτοῦ» (πρβλ. Ψαλμ. 109,1).

Ὡστε, Μακαριώτατε, πνεύματι κατὰ Χριστὸν

ὄψιπέται, καρδία δὲ ὑψιθωρούντες πρὸς τὴν κοινὴν πατρίδα,

«οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν»

(Ἐβρ. 13,14),

κατὰ τὸν πολύτιμον τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν ἐθνῶν καὶ χειραγωγὸν ἡμῶν καὶ πάλιν οὐρανοβάμονα Ἀπόστολον Παῦλον, πρὸς ἀγῶνα τὸν καλὸν νὰ ἀποδυσώμεν, ὡς καὶ περὶ ἑαυτοῦ ὁ θεῖος Παῦλος πρὸς τὸν ἡγαπημένον του μαθητὴν γράφει (Β' Τιμ. 4,7), περιθωριγγόμενοι καὶ ἡσφαλισμένοι ἐν μέσῳ τοῦ πλήρους πνευματικοῦ ὅπλοστασίου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀναλαμβάνοντες τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ δυνηθῶμεν, καὶ πάλιν κατὰ Παῦλον:

«ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στήναι... ὑπεριζωσάμενοι τὴν ὀσφὴν ἡμῶν ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης» (Ἐφεσ. 6,13,14).

Καὶ νῦν, Μακαριώτατε Ἁγίε Ἀντιοχείας, ἀφοῦ εὐχηθῶμεν ὑπὲρ τῆς κατ' ἄμφω ὑγείας καὶ μακροημερεύσεως τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἐν λιπαρᾷ

Ἀναμνηστικὴ φωτογραφία ἀπὸ τὴν Αἴθουσαν Συνεδριάσεων τῆς Δ. Ι. Συνόδου, ἡ ὁποία συνεκλήθη ἐκτάκτως διὰ νὰ ὑποδεχθῇ πανηγυρικῶς τὸν Μακ. Πατριάρχην Ἀντιοχείας.

ΤΟ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΓΕΥΜΑ

9. Τὴν μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ Ἱερά Σύνοδος παρέθεσεν ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακ. Πατριάρχου καὶ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ, εἰς τὸ Διορθόδοξον Κέντρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, παρὰ τῆ Ἱ. Μονῆ Πεντέλης. Παρεκάθησαν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, Συνοδικοὶ Ἱεράρχαι, ἐκπρόσωποι Πατριαρχείων, ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Εὐάγ. Θεοδώρου, Καθηγηταὶ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, οἱ πρέσβεις τῆς Συρίας καὶ Λιβάνου εἰς Ἀθήνας καὶ ὁ τῆς Ἑλλάδος εἰς Συρίαν, ἐνῶ τὸν Ὑπουργὸν Ἐξωτερικῶν ἐξεπροσώπησεν ὁ πρέσβυς κ. Ἡ. Ἀντωνόπουλος.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος προσεφώνησε τὸν Μακ. Πατριάρχην ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, εἰπὼν:

Μακαριώτατε Πατριάρχα Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς, Κύριε Κύριε Ἰγνάτιε,

Καὶ Ἱερώτατοι τῆς λαμπρᾶς Αὐτοῦ συνοδείας καὶ λοιποὶ σεβασμοὶ καὶ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί,

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ

Ἐθίσαι εἰς παρομοίας μετὰ προσφιλῶν συγκεντρώσεις, νὰ ἀναζητῆ κανεὶς μετὰ τοῦ τετρανοῦ καὶ ὠφελίμους πλευράς, πολὺ δὲ περισσότερον, πέρα τῶν ἀπλῶς ὠφελίμων, ὅταν, ὡς ἐν προκειμένῳ, τὸ πνευματικὸν καὶ δὴ καὶ αὐτὸ τὸ ὑπερβατικόν, σελαγίζει ὑπὲρ τὴν κατὰ κόσμον συνεστίασιν ἡμῶν ἐν τῇ τραπέζῃ ταύτῃ.

Τί δὲ πνευματικῶς ὠραιότερον θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐνθυμηθῶμεν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, εἰ μὴ τὴν πρώτην ἐκείνην πνευματικὴν πανδαισίαν τοῦ Κυρίου μετὰ τῶν Μαθητῶν Του εἰς τὸ Ὑπερῶν, ὅπου ὁ Κύριος ἐτέλεσε, τυπικῶς μὲν τὸ κατὰ τὸν Νόμον πασχάλιον Ἰουδαϊκὸν ἔθιμον, οὐσία δὲ κατὰ τὴν προτύπωσιν τῆς θυσίας Του, συνέστησε τὴν Ἀναίμακτον Θυσίαν καὶ τὸ αἰώνιον Σωτήριον Πάσχα, ἐπιστροφῆς εἰς τὴν οὐράνιον παραδεισιακὴν Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας.

Ἄς ἐνθυμηθῶμεν, λοιπόν, Μακαριώτατε τὴν παναγίαν ἐκείνην πνευματικὴν διατροφήν, τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον, διὰ τῆς ὁποίας ἐστερεώθησαν βασικῶς κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα, οἱ μέλλοντες

Ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Ἰγνάτιος Δ' μετὰ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ καὶ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα, κατὰ τὴν πανηγυρικὴν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Θεῖαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν (Κυριακὴ 7 Ἰουνίου).

Ο ΕΥΒΟΕΥΣ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΖΙΓΑΒΗΝΟΣ

(1835 - 1910)*

16. Α ἰ δ ὄ ο ἄ γ ἄ π α ι.

Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ὑπὸ τῶν «Ἐθνικῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων» ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, ἐκδοθὲν «Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1907, ἔτος τρίτον ἐν Κωνσταντινουπόλει 1906», σελ. 337 - 346.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 306 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13-14 τεύχους.

θεμελιωταὶ τοῦ παγκοσμίου Χριστιανικοῦ Οἰκοδομήματος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, καθ' ἣν τὰ πάνσεπτα χεῖλη τοῦ Κυρίου μας συνέστησαν τὴν «εὐχαριστιακὴν Ἀναφοράν»:

«Λάβετε, φάγετε...
πιίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες».

Καὶ ἡμεῖς μὲν, Μακαριώτατε, κατὰ χάριν Θεοῦ Πατρὸς, δι' υἱοθεσίας ἐπανευδνόμεθα τὴν στολὴν τὴν πρώτην, ὡς ὁ ἅγιος Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς διηγείται εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ Ἀσώτου (Λουκ. 15, 22), κατόπιν τῆς λυτρωτικῆς θυσίας τοῦ Σταυροῦ.

Ὁ σύγχρονος ὅμως κόσμος, διὰ πολλῶν σκοτίων δυνάμεων καὶ φθοροποιῶν ρευμάτων, φερόμενος μακρὰν σωτηρίαν λιμένων, ἀπὸ ἡμᾶς ἀναμένει τὸν ἐπανεναγγελισμὸν τῆς σωτηρίας του, ἐν τῇ ἐσχάτῃ ὥρᾳ τῆς ἀγωνίας του, ἵνα τῶν λόγων Κυρίου μνημονεύσωμεν:

«οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν
τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπολήται ἐν τῶν μικρῶν
τοούτων» (Ματθ. 18,14).

Ἐδεσμα λοιπὸν σωτήριον ἀπὸ ἡμᾶς ἀναμένει τὸ πρόβατον τὸ ἀπολωλὸς καὶ πρὸς τοῦτο, ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἔχει τὸν λόγον, ἠνωμένη καὶ ἀρραγῆς, περιβεβλημένη τὸν ἄρραφον χιτῶνα τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ ἐν καὶ μόνον ἐνιαῖον Αὐτῆς Σῶμα καὶ Κεφαλὴν ἔχουσα Αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, «Θεὸν ἀληθινόν, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος».

Καὶ ἐν τῷ αὐτῇ περιπτώσει, μόλις εἶναι ἀνάγκη καὶ νὰ τὸν τονίσωμεν, ὅτι ἡ ἐν εἰλικρινεῖ ἀγάπῃ Χριστοῦ συνέχισις τῆς ἀρραγοῦς τῶν Ὁρθοδόξων Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἐνότητος, ὑπὸ τὴν πεπνυμένην Κο-

τὸ θέμα τῆς ἐργασίας ταύτης ἀναπτύσσεται, ἐν ἀρχῇ αὐτῆς, καὶ διὰ τῶν ἐξῆς γλαφυρῶν ἐκφράσεων:

«Ποία εἶναι ἡ πηγὴ καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς συστάσεως πάσης οἰκογενείας; Ἡ μᾶλλον, πόθεν ἐκπηγάζει ὁ πόθος τῆς συστάσεως τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς ἀμοιβαίας ἐνώσεως δύο προσώπων εἰς βίον οἰκογενειακὸν διηνεκὴ καὶ προσφιλή, εἰς σύνδεσμον αἰώνιον δύο ψυχῶν,

ροφήν τῆς Μεγάλῃς Μητρὸς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, εἶναι ἡ παρὰ Κυρίου ἐντεταλμένη πνευματικὴ Σημαιοφόρος.

Διότι ὄντως ἤγγικεν ἡ ὥρα τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὅθεν ἐγείρων πρόποσιν, Μακαριώτατε Ἁγίε Ἀντιοχείας, παρακαλῶ ὅπως δεχθῆτε τὰς εἰλικρινεῖς εὐχὰς μου ὑπὲρ τῆς εὐγενοῦς Χώρας σας καὶ τῶν εὐσεβῶν αὐτῆς Ἀρχόντων, μετὰ τῆς θερμῆς πρὸς Κύριον δεήσεως, ὑπὲρ τῆς ὀγείας καὶ μακροημερευσεως ὁμῶν, τῶν Ἱερωτάτων Ἀρχιερέων καὶ παντὸς τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ εὐλαβοῦς ποιμνίου τῆς Ἀγιωτάτης Ἀδελφῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας.

Ἀντεφώνησεν ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Ἰγνάτιος Δ'.

Η ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

10. Ὁ ὑψηλὸς ἐπισκέπτης παρέμεινεν τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας ἀνεπισήμως ἐν Ἑλλάδι μέχρι τῆς 11ης Ἰουνίου. Κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Μέλη τῆς Ἱ. Συνόδου παρεκάθησαν μετὰ τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀντιοχείας καὶ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ εἰς ἀποχαιρετιστήριον γεῦμα παρατεθὲν ὑπὸ τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης. Κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ ὁ Μακ. Ἀντιοχείας κ. Ἰγνάτιος Δ' ἀπένευεν εἰς τὸν Ἡγούμενον τῆς Ἱ. Μονῆς, Θεοφ. Ἐπίσκοπον Δωδώνης κ. Χρυσόστομον τὸν ἀνώτερον Ταξιάρχην Πέτρου καὶ Παύλου τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 11ης Ἰουνίου ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἀντιοχείας καὶ ἡ Συνοδὸς Αὐτοῦ ἀνεχώρησαν ἀεροπορικῶς, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Πατρίδα των.

Ἀρχιμ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΒΡΑΚΑΣ

άνδρος και γυναικός; Ὁ πόθος οὗτος τῆς συζυγικῆς ἐνώσεως ἐκπηγάξει ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀνδρός και τῆς γυναίκο, εἶναι πόθος αἰώνιος και ἀναλλοίωτος, ἐμπεφυτευμένος πανσόφως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἐν καιρῷ τῆς πλάσεως αὐτῆς. Ἐκδηλοῦται δὲ ὁ αἰώνιος οὗτος πόθος διὰ τοῦ ὑψηλοῦ και εὐγενοῦς αἰσθήματος τῆς ἀκραιφνοῦς ἀγάπης. Καθὼς δ' ὁ αἰώνιος πόθος και νόμος τῆς ἐνώσεως εἰς γάμου κοινωνίαν, οὕτω και τὸ ἐμφυτον αἰσθημα τῆς ἀγάπης ἐνεσπάρησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ οὐ μόνον εἰς τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ και εἰς τὴν γυναῖκα. Ὁ πρωτόπλαστος Ἀδάμ, ἰδὼν τὴν γυναῖκα, ἦν παρέστησεν αὐτῷ ὁ Θεὸς εἶπε «Τοῦτο νῦν ὄστον ἐκ τῶν ὀστέων μου και σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς μου», και οὕτως ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκείνης στιγμῆς τοῦ γνωρισμοῦ αὐτῶν ἐνεφυτεύθη ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν και δι' αὐτῶν παντὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τὸ ὑψηλὸν αἰσθημα τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης. Καὶ λοιπὸν αἱ δύο ἀγάπαι, ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνδρός πρὸς τὴν γυναῖκα, και ἡ ἀγάπη τῆς γυναίκο, πρὸς τὸν ἄνδρα, συνενούμεναι και συνδεόμεναι διὰ τῆς εἰλικρινοῦς πίστεως και ἀφοσιώσεως εἰς μίαν ἀγάπην, συνιστῶσι τὴν ἀέναον πηγήν και τὴν ἀρχὴν, ἐξ ὧν ἐκπηγάξει και ἐφ' ὧν ἐδράζεται ἡ χριστιανικὴ ἰδίως οἰκογένεια ἐν μέσῳ τῆς κοινωνίας.

Καθὼς ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη δύο ψυχῶν, ἡ ἀγάπη τῶν συζύγων, καθηγιασμένη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, συνέστησε και συνιστᾷ τὴν χριστιανικὴν οἰκογένειαν, οὕτως ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ἀφ' ἑνός, και ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ ἀφ' ἑτέρου, συνελθοῦσαι συνέστησαν, ἢ, κάλλιον εἰπεῖν, ὠκοδόμησαν και οἰκοδομοῦσι τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀναντιρρήτως ὁ παντοδύναμος Θεὸς ἠδύνατο κάλλιστα ἀνευ τῆς ἀγάπης και συνεργίας τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐκτελέσῃ τὸ θεῖον τοῦτο ἔργον, τὸ ὁποῖον αἱ ἄρρητοι αὐτοῦ θεῖαι βουλαὶ προαιωνίως συνέλαβον. Βεβαίως εἰς τοῦτο οὐδεὶς ἀντιλέγει. Ἄλλ' ὅμως ἠδρόκησεν ἀγαθοπρεπῶς νὰ προβῇ καθ' ὃ σχέδιον ἐνεργείας ἢ πανσοφία αὐτοῦ προδιέγραψεν. Προθέμενος λοιπὸν ὁ Θεὸς και προορίσας ὡς τέρμα τῶν προαιωνίων αὐτοῦ βουλῶν τὴν Ἐκκλησίαν, ἐδημιούργησεν ὡς ὑπόβαθρον και ὑποστήριγμα αὐτῆς τὴν γῆν, δυνατὸν δ' εἰπεῖν, τὸν κόσμον τοῦτον, καθωραῖσας αὐτὸν θαυμασίως διὰ πλουσίων καλλονῶν. Ἦρξατο δ' ἀπ' ἀρχῆς ὁ Θεὸς οὐ μόνον νὰ ὑποδεικνύῃ διὰ γενικῶν γραμμῶν τὰ ὑπερφυᾶ δῶρα και χαρίσματα, δι' ὧν ἐμελλε νὰ καταπλουτίσῃ τὴν ἁγίαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ και νὰ προπαρασκευάζῃ τὸν ἀσθενῆ, τὸν ἁμαρτωλὸν, τὸν φθαρτὸν ἄνθρωπον ὡς συγκοινωνόν, ὡς συνεργόν και ὡς συνοικοδόμον εἰς τὸ θεῖον αὐτοῦ ἔργον, εἰς τὴν ἱεράν, τὴν ἀφθαρτον και αἰώνιον οἰκοδομὴν τῆς ἁγίας αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς Ἐκκλησίας»⁸².

82) «Ἐθνικὰ φιλανθρωπικὰ κατὰ στήματα ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1907, ἔτος τρίτον», ἐν Κωνσταντινουπόλει 1906, σελ. 337.

Περαιτέρω ἀναφέρεται εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἀρχῆς, ἥτοι τῆς γενέσεως τῆς Ἐκκλησίας και σημειοῖ ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἑξῆς: «Ὁρμώμενος λοιπὸν ὁ Θεὸς ἐκ τῆς ἀπειρου αὐτοῦ ἀγάπης ἐμφανίζεται και δημιουργεῖ, ἥτοι φέρει τι εἰς ὑπαρξιν. Ἀλλὰ τί κυρίως δημιουργεῖ; Ἐκτὸς τῶν ἄλλων κτισμάτων δημιουργεῖ κυρίως τὸν ἄνθρωπον, τὸ τελειότατον και πολυτιμότερον ὄν, τὸν βασιλέα πάσης τῆς κτίσεως. Ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἐπιπόλαιος κόσμος ὡς ἄψυχος και ἄλογος, θεωρεῖται, ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ Θεοῦ, μηδὲν, ἢ ἐπλάσθη διὰ τὸν ἄνθρωπον. Δημιουργεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὄν λογικὸν και ἐλεύθερον, ἱκανὸν και δεκτικὸν τοῦ λόγου, τοῦ φωτός, τῆς ζωῆς, τῆς χαρᾶς και τῆς ἀγάπης. Καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν δημιουργεῖ τὸν ἄνθρωπον; Διὰ τι κατακοσμεῖ αὐτὸν δι' ἐξόχων ἱκανοτήτων και πλεονεκτημάτων; Διὰ νὰ δυναθῇ ὁ Θεὸς νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον οὗτος δὲ νὰ δεχθῇ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸ φῶς αὐτοῦ, τὴν ζωὴν και τὴν ἀγάπην, τὴν μακαριότητα και τὴν ἀθανασία. Ἰδοὺ ὁ ὑψιστος σκοπὸς τῆς δημιουργίας»⁸³.

Ἐξ ἄλλου, ἡ πρώτη ὑπαρξις τῆς Ἐκκλησίας εὐρίσκειται εἰς τὸν «ὑπερκόσμιον ἐκείνον παράδεισον». «Ἐκεῖ ὁ πανάγαθος Θεὸς κατέθετο τὰς πρώτας ἐξωτερικὰς αὐτῆς βάσεις ἐγγράψας πρώτιστα αὐτῆς μέλη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς τοὺς μακαρίους πρωτοπλάστας και προπάτορας ἡμῶν, τὸν Ἀδὰμ και τὴν Εὐάν. Ἐκεῖ ἀνεφάνη ὁ πρῶτος και ἀδιάλλακτος ἐχθρὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὁ αἰώνιος αὐτῆς διώκτης, ὁ διάβολος. Ἐκεῖ ὅμως και ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὑπερεπλεόνασε και προεπηγγείλατο εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν, Σωτῆρα και Λυτρωτὴν τοῦ κόσμου. Ἐκ τούτου δηλοῦται, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ δὲν ἠδύνατο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ φθάσῃ διὰ μιᾶς εἰς τὴν αὐτῆς τελειότητα. Ἐπρεπε νὰ διέλθωσιν αἰῶνες, καθ' οὓς ὁ Θεὸς ἐμελλε νὰ προετοιμάσῃ θεοπρεπῶς τὴν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἔλευσιν τοῦ Θεοῦ και Σωτῆρος τοῦ κόσμου, οἰκοδομῶν τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπιδεικνύων πρὸς αὐτὴν τὴν θεῖαν αὐτοῦ ἀγάπην, αὐξάνων τὸν θεῖον αὐτῆς φωτισμόν, παρέχων αὐτῇ τοὺς θεῖους νόμους και τὰ παραγγέλματα και προκαταγγέλλον διὰ τύπων και προφητειῶν τὴν ἐν σαρκὶ ἐπιδημίαν τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον. Εἰς τὰ λαμπρὰ ταῦτα δείγματα τῆς ἀπειρου τοῦ Θεοῦ ἀγάπης πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν οἱ ἄνθρωποι, οὐχὶ γενικῶς πάντες, ἀλλ' ὅσοι, εὐγνωμονοῦντες μόνον πρὸς τὴν θεῖαν ἀγάπην, ὅσοι δίκαιοι και εὐσεβεῖς, ἠρξάντο ταυτοχρόνως νὰ ἐπιδεικνύωσι σέβας και ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν, και πίστιν σταθεράν πρὸς τὰς δοθείσας ὑπ' αὐτοῦ ἐπαγγελίας περὶ τῆς ἐλευσεως τοῦ Σωτῆρος.

83) «Ἐθνικὰ φιλανθρωπικὰ...», ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 338.

Σημειωτέον ὅτι ὁ Γρηγόριος εἰς τὴν σελίδα ταύτην, ἐν τῇ ρήμῃ τῆς σκέψεώς του, γράφει περὶ τῶν ἀνθρώπων ὅτι «οὕτε εἰς τὴν σελήνην οὕτε εἰς τὸν ἥλιον θὰ ἀναβῶσι».

Θαυμάσιοι ἀληθῶς αἱ βουλαι τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ! Ὅτε ἡ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐφανερῶθη εἰς τὸν κόσμον, τότε ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν δὲν ἐβράδυνε νὰ δράμῃ εἰς συνάντησιν αὐτῆς. Τότε ἀληθῶς, ὡς ψάλλει ὁ προφητὰναξ Δαβὶδ, τότε «Ἐλεος καὶ ἀλήθεια συνήτησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν. Ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε, καὶ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκλυσε» (Ψαλμ. πδ', 11, 12). Τότε ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, καὶ δύο ἀγάπαι, συναντηθεῖσαι διὰ μέσου τῆς πίστεως συνειργάσθησαν καὶ συνεργάζονται πρὸς αἰώνιον ἀνάπτυξιν καὶ ἐδραίωσιν, πρὸς διηνεκὴ καὶ ἀγίαν ἐν τῷ κόσμῳ ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς ἐνότητος τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀληθείας, διὰ τῆς ἀγιότητος καὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης, παρέχουσαι αὐτῇ ὑπέροχον καλλονήν, θείαν καὶ ἀνθρωπίνην μεγαλοπρέπειαν⁸⁴.

Ὡς πρὸς τὴν συνεργασίαν τῶν «δύο ἀγαπῶν» ἀναγράφονται τὰ ἐπόμενα: «Ἐν τούτοις ἤθελέ τις ἐρωτήσῃ· Πῶς; Συνειργάσθησαν καὶ συνεργάζονται αἱ δύο αὗται ἀγάπαι, αἱ δύο αὗται ἰσχυραὶ δυνάμεις, πρὸς οἰκοδομὴν καὶ κραταίωσιν τῆς Ἐκκλησίας ἄνευ τινὸς ὄρου καὶ συνθήκης, ἄνευ κανονισμῶν, ὡς ἤθελέ τις εἶπει τῶν νεωτέρων φιλοσυλλόγων; Ἀπεναντίας· συνεργάζονται ἐπὶ κανονισμῶν, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ νεωτέρου φιλοκοσμικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἀνέτρεψε τὰς ἀρχαίας συνηθείας καὶ τὰς παλαιὰς παραδόσεις, ἀλλ' ἐπὶ κανόνων παλαιῶν, ἐπὶ ὅρων καὶ συνθηκῶν ἀρχαίων, τὰς ὁποίας ἡ Ἁγία Γραφή ὀνομάζει διαθήκας καὶ ἐπαγγελίας γενομένας μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου»⁸⁵.

Ὡς πρὸς τὴν ἐξ ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἔλευσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον καὶ τὴν ἐν Χριστῷ σύνδεσιν καὶ συνεργασίαν τῶν «δύο ἀγαπῶν», τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, σημειοῦνται τὰ ἐπόμενα: «Ὅτε λοιπὸν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ὅτε ἔφθασεν ὁ καιρὸς τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἀρρήτων θείων βουλῶν, τότε ὁ Θεὸς ἐξαπέστειλε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ, ἵνα ἀφ' ἐνὸς μὲν συμπληρώσῃ καὶ τελειοποιήσῃ τὴν Παλαιὰν θείαν Διαθήκην διὰ τοῦ Ἐδαγγελίου αὐτοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ θεμελιώσῃ ἐπὶ τῆς ἀρχηγόνου καὶ ἀληθοῦς Ἐκκλησίας τῶν δικαίων, τῶν πατριαρχῶν καὶ τῶν προφητῶν, ἀφ' ἧς ἡ ἐβραϊκὴ Συναγωγὴ ἀπεμακρύνθη, καὶ ἐπὶ τῆς ἀκραδάντου πέτρας τῆς πίστεως εἰς τὴν θεότητα αὐτοῦ τὴν ἀγνωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Χάριτος. Τῆς Ἐκκλησίας ταύτης τοῦ Θεοῦ θεμέλια μὲν κατέθεσαν οἱ προφῆται καὶ οἱ ἀπόστολοι, ἀκρογωνιαίος δὲ λίθος τῆς ὅλης οἰκοδομῆς αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστός, «ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ». Πρῶτιστα μὲν

οὖν καὶ ἐλεεκτὰ τῆς ἀγίας ταύτης Ἐκκλησίας μέλη ὑπῆρξαν οἱ μακάριοι ἀπόστολοι καὶ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, οἵτινες ὄφειλον πρῶτοι νὰ ἐνδείξωσι τὴν ἀγάπην αὐτῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα, ἵνα γίνωσιν ἐπαινετὸν καὶ ἀξιωματὸν παράδειγμα πίστεως, ἀγάπης, εὐσεβείας καὶ χριστιανικῶν ἀρετῶν εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ πιστεύωσιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ἐν τούτοις, πῶς αὐτοὶ οἱ μακάριοι Ἀπόστολοι, οἱ πρῶτοι ἀποτελοῦντες τότε τὴν Ἐκκλησίαν, ὄφειλον νὰ γίνωσιν ἀξιωματὸν παράδειγμα πίστεως καὶ ἀγάπης; Ἴδου ἐξ ἀπείρου ἀγάπης ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἀπέστειλε τὸν μονογενῆ καὶ ἀγαπητὸν αὐτοῦ Υἱὸν εἰς τὸν κόσμον· ἐξ ἀγάπης ὁ Κύριος ἡμῶν ἐξελέξατο τοὺς ἀποστόλους καὶ μαθητὰς αὐτοῦ ἐκ τοῦ κόσμου καὶ παρηγγείλεν αὐτοῖς νὰ μένωσιν ἐν τῇ ἀγάπῃ αὐτοῦ. «Καθὼς ἠγάπησέ με ὁ Πατὴρ, καὶ γὰρ ἠγάπησα ὑμᾶς· μέναιτε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ» (Ἰωάν. ιε', 9). Ἀλλὰ πῶς ἔπρεπε νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πιστεύοντες μένουσιν ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ, ὅτι δηλαδὴ ἔχουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν; Ταῦτα τρανῶς ἤθελον ἀποδειχθῇ, ἂν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πιστοὶ ἤθελον ἀποδεχθῇ εἰλικρινῶς τοὺς ὄρους τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἂν ἤθελον ἐκδηλώσει ἐξωτερικῶς τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν ἀγάπην διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῶν εὐαγγελικῶν ἐντολῶν καὶ τῶν λόγων τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ διὰ τῆς τηρήσεως καὶ τῆς ἐκπληρώσεως αὐτῶν. «Ἐὰν ἀγαπάτε με, λέγει ὁ Σωτῆρ, τὰς ἐντολάς τὰς ἐμὰς τηρήσατε. Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου· καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτόν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἔμμαντόν» (Ἰωάν. ιδ', 15, 21). Τοιοῦτος εἶναι ὁ ἀδαμάντινος καὶ θεοπρεπέστατος θησαυρὸς καὶ σύνδεσμος τῆς ὑπερκοσμίου ἀγάπης, ἥσπερ ὁ ταπεινὸς καὶ ἀσθενὴς ἄνθρωπος ἀξιούται παρὰ τοῦ παναγάθου Θεοῦ. Μεγάλα ἀληθῶς καὶ θαυμάσια τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν! Τὸ οὐράνιον δῶρον τῆς ὑπερκάλου ἀγάπης ἐκπηγάζει ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, διαχέεται διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Υἱοῦ εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἀποδέχεται αὐτὴν ὁ ἀσθενὴς ἄνθρωπος ὡς φῶς οὐράνιον, φωτίζον καὶ θεομαῖνον αὐτόν. Οὗτος δὲ, ἀναπτύσσων αὐτὴν εὐλαβῶς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ὡς ἴδιον αἶσθημα ἀγάπης, ἐκδηλοῖ αὐτὴν μετ' εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Σωτῆρα αὐτοῦ Ἰησοῦν Χριστόν καὶ δι' αὐτοῦ ἀναφέρει ταύτην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα. Ἴδου ὁ θεοπρεπὴς τρόπος τῆς συναντήσεως τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης ἀγάπης. Ἴδου αἱ δύο ἀγάπαι, συνδεδόμεναι καὶ συνεργαζόμεναι ὑπερφνωῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ⁸⁶.

Ἐν τέλει τῆς πραγματείας του ταύτης ὁ Γρηγόριος καταχωρίζει καὶ τὰ ἐξῆς ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς τὴν ὀφειλομένην πρὸς αὐτὴν ἀγάπην τῶν πιστῶν τέκνων αὐτῆς: «Καὶ πράγμα-

84) «Ἐ θ ν ι κ ἄ φ ι λ ἄ ν θ ρ ω π ι κ ἄ...», ἐνθζ ἀνωτέρω, σελ. 339.

85) «Ἐ θ ν ι κ ἄ φ ι λ ἄ ν θ ρ ω π ι κ ἄ...», ἐνθζ ἀνωτέρω, σελ. 340.

86) «Ἐ θ ν ι κ ἄ φ ι λ ἄ ν θ ρ ω π ι κ ἄ...», ἐνθζ ἀνωτέρω, σελ. 342-343.

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ*

Ο Θεός αγαπά τους ανθρώπους ως εις ιστορικούς Πατήρ, "Οστις ἐξ ἄκρας ἀγαθότητος παρέχει εις τὰ προσφιλή Αὐτοῦ τέκνα πάντα τὰ ἀγαθὰ, ἢ ἀντίληψις δὲ αὐτῆ τοῦ Θεοῦ ὡς φιλοστόργου Πατρὸς ἐκληρονομήθη ἐκ τῆς συνοπτικῆς παραδόσεως καὶ δὴ ἐκ τῆς μνημειώδους ἐπὶ τοῦ "Ορους Ὁμιλίας⁹⁰. Ἡ αἰτία πασῶν τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν κορωνίδα τῆς δημιουργίας, τὸν ἄνθρωπον, εἶναι ἡ ἀγάπη Αὐτοῦ, ἐξ ἧς ἀπορρέουν ἡ ἐκλογὴ, ἡ κλήσις, ἡ ἀναγέννησις, ὁ ἀγιασμός καὶ ἡ σωτηρία παντὸς ἀνθρώπου⁹¹. Αἱ δύο μετοχαὶ ἀγαπήσας καὶ δοῦς εις χρόνον ἀόριστον ἀναφέρονται εις ὠρισμένην πράξιν τοῦ παρελθόντος, χωρὶς τοῦτο νὰ ἀποκλείη τὴν συνέχισιν, ἣν θὰ ἐσήμαινεν ἡ ἐκφορὰ τῶν μετοχῶν τούτων εις χρόνον ἐνεστῶτα. Καὶ ἡ μὲν μετοχὴ ἀγαπήσας ὑπαινίσσεται κυρίως τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, "Οστις «συνίστησιν τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εις ἡμᾶς ὅτι ἐτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν»⁹² ἢ τοῦ Χριστοῦ «τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἑμοῦ»⁹³ ἣτις ἐξεδηλώθη ἐν τῷ θανάτῳ Αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ δὲ μετοχὴ δοῦς ἀναφέρεται εις τὴν

ἀρχικὴν δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τῆς ἐνισχύσεως καὶ βοηθείας τοῦ Ὁποίου διατηρεῖται ὁ χριστιανός· εις τὴν ἀγγότητά καὶ τὸν ἀγιασμόν⁹⁴.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δὲν ἀναφέρεται εις μυστηριώδη τινὰ θεῖαν ἐκλογὴν, ἀλλ' εις τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς χριστιανούς, ἣτις, ὡς γνωστόν, πηγὴ οὖσα παντὸς ἀγαθοῦ, προσπορίζει εις τὸν χριστιανὸν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν σωτηρίαν. Κατὰ τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τὰ πάντα εἶναι κοινὰ μεταξὺ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, πλὴν δεδαίως τῶν προσωπικῶν ιδιωμάτων ἐκάστου τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος⁹⁵, κοινὴ δὲ ἐκδήλωσις εἶναι ἡ θεῖα ἀγάπη, ἣτις ἀπεκαλύφθη καὶ κατὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου καὶ δὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν πτώσιν τῶν γεναρχῶν ἡμῶν, καὶ τῆς ὁποίας ἀποκορύφωμα ὑπῆρξεν ἡ ἀποστολὴ τοῦ Υἱοῦ εις τὸν κόσμον⁹⁶, ἐπὶ τῷ τέλει νὰ σωθῆ καὶ νὰ λυτρωθῆ ἀπὸ τὸ κράτος τοῦ διαβόλου καὶ τῆς ἁμαρτίας ἢ πεπτωκυῖα ἀνθρωπότης. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τῷ ὄντι ἐξέικετο εις τὸν ὕψιστον αὐτῆς βαθμόν, ἀφοῦ οὐδ' Αὐτοῦ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ Του ἐφείσατο, "Ὁν παρέδωκεν εις θάνατον ἀτιμωτικόν ὑπὲρ ἡμῶν, τοῦ δὲ Ἰη-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 309 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13-14 τεύχους.
90. Πρβλ. Ματθαίου, 5,43-48. Λουκᾶ, 6,35-36.

91. Βλ. Ἰωάννου Κασσομενάκη-Ἀρχιμανδρίτου Ἄντωνίου Κόμπου, ἔνθ' ἀν., σελ. 237 κ. ἔξ.

92. Ρωμαίους, 5,8.

93. Γαλάτας, 2,20.

94. Α' Θεσσαλονικεῖς, 4,8. Γαλάτας, 4,6. Ρωμαίους, 5,5.

95. Βλ. Ἰωάννου Κασσομενάκη-Ἀρχιμανδρίτου Ἄντωνίου Κόμπου, ἔνθ' ἀν., σελ. 88-89.

96. Ἰωάννου, 3,16.

τι οὐδέποτε διέλιπον οἱ ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ πολέμιοι τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καταδιώκοντες καὶ ἀγωνιζόμενοι καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας νὰ κατασθέσωσι τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην, νὰ ἐκμηδενίσωσι τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, καὶ νὰ ἐξαφανίσωσι τὴν ὑπαρξίν ὄλων αὐτῶν. Ἀλλὰ τίς ἀντέστη κατὰ τῶν χαλεπῶν τούτων πολεμιῶν καὶ ἐχθρῶν; Τίς ἐθριάμβευσε κατὰ τῶν σκληρῶν διωγμῶν; Τίς διετήρησεν ἐπὶ δέκα καὶ ἐννεὰ μακροὺς αἰῶνας διηνεκὴ καὶ ἐνεργὸν καὶ ἁγίαν τὴν ζωὴν τῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ πίστεως καὶ Ἐκκλησίας διὰ τῆς τιμῆς τοῦ αἵματος, διὰ τῆς τιμῆς τῆς ζωῆς αὐτοῦ; Πάντως ἡ θεῖα δύναμις πρώτη. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀληθῶς πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, ἡ ἀγάπη αὐτῶν πρὸς τὸν Θεόν, ἡ ἀφοσίωσις αὐτῶν πρὸς τὴν πίστιν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ὁποῖον ἀληθῶς μεγαλεῖον, ὁποῖον ὑπερφυῆς ὕψος ἐνέχει ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἡ ἐγκάρδιος τοῦ Χριστιανοῦ ἀφοσίωσις πρὸς τὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν καὶ Ἐκκλησίαν! "Ἀνθρώποι ἀσθενεῖς καὶ ἀδύνατοι, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ἀδιαφοροῦν-

τες πρὸς τὰς ὀδύνας τῶν βασάνων, ἀνδριζόμενοι πρὸ τῶν ἀρχόντων, καταφρονοῦντες τὸν κόσμον καὶ τὰ τῶν κόσμου καλά, παρίστανται γενναίφρονες ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως καὶ τῶν πολεμιῶν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὑπὸ τῆς θείας ἀγάπης ἀναφλεγόμενοι, ἀνακηρύττουσιν ἀφόβως τὴν πίστιν αὐτῶν. Εἴμεθα Χριστιανοί· εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν πιστεύομεν· τὸν Θεὸν ἡμῶν ἀγαπῶμεν καὶ λατρεύομεν· τὴν ἁγίαν καὶ ὀρθόδοξον αὐτῶν Ἐκκλησίαν σεβόμεθα ἕως θανάτου, ἐγκολπούμενοι ἐνθέρμως ὅλα αὐτῆς τὰ ἅγια δόγματα καὶ μυστήρια, ὅλους αὐτῆς τοὺς θεῖους κανόνες καὶ τὰς ἱερὰς διατάξεις, δι' ὧν κραταιοῦνται ἐν τῷ κόσμῳ»⁸⁷.

(Συνεχίζεται)

† Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

87) «Ἐ θ ν ι κ ἂ φ ι λ α ν θ ρ ω π ι κ ἄ...», ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 345.

σοῦ ἐξ ἀγάπης ἀπέιρου πρὸς τὸν ἄνθρωπον θυσίασαντος ἐκουσίως Ἐαυτὸν: «Ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ παρῆδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας»⁹⁷. Ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῇ θὰ διακηρύξῃ «ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς»⁹⁸, ἦτοι ὁ ἀληθὴς καὶ γνήσιος τοῦ Κυρίου Μαθητῆς, καίτοι ὄλην τὴν ἡμέραν θανατοῦται, ἐν τούτοις ὑπερνικᾷ, ὡς ἀκριβῶς ἐνίκησεν ὁ Χριστὸς θριαμβεύσας τῶν ἀρχῶν καὶ ἐξουσιῶν τοῦ σκότους διὰ τοῦ Σταυροῦ⁹⁹. Ἀσφαλῶς νίκην λαμπρότερην καὶ περιφανέστερην προσπορίζει τῷ χριστιανῷ ἡ πίστις «ἢ νίκησασα τὸν κόσμον»¹⁰⁰ καὶ ἡ ὑπομονὴ ἢ οἱ διὰ τὸ πῦρ καὶ τοῦ ζήφους καὶ πάντων ἐκείνων τῶν διαίων μέσων ἀγῶνες. Οὕτω τὸ ἀδάμαστον θάρρος καὶ ἡ ἀκλόνητος πεποίθησις εἰς τὰς μυστηριώδεις ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀληθείας συγχρότατα κατίσχυσε καὶ ὑπερνίκησε τὴν ὀμίτητα τῶν δημιῶν αὐτῶν. Διὰ προσφῶς ὁ Βυζαντινὸς θεολόγος Ζιγαβηνὸς (ΙΑ' καὶ ΙΒ' αἰῶν) περὶ τῆς νίκης τῶν χριστιανῶν κατὰ τῶν ποικιλιῶν ἐχθρῶν τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς αὐτῶν γράφει: «Οὐχ ἀπλῶς νικῶμεν, ἀλλ' ὑπερνικῶμεν, τούτεστι ὑπερβολικῶς νικῶμεν»¹⁰¹. Πάντες οἱ μάρτυρες καὶ οἱ κατὰ Χριστὸν διώσαντες καὶ θιούντες, ὄντως ὑπερβολικῶς νικῶσι, διότι καίτοι πλειστάκις ἀνηκούστους κακουχίας καὶ κακώσεις τοῦ σώματος ὑφίστανται, διὰ τῆς πίστεως αὐτῶν ἐξασφαλίζουσι πλοῦτον ἀναφαίρετον ἐν οὐρανοῖς ἀνυπολόγιστου δόξης καὶ ἀξίας μὴ ἀπολλύμενον εἰς τὸ διηνεκές. Τὴν νίκην ταύτην ὁ χριστιανὸς κατάγει κατὰ τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων ἐπιρρωγόμενος καὶ ἐνδυναμούμενος ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ: «Συνεργούντος ἡμῖν καὶ συμμαχοῦντος Χριστοῦ, οὗ ἡ δυνάμις ἄφατος καὶ ἀμαχος»¹⁰².

Ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ διατρανοῖ τὴν ἀκράδαντον πίστιν τοῦ ζῶντος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ χριστιανοῦ, ὅστις ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ αὐτοῦ εἰς Χριστὸν ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν εἰς Αὐτὸν πίστιν, «Ὅστις τοσοῦτον ἠγάπησεν τὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον, ὥστε ἐκουσίως παρέδωκεν Ἐαυτὸν εἰς θάνατον χάριν τῆς σωτηρίας του: «Ὁ δὲ γὼν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν.»¹⁰³. Τοῦ χριστιανοῦ, τοῦ ἀναγεννηθέντος διὰ τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας καὶ τελείας ἐπιστροφῆς εἰς Χριστὸν καὶ αὐτὴ ἡ φυσικὴ ζωὴ μεταμορφοῦται, διότι ζῆ ἐν στενῇ καὶ ἐσωτερικῇ μετὰ τοῦ Κυρίου κοινωνίᾳ,

97. Ἐφεσσίους, 5,2. Πρβλ. Ρωμαίους, 5,8. 8,32. Γαλάτας, 4,4.

98. Ρωμαίους, 8,37.

99. Κολοσσαεῖς, 2,15.

100. Α' Ἰωάννου, 5,4.

101. Βλ. Παναγιώτου Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὰς Ἐπιστολάς τῆς Καινῆς Διαθήκης, Τόμος πρῶτος Ἐπιστολαί: Πρὸς Ρωμαίους — Β' Πρὸς Κορινθίους, ἔκδοσις Δευτέρα, σελ. 134, Ἀθήναι, 1956.

102. Βλ. Παναγιώτου Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄν., σελ. 135.

103. Γαλάτας, 2,20.

κυβερνώμενος καὶ ἐμπνεόμενος εἰς πάσας τῆς ζωῆς αὐτοῦ τὰς ἐκφάνσεις ἐκ τῆς εἰς Αὐτὸν θερμῆς πίστεως. Τὸν Μαθητῆν τοῦ Κυρίου οὐδεμία ἀντιξοότης τῆς ζωῆς θὰ κατορθώσῃ νὰ ἀποχωρήσῃ καὶ ἀπομακρύνῃ τῆς ἀγάπης, ἣν ἐπεδείξατο ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἦτις διατηρεῖ τοῦτον ἀρρήκτως συνδεδεμένον μετ' Αὐτοῦ, ἐκδηλοῦται δὲ αὕτη ἐν τῇ ἰδιαζούσῃ σκέπῃ καὶ προστασίᾳ τοῦ χριστιανοῦ. Οὕτως, ὁ οὐρανοδόμων Ἀπόστολος ἐκ προσωπικῆς πείρας, δεχθεὶς, ὡς γνωστὸν, δαψιλῆς καὶ πλουσίας τὰς εὐεργεσίας τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῇ διδάσκει: «πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ.. οὔτε τις κτίσις ἐτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρῆσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.»¹⁰⁴. Ἡ ἀγάπη αὕτη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν χριστιανόν, ὡς καὶ τὸ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πεπτωχότος ἀνθρώπου ἀφθόνως χυθὲν πανάγιον τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου Αὐτρωτοῦ αἷμα, δι' οὗ ἠλευθέρωσε τοῦτον τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας, τοῦ αἰωνίου θανάτου καὶ τοῦ Σατανᾶ, παρέχουσιν εἰς τὸν σεσημασμένον ὑπερφυσικὴν τινα ἀνακούφισιν ἐν πάσαις ταῖς δοκιμασίαις, ταῖς παρούσαις καὶ μελλούσαις: «παράκλησιν αἰωνίαν»¹⁰⁵, πρὸς δὲ καὶ πραγματικὴν κατοχὴν ἀσφαλούς ἐλπίδος, «ἐλπίδα ἀγαθῆν»¹⁰⁶, ἦτοι ἐλπίδος θεοδικούσης καὶ ἐγγυωμένης τὴν ἀπόλαυσιν τῶν αἰωνίων καὶ ἀφθάρτων ἀγαθῶν¹⁰⁷. Ὁ

104. Ρωμαίους, 8,38-39.

105. Β' Θεσσαλονικεῖς, 2,16. Εἶναι ἀδύνατον νὰ κρίνωμεν ἐὰν ἡ λέξις παράκλησις σημαίνει παρηγορίαν ἢ ἐνθάρρυνσιν (πρβλ. C. Spicq, L'Épître aux Hébreux, Paris, 1952, σελ. 8-12). Αἱ δύο σημασίαι δὲν καθίσταται εὐχερῆς νὰ διακριθῶσιν ἀλλήλων ἐναυθῶ, διότι παρηγορία καὶ ἀνακούφισις συνιστοῦν ἐν χαρακτηριστικὸν στοιχεῖον τῆς χριστιανικῆς ψυχολογίας, ἐμφυτον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ (Ρωμαίους, 15,5. Β' Κορινθίους, 1,5) καὶ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ (Φιλιπησίους, 2,1). Ἐν ταῖς Πράξεσι (9,31) τὴν ἀγαλλίασιν, καὶ τὸ θάρρος προσπορίζει εἰς τὸν πιστὸν τὸ «Ἅγιον Πνεῦμα». Ἐξετάζοντες τὰς ἐκφράσεις ἐν τῇ συγκεκριμένῃ ζωῇ τῶν ἀρχεγόνων κοινοτήτων, δυνάμεθα νὰ λέγωμεν ὅτι ἡ «παράκλησις» εἶναι ἡ ψυχολογικὴ συνείδησις τοῦ νέου ἀνθρώπου, ἀναγεννηθέντος ὑπὸ τῆς Θείας Χάριτος. Ἀντιθέτως ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας ἐσπερημένος παντελῶς τῆς ἐλπίδος ζῆ εἰς τὸ πνευματικὸν σκότος, ἐνθ' ὁ Μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ ζῆ ἐν τῷ φωτί, καὶ ἔχει τὴν εἰρήνην τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀνεκλάλητον χαρὰν, ἀρετὰς ἃς παρέχει ἢ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξάρτησις του. Ἡ γενομένη αὕτη εὐτυχία εἶναι ἰσοδύναμος πρὸς τὴν μακαριότητα τὴν ὑπεσχημένην ὑπὸ τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς Ἀποστόλους Αὐτοῦ, ἀποτελεῖ δὲ ἰσχυρὸν διεγερτικὸν πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ἀγαθοῦ, ὁ δὲ Θεὸς ἀνταμείβει δαψιλῶς τοὺς κόπους καὶ τὰς προσπάθειάς τοῦ Χριστιανοῦ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος ἀγῶνι. Πρὸς τοὺς δέον ὅπως προστεθῆ, ὅτι οὐδὲν ὑπῆρξε δραστηριώτερον ἐν τῷ κηρύγματι τοῦ Εὐαγγελίου ἢ ἡ μαρτυρία τῆς εὐτυχίας τῆς δοθείσης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς Χριστιανούς. Τὰ ἐπίθετα τὰ συνοδεύοντα τὴν παράκλησιν καὶ τὴν ἐλπίδα ἐνισχύουν ἐτι μᾶλλον τὴν σημάσιαν τῶν οὐσιαστικῶν.

106. Β' Θεσσαλονικεῖς, 2,17. Πρβλ. «διδόναι ἐλπίδα», Ἰώβ, 6,8. Σοφία Σειράχ, 8,6.

107. Πρβλ. Β' Κορινθίους, 1,7: «ἡ ἐλπίς ἡμῶν βεβαία», Ρωμαίους, 5,5 «ἡ δὲ ἐλπίς οὐ καταίσχυνεν». Πρβλ. Ρωμαίους, 8,23.

Οίκουμένου (I' αιών μ.Χ.) προσφωδῶς σημειοῖ: «Ἡ ἐλπὶς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ἦν διὰ τοῦτο καὶ ἀγαθὴν καλεῖ»¹⁰⁸. Ἐν Α' Θεσσαλονικεῖς 4,13 οἱ ἐθνικοὶ ὀρίζονται ὡς «οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα», διότι οὗτοι μὴ πιστεύοντες εἰς τὴν μετὰ θάνατον ὑπαρξίν ζωῆς καὶ εἰς ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ προσφιλοῦς αὐτῶν προσώπου θρηνοῦν ἀμέτρως ἄνευ παρηγορίας. Ἡ θλίψις καθόλου ἐπὶ τῷ θανάτῳ ἀγαπητοῦ προσώπου εἶναι φυσικὴ ἐκδήλωσις, οὐδέποτε ὅμως ὁ χριστιανὸς ἐπιτρέπεται νὰ παρασύρηται εἰς ὑπερβολάς, ὀδηγούσας οὐχὶ σπανίως εἰς παντελεῖ ἀπόγνωσιν καὶ ἀπελπισίαν. Τοῦναντίον ὁ χριστιανός, ὁ ἀναγεννηθεὶς καὶ δικαιωθεὶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἀντιμετωπίζει λίαν ψυχραίμως καὶ θαρραλέως τὸν θάνατον, πιστεύων ἀκραδάντως ὅτι οὗτος δὲν εἶναι ἐκμηδένισις τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἐκδέχονται οἱ ἄπιστοι, ἀλλὰ ἐργαστήριον νέας δημιουργίας καὶ γέφυρα μετὰ γούσα εἰς ζωὴν. Οὕτως ἡ ζωὴ τοῦ χριστιανοῦ φωτίζεται καὶ ἐνδυναμιούται ἤδη ἀπὸ τῆς παρουσίας ζωῆς, τοῦ γεγονότος τοῦτου ἀποτελοῦντος θεοῦ καὶ ἀσφαλῆ πεποίθησιν καὶ ἐγγύησιν τῆς ἀπολαύσεως ἐν τῇ ἐπέκεινα ζωῆ τῶν ἀγαθῶν τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Ὁ θάνατος διὰ τὸν πιστὸν δὲν εἶναι πικρὸς καὶ φοβερός καὶ πλήρης ὀδύνης, ἀλλὰ γλυκὺς καὶ ἐπιθυμητός, διὰ τοῦτο καὶ ἡ «ἡμέρα τοῦ θανάτου» αὐτοῦ, ὡς προσφωδῶς διδάσκει καὶ ὁ σοφὸς Σολομῶν (970;-930;) εἶναι: «ὑπὲρ ἡμέραν γεννήσεως»¹⁰⁹. Ἡ δὲ ἀκλόνητος αὕτη πίστις καὶ ἐλπίς εἰς τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ ὑπερπαρῆκης οὔσα, ἀσκεῖ ἀντιπερισπασμὸν καὶ ἐπιφέρει ἰσορροπίαν εἰς τὰς θλίψεις τοῦ χριστιανοῦ. Ὁ θάνατος ἤδη ἀπέβαλε τὴν φοβεράν αὐτοῦ ὄψιν, διότι διὰ τῆς ἐλευσεως εἰς τὸν κόσμον τοῦ Θεοῦ ἠθροῦ καὶ δὴ διὰ τοῦ θανάτου Αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνδόξου Ἀναστάσεως, κατέλυσε τὴν δύναμιν τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἁμαρτίας. Τῷ ὄντι ὁ Κύριος διὰ τοῦ θανάτου Αὐτοῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως κατήνεγκε θανάσιμον πλῆγμα κατὰ τοῦ θανάτου, ἡ δὲ νίκη ὑπῆρξεν ὀριστική. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ οὐρανοδόμων Παῦλος ἐν τῇ Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ κεφάλαιον ΙΕ', ἔνθα δι' ἀκαταμαχῆτων ἐπιχειρημάτων θεμελιοῖ καὶ ἀναδει-

κνύει τὸ βασικὸν δόγμα τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, ἐν κατακλείδι τῆς διδασκαλίας ταύτης ἀναφωνεῖ: «Ποῦ σου, θάνατε τὸ κέντρον; Ποῦ σου, ἄδη, τὸ νίκος;»¹¹⁰. Τὸ στόμα τοῦ Παύλου¹¹¹, ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος σχολιάζων τὸ χωρίον σημειοῖ: «Ὡς νικητήρια θύων... καὶ ὄρων ἤδη ὡς γεγενημένα τὰ μέλλοντα, ἐνάλλεται καὶ ἐπεμβαίνει τῷ θανάτῳ κειμένῳ, καὶ τὴν ἐπινίκιον ἀλαλάζει φωνὴν κατὰ τῆς τοῦτου κεφαλῆς κειμένης»¹¹². Διὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς κλήσεως εἰς τὴν πίστιν¹¹³, τῷ ὄντι, ὁ χριστιανὸς λαμβάνει γνῶσιν δι' ἀποκαλύψεως τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν δώρων τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ. Τὰ ὑπερφυσικά ταῦτα ἀγαθὰ καθ' ἑαυτὰ ἀδιάφθορα, χορηγούμενα δὲ εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τῶν Μυστηρίων τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Χρίσματος, συνιστοῦν τὴν χριστιανικὴν συνειδησιν, ἣτις ἀποβαίνει ἰσχυρά, χαρίεσσα καὶ γαληνική, προσπορίζουσα εἰς τὸν κάτοχον τῆς τοιαύτης συνειδησεως ἀνακούφισιν ἐκ τοῦ θάρους καὶ πασῶν τῶν ἀντιξοοτήτων τῆς πολυστόνου ζωῆς, πρὸς δὲ ἐπιδαφιλεύει τὴν μακκρίαν ἐλπίδα σταθεράν καὶ ἀμετακίνητον, ὡς ἐρριζωμένην ἐν τῇ ἀπειρῳ τοῦ Θεοῦ ἀγάπῃ καὶ τῷ τιμῆ τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ αἵματι.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

110. Α' Κορινθίους, 15,55. Πρβλ. Ὡσηέ, 13,14. Β' Τιμοθέου, 1,10. Ἐβραίους, 2,14.

111. Ἡ προσωνομία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου «στόμα Παύλου» ἀναγράφεται εἰς χειρόγραφα τοῦ ΙΑ' αἰῶνος: «Χριστοῦ στόμα πέφυκε τὸ Παύλου στόμα, στόμα δὲ Παύλου τὸ Χρυσοστόμου στόμα». Ἐν Chris. Baur, St. Jean Chrysostome et ses oeuvres dans l'histoire litteraire, σελ. 34, ἔνθα καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Γεωργίου τοῦ Ἀλεξανδρείας ἀναφερόμενον ἀνέκδοτον, καθ' ὃ ὁ μαθητὴς καὶ διάδοχος τοῦ Χρυσοστόμου ἐν τῷ ἀρχιεπισκοπικῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶδε διὰ ῥωγμῆς τινος τῆς θύρας τοῦ δωματίου αὐτοῦ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ὑπαγορεύοντα εἰς αὐτὸν τὰ ὑπομνήματά του. Πρβλ. καὶ Βασιλείου Ἰωαννίδου, Ὁ Χρυσόστομος τύπος καὶ μιμητὴς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἐν περιοδικῷ «Ἀκτίνες» Φεβρουάριος 1955, σελ. 54. «Ὁ Χρυσόστομος εἶναι μία Παύλειος φησιολογία, ἕνας τύπος τοῦ Παύλου».

112. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους πρώτην ἐπιστολήν, Ὁμιλία ΜΒ', Μ.Ρ.Γ., 61, 365.

113. Β' Θεσσαλονικεῖς, 2,13.

108. Οἰκουμένιου, Ἐρμηνεία εἰς τὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς Δευτέραν Ἐπιστολήν, Μ.Ρ.Γ., 119, 125B.

109. Ἐκκλησιαστής, 7,1.

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΤΙΜΗΣΕ 17 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥΣ ΠΑΛΑΙΟΥΣ ΚΑΘΗΓΗΤΑΣ ΤΟΥ

Ένδεκα τακτικά και έξι άντεπιστέλλοντα μέλη τής 'Ακαδημίας 'Αθηνών, πού διετέλεσαν ή είναι καθηγηταί του, έτίμησε στις 12 μ. τής 25ης 'Ιουνίου 1981, στην αίθουσα τελετών, τò Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, με την άπονομή άναμνηστικών άργυρών μεταλλίων τού Πανεπιστημίου για τὰ «2.300 χρόνια άπό τò θάνατο τού 'Αριστοτέλη» και τιμητικών ψηφισμάτων.

Σε προσφώνησί του ó πρύτανις τού πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Γ. Στεργιάδης, άνέφερε, μεταξύ τών άλλων και τὰ έξής:

«'Η 'Ακαδημία 'Αθηνών ως άνώτατο έπίσημο πνευματικό ίδρυμα τής χώρας μας, έχει για σκοπό της την προαγωγή τών έπιστημών ή τής τέχνης. Τά μέλη της είναι συνήθως διακεκριμένες προσωπικότητες τής έπιστήμης, τής τέχνης ή τού κόσμου τών Γραμμάτων. 'Η έκλογή τών μελών της άποτελεϊ συγχρόνως και τιμητική διάκρισι και είναι ή έμπρακτη άναγνώρισι τών ύπηρεσιών πού πρόσφεραν στην πνευματική ζωή τού τόπου ή και όλόκληρου τού κόσμου.

»'Η 'Ακαδημία 'Αθηνών, όπως άλλωστε και άλλα κέντρα τού Πνεύματος, τίμησε άνάμεσα οέ άλλους και τὰ έξια τέκνα τής πατρίδας μας πού διετέλεσαν καθηγητές τού 'Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. 'Από τò Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, πού έχει νά παρουσιάση πλουσιώτατη πνευματική δραστηριότητα στη διδασκαλία και την έπιστημονική έρευνα και μάλιστα πρòς όλες τις κατευθύνσεις και άπό αύτην την όμορφη πόλι τού Θερμαϊκού, την πόλι με την άδιάκοπη στους αιώνες πνευματική, καλλιτεχνική, πολιτιστική, έμπορική και πολιτική δραστηριότητα, όρμήθηκαν τὰ μέλη τής 'Ακαδημίας 'Αθηνών πού τιμώνται σήμερα με ιδιαίτερη αίγλη και άγαλλίασι άπό τò άνώτατο πνευματικό ίδρυμά μας.

»Τò 'Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης τιμá σήμερα με την άπονομή τού άργυρού άναμνηστικού μεταλλίου τού Πανεπιστημίου μας, πού έχδόθηκε για τὰ «2300 χρόνια άπό τò θάνατο τού 'Αριστοτέλη», καθώς και με τιμητικό ψηφισμα τής Συγκλήτου, τούς άκαδημαϊκούς, τακτικά και άντεπιστέλλοντα μέλη τής 'Ακαδημίας 'Αθηνών, πού διετέλεσαν ή είναι άκόμη και σήμερα καθηγητές τού άνώτατου πνευματικού ιδρύματός μας.

Ο ΕΠΑΙΝΟΣ

»'Η διάκριση αύτη άπονέμεται για πρώτη φορά σε άκαδημαϊκούς πού άνάλωσαν πολλά και δημιουρ-

γιακά χρόνια τής ζωής τους και πρόσφεραν πολύτιμες και άνεκτίμητες ύπηρεσίες στο Πανεπιστήμιό μας, στην άνώτατη παιδεία και στο κοινωνικό σύνολο γενικώτερα. Με άπόφασι τής Συγκλήτου τού Πανεπιστημίου μας και με την ιδιότητα τού πρύτανι αυτού, θά έπιτελέσω τò εύχάριστο για μένα καθήκον νά άπαγγείλω τόν έπαινο στους τιμώμενους άκαδημαϊκούς και νά άπονείμω πρòς αυτούς τò σχετικό μετάλλιο και ψηφισμα.

»'Ακαδημαϊκοί, όμότιμοι, διατελέσαντες και εν ενεργεία Καθηγητές τού 'Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

ΤΙΜΗΤΙΚΟ ΨΗΦΙΣΜΑ

ΤΗ ΕΥΚΛΗΤΟΥ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΟΜΟΦΩΝΑ ΚΑΙ Ο ΠΡΥΤΑΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΑΣΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΠΟΝΕΜΕΙ ΣΤΟΝ

ΤΑΚΤΙΚΟ ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΟ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟ ΑΡΓΥΡΟ ΜΕΤΑΛΛΙΟ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
"2300 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ.

ΓΙΑ ΝΑ ΤΙΜΗΘΕΙ ΤΟΝ ΔΑΜΠΡΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑ ΚΑΙ ΕΣΑΙΡΕΤΟ ΑΝΔΡΑ, Ο ΟΠΟΙΟΣ, ΑΦΟΥ ΑΝΑΛΩΣΕ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΑ ΕΤΗ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΤΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΟΝΟΜΑΣΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΑΝΕΙΛΑΤΟ ΠΙΝΕΜΑΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ ΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΤΑΚΤΙΚΟ ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΣΕ ΑΝΑΓΝΩΡΙΘΗ ΤΗΣ ΠΟΛΥΤΙΜΗΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΕΙΝΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ.

Η ΕΥΚΛΗΤΟΣ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΥΧΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΤΙΜΩΜΕΝΟ ΥΨΕΛΑ ΚΑΙ ΣΙΑΚΡΟΔΙΜΕΡΕΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ.

ΕΓΙΝΕ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΣΤΗ 24 ΙΟΥΝΙΟΥ 1981 ΗΜΕΡΑ ΤΕΤΑΡΤΗ ΟΡΑ 12 Μ.

Ο ΠΡΥΤΑΝΗΣ
Γεωργιάδης
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΑΡ. ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Χρυσάνθη Φ. Γουγιάου

'Αντίγραφο τού ψηφισματος τò όποϊον έπεδόθη σε ένα έκαστο τών τιμηθέντων.

»Τὸ Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης πιστὸ στὶς παραδόσεις τῆς φυλῆς μας καὶ τὶς δικές του τιμᾶ τοὺς σκαπανεῖς τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πνεύματος γιὰ νὰ ἐπιβραβεύσῃ τὰ καλὰ τους ἔργα, ποὺ τιμῆθηκαν καὶ ἀναγνωρίστηκαν καὶ ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἀπονέμοντας σὲ ἀκαδημαϊκοὺς, γιὰ πρώτη φορὰ σὲ ἐπίσημη τελετῇ, ἀναμνηστικά μετᾶλλια καὶ τιμητικὰ ψηφίσματα.

»Μὲ τὴν πράξι του αὐτῇ τὸ Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ἐπιθυμεῖ νὰ τονίσῃ καὶ ἀπὸ τὸ ἐπίσημο αὐτὸ βῆμα τὴν καθολικὴ ἀναγνώρισι γιὰ τὴ μεγάλη τιμῇ καὶ διάκρισι ποὺ ἔκανε σὲ σᾶς ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν νὰ σᾶς συμπεριλάβῃ στοὺς κόλπους της. Ἡ συναίνεσί σας νὰ ἀποδεχθῆτε τὴν τιμητικὴ διάκρισι μὲ τὴν ὁποία σᾶς τιμοῦμε σήμερα καθὼς καὶ ἡ μόνιμη πιά παρουσία σας στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν τιμᾶ ἰδιαίτερα καὶ τὸ Πανεπιστήμιό μας».

ΟΙ ΤΙΜΗΘΕΝΤΕΣ

Τὰ τακτικὰ μέλη τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ποὺ τιμῆθηκαν ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης εἶναι τὰ ἑξῆς:

1. ΖΟΛΩΤΑΣ ΞΕΝΟΦΩΝ: Διετέλεσε Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης 1928-29. Τακτικὸ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1952 στὴν 3ῃ τάξι τῶν ἠθικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

ΕΛΛΗΝΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ: Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διετέλεσε Καθηγητῆς τῆς Φυσικομαθηματικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1940 ἕως τὸ 1956. Τακτικὸ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1955 στὴν 1ῃ τάξι τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

3. ΜΑΡΙΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΗΛΙΑΣ: Ὁμότιμος Καθηγητῆς τῶν Πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης καὶ Ἀθηνῶν. Διετέλεσε Καθηγητῆς τῆς Φυσικομαθηματικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1928 ἕως τὸ 1939. Τακτικὸ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1966 στὴν 1ῃ τάξι τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

4. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΦΙΛΩΝ: Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου. Διετέλεσε Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τὸ 1935-36. Τακτικὸ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1966 στὴν 1ῃ τάξι τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

5. ΠΥΛΛΑΡΙΝΟΣ ΟΘΩΝ: Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διετέλεσε Καθηγητῆς τῆς Φυσικομαθηματικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1932 ἕως τὸ 1966. Τακτικὸ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1966 στὴν 1ῃ τάξι τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

6. ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ: Ὁμότιμος Καθηγητῆς τῶν Πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης καὶ Ἀθηνῶν. Διετέλεσε Καθηγητῆς τῆς σχολῆς Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1932 μέχρι τὸ 1941. Τακτικὸ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1968 στὴν 3ῃ τάξι τῶν ἠθικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

7. ΖΕΠΠΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Ὁμότιμος Καθηγητῆς τῶν Πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης καὶ Ἀθηνῶν. Διετέλεσε Καθηγητῆς τῆς σχολῆς Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1940 ἕως τὸ 1953. Τακτικὸ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1970 στὴν 3ῃ τάξι τῶν ἠθικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

8. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ - ΝΟΥΑΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Ὁμότιμος Καθηγητῆς τῶν Πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης καὶ Ἀθηνῶν. Διετέλεσε Καθηγητῆς τῆς σχολῆς Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1944 ἕως τὸ 1960. Τακτικὸ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1974 στὴν 3ῃ τάξι τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

9. ΜΠΟΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Διετέλεσε Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1942 ἕως τὸ 1951. Τακτικὸ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1978 στὴν 3ῃ τάξι τῶν ἠθικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

10. ΠΟΛΙΤΗΣ ΑΙΝΟΣ: Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διετέλεσε Καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1948 ἕως τὸ 1969. Τακτικὸ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1980 στὴ 2ῃ τάξι τῶν γραμμάτων καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν.

11. ΔΙΑΝΕΛΛΙΔΗΣ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ: Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διετέλεσε Καθηγητῆς τῆς Φυσικομαθηματικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1948 ἕως τὸ 1975. Τακτικὸ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1981 στὴν 1ῃ τάξι τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

ΤΑ ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΑ

Τὰ ἀντεπιστέλλοντα μέλη τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ποὺ τιμῆθηκαν ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, εἶναι τὰ ἑξῆς:

1. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ: Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διετέλεσε Καθηγητῆς τῆς Φυσικομαθηματικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1948 ἕως τὸ 1979. Ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1980.

2. ΚΡΙΑΡΑΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ: Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διετέ-

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ

Περί τήν προβληματικήν τών λεγομένων «KONSENSUS» κειμένων (3) περί τοῦ Βαπτίσματος, τῆς Εὐχαριστίας καὶ τοῦ Λειτουργήματος (Amt = Ministry) τοῦ Π. Σ. Ε.

Εἰσαγωγή.

Ἐν Ἀθήναις, Αὐγούστος 1978

1. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπέριψε δι' ἑνὸς ἐγγράφου, ἐκθέτοντος δι' ἐκκλησιαστικῶν αὐθεντικῶν ἐκφράσεων, τὰ τρία ὡς ἄνω κείμενα, ἅτινα ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τῆς συνόδου (κατὰ τριετιαν συνερχομένης) τῆς ἐν Ἀκκρᾷ τῆς Ghana-Ἰούλιος 1974- συνελθούσης Ἐπιτροπῆς «Πίστεως καὶ Τάξεως» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

2. Τὸ κείμενον ἔχει ὡς ἐξῆς:

Η ΑΠΟΡΡΙΨΙΣ

ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Π.Σ.Ε. ΤΟΥ 1974

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΟΡΘΟΔΟΕΩΝ

ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Dr. Philip Potter

General Secretary

World Council of Churches

150, Route de Ferney

1211 Geneve 20.

Ἑλβετία

Ἀγαπητὲ Dr. Potter,

Κατόπιν τῆς τελευταίας ἐποικοδομητικῆς συναντήσεως ἐν Ἀθήναις, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πολλὰ προσδοκᾷ ἡ Ἐκκλησία μας, θεωροῦμεν ὡς ἀναγκαῖον νὰ ὑποβάλωμεν ὑμῖν τὰ σχόλια τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας εἰς τὰ τρία κείμενα, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ Βάπτισμα, τὴν Εὐχαριστίαν καὶ τὴν Ἱερωσύνην.

1. Ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ δε-

λεσε Καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1950 ἕως τὸ 1968. Ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1980.

3. ΜΑΝΟΥΣΑΚΑΣ ΜΑΝΟΥΣΟΣ: Τακτικὸς Καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1961. Ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1980.

4. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Τακτικὸς Καθηγητῆς τῆς Πολυτεχνικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1958. Ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1980.

5. ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΜΑΝΟΛΗΣ: Τακτικὸς Καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1964. Ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1980.

6. ΜΠΑΚΑΛΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διετέλεσε Καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1959 ἕως τὸ 1971. Ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1980.

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ κ. ΖΕΠΠΟΥ

Ἐκ μέρους τῶν τιμηθέντων ἀκαδημαϊκῶν ἀντεφώνησε ὁ κ. Ζέππος, εὐχαριστῶν διὰ τὴν τιμὴν ποῦ

τοὺς ἔκανε τὸ Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ἐκδηλῶσιν συγκινημένος ὁ κ. Ζέππος ἀνεφέρθη μὲ νοσταλγία εἰς τὴν παλιὰ αἴθουσα τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ποῦ στεγάζεται ἐτοιμόρροπο κτήριο τῆς Φιλοσοφικῆς σχολῆς, ποῦ φέρει τὸ ἔμβλημα «Μούσαις χάρισι θύει». Ὁ κ. Ζέππος, ἐπεσήμανε ὅτι τόσο ὁ ἴδιος, ὅσο καὶ ἄλλοι ἀκαδημαϊκοὶ βρίσκονται σὲ μεγάλη ἡλικία καὶ ἀνεφέρθη σὲ συναδέλφους του, ποῦ ἦσαν ἀπόντες ἀπὸ τὴν τελετὴν καὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν.

«Ἡ συγκίνησις ὅμως, ποῦ νοιώθω σήμερον, προσέθεσε, ποῦ βλέπω παλιούς μου μαθητῆς νὰ εἶναι ἐπικεφαλῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, δὲν μπορεῖ νὰ ἀντικατασταθῇ μὲ καμμιά ἄλλη χαρὰ. Εἶναι ἡ χαρὰ τοῦ δασκάλου νὰ βλέπῃ τοὺς μαθητῆς του ἀκμάζοντες, ἢ μεγαλύτερη ἱκανοποίησις του.

»Οἱ μαθητῆς μας εἶναι ἡ ἐλπίδα, ἡ χαρὰ μας, γιὰ μᾶς ποῦ σιγὰ-σιγὰ βαίνουμε εἰς τὸ παρελθόν. Μέχρι τελευταίας πνοῆς δὲν θὰ πάψουμε νὰ θυμόμαστε ὅτι κάποτε διδάξαμε εἰς τὸ Πανεπιστήμιο αὐτό. Πάντα παρακολουθοῦμε μὲ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον τὴν πρόοδο καὶ τὴν ἐξέλιξις τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης».

Στὴν τελετὴν παρέστησαν ὁ Παναγιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων, ὁ Ὑπουργὸς Βορείου Ἑλλάδος κ. Μάρτης, ὁ Δήμαρχος Θεσσαλονίκης κ. Παπαδόπουλος, ἐκπρόσωποι τῶν λοιπῶν ἀρχῶν, ἄλλοι ἐπίσημοι καὶ πλῆθος κόσμου. Παρέστησαν, ἐπίσης, τὰ μέλη τῆς Συγκλήτου, ἐκπρόσωποι τῶν φοιτητῶν καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ.

χθῆ τὴν ὑπαρξίν τῆς Ἱερωσύνης (ἡ λειτουργήματος), ὅπουδήποτε δὲν διεφυλάχθη ἡ ἀποστολικὴ διαδοχὴ διὰ χειροτονίας καὶ ἡ ἀποστολικὴ ὁρθόδοξος πίστις τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων τῆς ἀδιαρέτου Ἐκκλησίας.

2. Ἡ Ἐκκλησία μας δὲν δύναται νὰ δεχθῆ τὸ κῦρος τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Εὐχαριστίας, ὅπουδήποτε τοιαύτη Ἱερωσύνη ἐλλείπει.

3. Ἡ Ἐκκλησία μας πιστεύει, ὅτι ἡ Εὐχαριστία δύναται νὰ προσφερθῆ μόνον εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ὁμολογοῦν τὴν ὁρθόδοξον πίστιν. Ὅθεν δὲν εἶναι δυνατόν διὰ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν νὰ ἔχη Intercommunion (διακοινωνίαν), πρὸς ἄλλας ἐκκλησίας ἢ ὁμολογιακὰ σώματα ἢ ἄτομα ἀνήκοντα εἰς τοιαῦτα σώματα. Τὸ κοινὸν ποτήριον εἶναι διὰ τοὺς ὁρθοδόξους ἢ ἐπισφράγιους τῆς ἐνότητος ἐν τῇ πίστει.

4. Τελικῶς, ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ συμφωνήσῃ μὲ κείμενα, ὡς τὰ τρία δοκουμένα ταῦτα, εἰς ζητήματα εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἐκφράζεται σαφῶς ἢ δὲν ὁμολογεῖται ἡ ὁρθόδοξος πίστις.

Μετὰ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης

† Ὁ Κίτρος ΒΑΡΝΑΒΑΣ

Πρόεδρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὰς Διορθοδόξους καὶ Διεκκλησιαστικὰς σχέσεις.

Πρὸς κατατοπισμὸν τοῦ Ἑλληνος ἀναγνώστου κατέστησαν ἀναγκαῖα ἔχι μόνον ἡ παρούσα βραχυτάτη εἰσαγωγή, ἀλλὰ καὶ τινες προσθήκαι εἰς τὴν μετάφρασιν τῆς ἀκολουθοῦσης μελέτης.

Ἐπειδὴ τὸ κείμενον τοῦτο ἐθεωρήθη θεολογικῶς ἀναιτιολόγητον (τὸ ἡμέτερον σχέδιον ἀπαντήσεως δὲν ἦτο αὐτό), ἐθεώρησα ὡς καθήκόν μου, κατὰ τὴν σύσκεψιν τῶν ὁρθοδόξων πού συνεκάλεσε τὸν Μάϊον τοῦ 1979 τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς Chambesy τῆς Γενεύης (ἐνθα εὕρισκεται τὸ Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου), νὰ συντάξω ταχέως, ἐν κείμενον ἐκκλησιαστικὸν καὶ θεολογικὸν καὶ ἱστορικόν, τὸ ὁποῖον ν' ἀπαγγείλω εἰς τὴν ἐν λόγῳ ἐλευθέραν σύσκεψιν (ποῖοι ἐκλήθησαν καὶ ὑπὸ τίνος καὶ διατὶ δὲν γνωρίζω ἀκριβῶς), ὥστε νὰ ὑπάρξῃ μία ἀντιλογία, ἀξία νὰ στηρίξῃ αὐτὴν τὴν ἀρνήσιν, δεδομένου ὅτι ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως καὶ αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι ἔστειλαν κείμενα-σχόλια, τὰ ὁποῖα περιελήφθησαν εἰς τεῦχος εἰς περιορισμένον ἀριθμὸν ἀντιτύπων κυκλοφορηθέν ἐν Γενεύῃ, ἀλλὰ δὲν περιελήφθη ἡ ἀργά, σχετικῶς, ἀποσταλεῖσα ἀπάντησις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειτα ἡ αὐτὴ τύχη εἶχεν ἐπιφυλαχθῆ εἰς τὴν δὴλωσιν τῶν 17 ἀντιπροσώπων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν 3ην Γεν. Συνέλευσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἐν Ν. Δελχί (1961), διότι ἐγένετο ὡς συμβολὴ εἰς τὸ Τμῆμα Unity, δι' ὃ

καὶ δὲν περιελήφθη εἰς τὰ Πρακτικὰ τοῦ 1961. Ἐνεκα τούτου ἠναγκάσθη ἔχι μόνον ἐκεῖνο τὸ κείμενον τοῦ 1961 νὰ δημοσιεῦσω, μὲ τινὰ σχόλια εἰς τὴν «Θεολογίαν» τοῦ 1961, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἑλληνιστὶ ὡσαύτως εἰς τὴν Θεολογίαν τοῦ 1979, γερμανιστὶ δὲ διὰ πρῶτην φορὰν εἰς τὸ γνωστὸν περιοδικὸν Ökum. Rundschau τῆς Φραγκφούρτης. Τῆς δημοσιεύσεως προηγήθη μικρὰ διασκευή, διὰ νὰ δημοσιευθῆ ὡς ἄρθρον εἰς τὸ ἐν λόγῳ περιοδικόν.

1. Ἀποτελεῖ πεποιθήσιν τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας* (ἀπροσθήκη: ἀκριβέστατος ἱστορικῶς καὶ δογματικῶς ὅρος τῆς ἡμετέρας, ὡς κανονικῆς συνεχείας τῆς μιᾶς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι: Καθολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἐπειδὴ διετήρησεν ὁρθοδόξως τὴν πίστιν τῆς Ἀρχαίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῶν 7 Οἰκ. Συνόδων κλπ., τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τοῦ πολιτεύματος, τῆς λατρείας καὶ τοῦ ἵθους), ὅτι ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας μόνον διὰ διμερῶν διαπραγματεύσεων θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ. Καὶ τοῦτο εἶναι φανερόν, ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ ἐνότης εἰς τὰ θέματα τῆς Ἐκκλησιολογίας, ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ Μυστήρια, εἶναι ἐν τῇ οὐσίᾳ τῆς ὡς πρόβλημα δυσχερέστατον. Ἐννοία καὶ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τόσον μεγάλα προβλήματα, ἴσως τὰ δυσχερέστατα καθόλου ἐν τῇ Θεολογίᾳ καὶ εἰς τὸν οἰκουμενικὸν διάλογον. Τουναντίον ἐὰν περισσότεραι ἐκκλησίαι, ὁμολογίαι καὶ μάλιστα κλάδοι (Denominetionen) τῶν τελευταίων συζητοῦν περὶ τοῦ ἐν λόγῳ θέματος εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ φθάσιν εἰς ἀμοιβαίως ἀποδεκτὰ κοινὰ ἀποτελέσματα. Διὰ τοῦτο ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἤδη ἀπὸ τοῦ 1920 εἰς τὴν περιώνυμον ἐγκύκλιον τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου τοῦ 1920, πρὸ πάσας τὰς Ἐκκλησίας ἀπευθυνθεῖσα, προέβαλε τὴν προγραμματικὴν ἀπαίτησιν, ὅτι θὰ ἔπρεπε ἡ Ἐνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ προαχθῆ διὰ διμερῶν διαπραγματεύσεων. Ἐὰν ἠθέλομεν τοιαύτας θέσεις καὶ διαλογισμοὺς ἐρχομένου εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, νὰ τοὺς προσέξωμεν, τοῦτο θὰ ἐσήμαινεν, ὅτι οἱ εἰρημνοὶ στοχασμοὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας θὰ ἔδει νὰ περιληφθοῦν εἰς τὸ πρόγραμμά του καὶ νὰ προαχθοῦν δι' αὐτοῦ, καίτοι δὲν θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἀρνηθῆ, ὅτι συνέβη τοῦτο ἐν μέρει. Ἀπὸ τὴν προβληματικότητα ὅμως, ἢ ὁποῖα ἐμπεριέχεται εἰς τὰ ζητήματα τῆς Τριάδος καὶ τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, μόνον τὸ πρῶτον ἐλύθη εἰς τὴν 3ην Γεν. Συνέλευσιν τοῦ Παγκ. Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς Ν. Δελχί (1961), μὲ μεγάλην πλειοψηφίαν. Ἐνταῦθα δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ μνημονευθοῦν αἱ εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως ἀναγόμεναι καὶ συμπεριληφθεῖσαι εἰς αὐτὴν, α) αἱ ροπαὶ π.χ. ἐπὶ τοῦ Ρωμαιοκαθολι-

* Μετάφρασις τοῦ ἄρθρου ὑπὸ τὸν ἐν ἀρχῇ τίτλον.

κισμού· ως σύγκλησις τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου, ὡσαύτως δὲ β) καὶ ἡ ἐντατικοποίησις τῶν ἐνωτικῶν κινήσεων μεταξύ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ οἰκουμενικὸς διάλογος εὐρίσκεται ἐν πορείᾳ, εἴμεθα δὲ ὑποχρεωμένοι νὰ ἔχωμεν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἔχει περιπέσει, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἄλλας θρησκείας, ἐν μειοψηφίᾳ καὶ ὅτι ἡ ἀξίωσις τοῦ Κυρίου «ἵνα πάντες ἐν ὧσιν» ἀποτελεῖ καὶ παραμένει ὡς ἐντολὴ πρὸς πάσας τὰς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς Χριστιανούς.

Ἐντὸς ὅμως τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι καὶ παραμένει τὸ ζήτημα τῆς ἀληθείας, ὡς θεμελιώδους σημασίας. Συνοψίζω δὲ ἐν προκειμένῳ ζήτημα διὰ μιᾶς διατυπώσεως, εἰς ἣν συνώψισα τὸ ὅλον ἔργον τοῦ Εἰρηναίου:

«Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ ἀλήθεια περὶ Θεοῦ, τοῦ Κόσμου καὶ τῆν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ· ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ὁλότης τοῦ χριστιανισμοῦ (τ.ἔ. οὐσία καὶ περίβλημα αὐτῆς). Ἐνεκα τούτου τὰ 4 μυστήρια: Τὸ Βάπτισμα, τὸ Χρίσμα, ἡ Ἰερωσύνη καὶ ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι θεμελιώδους σημασίας διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς Ἐκκλησίας».

Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν γνώμην μου, ὁ οἰκουμενικὸς διάλογος εἶναι, κατ' ἀνάγκην, θεολογικὸς διάλογος τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, τῆς περιεχομένης εἰς τὴν Ἀγ. Γραφήν καὶ τὴν Παράδοσιν, ἡ ὁποία ἰσχύει, ὡς ἡ ἀποστολικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ. Ἐπὶ τούτοις δέον νὰ θεωρηθῇ καὶ ἀσφαλές, ὅτι ἡ Ἀγ. Γραφή ὡς «γεγραμμένη παράδοσις» τῆς Ἐκκλησίας εἶναι αὐθεντικῶς καταχωρημένη. Διὰ τῆς διατυπώσεως ταύτης δὲν ἐλέχθη τι στρεφόμενον κατὰ τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης οὐδὲ κατὰ τῆς ἀναγκαιότητος αὐτῆς, διὰ τὴν ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ τούναντίον μόνον κατὰ τῆς ἐλευθέρου Θεολογίας, ἡ ὁποία δὲν παρουσιάζει ἐπιστημονικὴν θεμελίωσιν. Ἐν ὄψει τῆς συνεχείας τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας σχηματίζει ἡ ταυτότης Ἐκκλησίας, Γραφῆς καὶ Παράδοσεως τὸ θεμέλιον τῆς ἡμετέρας πίστεως. Ἐν τῇ διαδικασίᾳ τῆς ἀνευρέσεως τῆς ἀληθείας ἐν τῷ οἰκουμενικῷ διαλόγῳ, τρία γεγονότα εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι καθοριστικὰ διὰ τὴν ἀξιολόγησιν τῶν τριῶν (οὕτω λεγομένων) «Κειμένων συμφωνίας» (Konsensus Texte).

α) Τὸ σημαντικώτατον πόρισμα τῆς ὑπευθύνου ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας καὶ δραστηριότητος κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα, ἦτο συλλογὴ τῶν πλείστων βιβλίων τῆς Π. καὶ τῆς Κ. Διαθήκης εἰς Κανόνα, ἀναγνωριζομένου ὑπὸ πάντων τῶν Θεολόγων.

Ἡ Κ. Διαθήκη εἶναι ἐπομένως τὸ βιβλίον τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι λυπηρόν, ὅτι λησμονεῖται, ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο κατορθώθη ὑπὸ πολλῶν ἐπισκόπων, προϊσταμένων ἀνεξαρτήτων ἀπ' ἀλλήλων Ἐκκλησιῶν. Ὁ Κανὼν ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει τὴν ἱστορικὴν

καὶ σωτηριώδη ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐδημιουργήθη εἰς μιᾶν ἐποχὴν (β' αἰῶν) δυσχερῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν ἀγῶνων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἱστορικὴ νόησις καὶ ἱστορικὴ συνείδησις (τῶν ἐπισκόπων μετὰ τῶν πρεσβυτέρων) ὑπῆρξαν αἱ ἀποφασιστικαὶ κατευθύνουσαι δυνάμεις κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τῆς παρουσίας τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας. Ἐνεκα τούτου δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος ὅτι ὑπῆρξεν ἀντίθεσις μεταξύ τῶν θεμελίων τοῦ πολιτεύματος τῆς Κ. Διαθήκης καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐσχημάτισε τὸν Κανόνα. (Ἐνταῦθα ἐννοεῖται ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ β' αἰῶνος, κατὰ τὴν κοινὴν τῶν ἱστορικῶν καὶ ἐκκλησιῶν ἀντιλήψιν εἶχε 3 ἱερατικοὺς βαθμούς κατὰ τὰ μέσα τοῦ αἰῶνος τούτου).

β) Μέχρι τῶν μέσων τοῦ ζ' αἰῶνος αἱ τοπικαὶ Ἐκκλησίαι δὲν εἶχον ἐνορίας (ἐννοεῖται μὲ προστοὺς ἕνα πρεσβύτερον ἢ περισσοτέρους πρεσβυτέτους, ὡς σήμερον).

γ) Ἡ σύνδεσις Ἰερωσύνης καὶ Θείας Εὐχαριστίας ἀπετέλει τὸ θεμέλιον διὰ τὴν ἐννοίαν καὶ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο μαρτυρεῖται εἰς τὰς πηγὰς τῆς Κ.Δ. καὶ τῆς ἀρχηγόπου ἐκκλησίας μέχρι τοῦ Εἰρηναίου καὶ τοῦ Ἰππολύτου. Ἡ ἐνότης αὕτη ἔσωσε τὴν Ἐκκλησίαν ὄχι μόνον κατὰ τοὺς δυσχερεῖς ἐσωτερικοὺς καὶ ἐξωτερικοὺς ἀγῶνας, ἀλλὰ καὶ ὠδήγησεν καὶ κατὰ τὸν 3ον καὶ τὸ τέλος τοῦ 4ου αἰῶνος εἰς τὴν νίκην.

Πρὸς ἀποσαφήνισιν τοῦ ζητήματος τῆς Μεθόδου καὶ τῆς Ἑρμηνείας τῶν πηγῶν, αἱ ἐπόμενα παρατηρήσεις εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας.

δ) Εἰς τὴν συνεδρίαν τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστεως καὶ Τάξεως» ἐν Bangalore τῆς Ἰνδίας (1978) ἐγένετο, κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ προβλήματος τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, δεκτόν, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξέλθωμεν τοῦ ἀδιεξόδου τοῦ ὁποῖον δημιουργοῦν ἐν τῇ Κ.Δ. αἱ χρήσεις διαφόρων τεχνικῶν ὄρων, ὅπως, οἱ πρεσβύτεροι, ὁ πρεσβύτερος, οἱ ἐπίσκοποι καὶ διάκονοι ἢ ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ποιμένες κλπ. Ἡ δυσχέρεια, κατὰ τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς προελεύσεως τῶν τριῶν Ἱερατικῶν βαθμῶν-λειτουργημάτων (ἐν τῇ ἐπισκοπῇ) προέρχεται ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ποικίλων Termini tecnici, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ὑπάρξεως χαρισματούχων ἐν τῇ Ἀρχηγόνῳ Ἐκκλησίᾳ. Ἐντεῦθεν ἐξαρθᾶται οὐσιαστικῶς ἡ ἔρευνα περὶ τῶν 3 ἱερατικῶν βαθμῶν ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ὀρθῆς μεθόδου. Ἡ σπουδὴ τῶν τεσσάρων Μυστηρίων (Sakramente): τοῦ Βαπτίσματος, τοῦ Χρίσματος, τῆς Ἰερωσύνης καὶ Εὐχαριστίας, καὶ σχετικῶς ἐπισκοπικοῦ λειτουργήματος καὶ τοῦ ἐπισκοπάτου, ἡ ὁποία καθορίσθη νὰ γίνῃ καὶ ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς ἐν Bangalore συνελθούσης Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀπαιτοῦν ἀπαραιτήτως τὴν ἐφαρμογὴν ἐπιστημονικῆς ἡτιολογημένης μεθόδου.

Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α

ΠΕΡΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΓΕΝΙΚΩΤΕΡΑ*

δ) Πατριαρχική 'Εγκύκλιος Α', 'Ιωακείμ του Γ', «Τοῖς Ἱεροφάλταις τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱερῶν Ἐκκλησιῶν», τῆ β' Ἰανουαρίου 1907 (Γ. Παπαδοπούλου, Συμβολαί..., σσ. 421-423). Περὶ μουσικῆς εὐταξίας τῶν Ἱεροφαιτῶν κατὰ τὴν ἀκολουθίαν.

Α'

Τοῖς Ἱεροφάλταις τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱερῶν Ἐκκλησιῶν.

Οἱ ἀπὸ τινος ἀρξάμενοι, ἐπ' ἐσχάτων δὲ καὶ μετ' ἐπιτάσεώς τινος ἐκδηλούμενοι γογγυσμοὶ καὶ μομφαὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, τοῦ πολυτίμου καὶ ἀξιοσεβάστου τούτου κειμηλίου τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων, ὡς λίαν δῆθεν ὀχληρᾶς καὶ μὴ ἱκανοῦσης διεγείρει τὸ θερησκευτικὸν αἰσθημα καὶ ἐξυψῶσαι τὴν διάνοιαν πρὸς τὸν Θεόν, εὐλόγως μὲν ἀπασχολοῦσι σπουδαίως τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ὅμως ἀνάγκη ἵνα καὶ παντὸς χριστιανοῦ τὴν σύντονον προσοχὴν καὶ μέριμναν κινήσωσι, ἰδίᾳ δὲ μάλιστα ἡμῶν τῶν Ἱεροφαιτῶν, τῶν ὁπαδῶν καὶ θιασωτῶν τῆς ἐπιστήμης ταύτης, πρὸς διάσωσιν τῆς κίνδυνον ἀπωλείας διατρεχούσης πατρῴας ταύτης κληρονομίας.

Ὅτι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν Μουσικὴ, ὡς ἀπορρέουσα ἐκ τῆς μουσικῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, καθάπερ τοῦτο ἐκ πολλῶν δεικνύται τεκμηρίων, τῶν μέχρι καὶ νῦν θαυμαζομένων ἐπὶ τῷ δημοσίῳ αὐτῶν πνεύματι, ὅπερ εἰς τὴν αὐτὴν τελειότητα, εἰς ἣν ἠδυνήθη ἀναβιβάσαι τὴν φιλοσοφίαν, τὴν ποιησιν, τὴν ζωγραφικὴν, τὴν γλυπτικὴν, καὶ εἰς ἔτι μείζονα προήγαγε τὴν μουσικὴν ἐπιστήμην, καὶ ὡς ἐγκλείουσα ἐν ἑαυτῇ πολλὰς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 315 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13-14 τεύχους.

ἀρετάς, ποικίλιαν οὐ τὴν τυχοῦσαν, ὡς κάλλιστα γινώσκουσιν οἱ περὶ ταύτην ἀσχολούμενοι, οὐκ ἔστι δυνατόν ἵνα αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ τοιαύτη, οἷαν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἡμετέρων ἐπιπολαίως κρίνοντες, τολμῶσι χαρακτηρίξωσι, βαθυτέρα μελέτη καὶ ἐπιστημονικὴ ἐρευνα ἠδύνατο καταδείξει τοῦτο. Ὅτι ὅμως καὶ οἱ γογγυσμοὶ καὶ αἱ μομφαὶ καὶ ἡ ἀπαρέσκεια ἐν γένει πρὸς τὴν Μουσικὴν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας οὐκ εἰσὶν ὅλως ἀσύστατοι, ἀναμφίλεκτοι.

Τὴν ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, ἀφ' ἐνός, τὰ αἴτια τῆς δικαίας ἐν πολλοῖς κατακραυγῆς κατ' αὐτῆς καὶ ἀπογοητεύσεως, ἀφ' ἑτέρου, καὶ ἐξ ἄλλου τ' ἀπαιτούμενα πρὸς ἄρσιν τῶν τοιούτων μέμψεων καὶ παραπόνων καὶ πρὸς βελτίωσιν καὶ ἀνύψωσιν εἰς τὴν οἰκείαν αὐτῆς ἀξίαν καὶ μεγαλοπρέπειαν, πάντα ταῦτα δύναται τις ἰδεῖν συντόμως ἐκτιθέμενα ἐν τῇ διατριβῇ, ἣν ἐπ' ἐσχάτων ἐδημοσίευσεν διὰ τῶν ἐφημερίδων τῆς Βασιλευούσης ὁ ὁμογενὴς κ. Δ. Πασπαλλῆς, ἀνὴρ εἰδήμων τῆς τε Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς καὶ τῆς τῶν Ἑθνοπαίων καὶ τῶν πατέρων ζηλωτῆς.

Ἐκ τῆς μετὰ προσοχῆς καὶ ἐμβριθείας μελέτης τῆς διατριβῆς ταύτης καὶ πᾶς μὲν χριστιανὸς ἐν γένει, ἰδίᾳ ὅμως ἡμεῖς οἱ Ἱεροφάταις δύνασθε ἐν ἐδουνησίᾳ κατανοῆσαι τὰ αἴτια τῆς ἐκπτώσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, τὴν σπουδαιότητα τῶν συνεπειῶν, ὡς δύναται ἐπαγαγεῖν ἡ περὶ ταύτης ὀλιγορῆα καὶ ἀκηδία, καὶ τὴν μεγάλην εὐθύνην, ἣν ἔχουσιν οἱ ἐξυπηρετοῦντες διὰ τῶν ἰδιοτροπιῶν αὐτῶν τὴν κατάπτωσιν αὐτῆς καὶ κατὰ συνέπειαν ἀποτελεσματικῶς καὶ τελεσφόρως ἐργασθῆναι πρὸς ἐκκάθαρσιν, βελτίωσιν καὶ ἀνύψωσιν εἰς τὴν ἐμπρόπουσαν αὐτῇ θέσιν καὶ λαμπρότητα.

Καί τοι δὲ ἡ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία καὶ περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος σιέπεται ἐμβριθῶς καὶ ἐν καιρῷ

β) Ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης εἰσερχομένης εἰς τὰ καθέκαστα, πρέπει νὰ ὑπογραμμισθῇ, ὅτι εἶναι ὑποχρεωτικόν, ἕνεκα τοῦ ἀποσπασματικοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν πηγῶν τῶν δύο πρώτων αἰώνων, ἵνα ἀπασαί ἐν λόγῳ πηγαιληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν ἐν τῷ συνόλω των καὶ νὰ κριθῶσιν ἐν συνόλω. Τοῦτο δὲ εἶναι φανερόν, ἐφ' ὅσον ἐκάστη πηγὴ εἰσφέρει τὸ ἐν αὐτῇ ἴδιον διὰ νὰ σχηματισθῇ ἡ εἰκὼν τῆς ἐνότητος τῶν κατὰ τόπον καθολικῶν Ἐκκλησιῶν (πρβλ. δι' αὐτὸν τὸν ὅρον «καθολικὴ» τὸν Ἰγνάτιον Ἀντιοχείας Συμυρ. 8,13 τὸ μαρτύριον τοῦ Πολυκάρπου «Συμυρναίων» 110-156). Δὲν ἐπιτρέπεται, ἐκτὸς τούτου, νὰ λησμονηθῇ, ὅτι ἐπανάστασις δι' ἐξουσίαν εἰς τὸν χῶρον

τῶν λειτουργημάτων τῆς Ἐκκλησίας περὶ τὸ τέλος τοῦ 1ου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 2ου αἰῶνος, ἦτο κάτι τὸ ἀδύνατον, διότι δὲν ἦσαν ἱκανοὶ διὰ τοιοῦτόν τι οἱ ταπεινόφρονες ἡγέται τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

(Συνεχίζεται)

ΓΕΡ. Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ Καθηγητῆς

Α' ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ τὴν Ἐπιτροπὴν Πίστεως καὶ Τάξεως ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ Ἐκκλησιῶν.

προνοήσει σπουδαιότερον και αποτελεσματικότερον, οὐκ ἀποσκοποῦ δμως ἡγήσατο ἵνα και ἀπὸ τοῦδε δῶ ἡμῖν νύξιν και συνιστώσα τό γέ νῦν τὴν μετὰ προσοχῆς μελέτην τῆς εἰρημῆνης διατριβῆς προτρέψῃται ὑμᾶς και συστήσῃ θερμῶς, ὅπως, παραιτούμενοι παντὸς ξένου και ὀθνεῖου δυναμένου διαφθεῖραι και ἀσχημίσει τὸν ἅγιον και χριστιανικὸν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς χαρακτήρα, φιλοτιμηθῆτε ἐργασθῆναι κοινῇ και αποτελεσματικῶς ὑπὲρ τῆς ἐκκαθαρίσεως και ἀναδείξεως τοῦ πολυτίμου τούτου ἔθνικοῦ και ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν θησαυροῦ, περιαιρούντες ὅσας κηλίδας ὁ χρόνος, αἱ περιστάσεις και αἱ διαθέσεις ἐπέθηκαν ἐπὶ τοῦ λαμπροῦ τούτου ἀδάμαντος, ἵνα ἀνακτήσῃται οὗτος τὴν ἰδίαν αὐτοῦ λαμπρότητα και μεγαλοπρέπεια.

Τὰς ἀτάκτους βοᾶς και τὰς ἐκβεβιασμένας κραυγὰς, τὰς ἀναρμόστους στροφὰς και τοὺς ἐκλελυμένους σχηματισμούς τῆς φωνῆς ἐκπαλαί ἡ Ἐκκλησία κατέκρινε και ἀπηγόρευσε κατηγορηματικῶς, ὡς ὅλων ἀηδῆ και ἀνάρμοστα εἰς ναὸν Θεοῦ, προσέλετο δὲ και ἐμόρφωσε μουσικὴν ἐπιτηδείαν πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν ἐκκλησιαζομένων, ὅς ἐστιν ἡ ἀνύψωσις τῆς διανοίας ἐκ τῶν γηῶν πρὸς τὰ οὐράνια και ἡ προσευχὴ πρὸς τὸν Θεὸν και Πατέρα, και ἀνάλογον πρὸς τὰ θεῖα αὐτῆς ἄσματα, ἔχουσαν τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐν τῇ ἀπλότητι, τὸ τεργνὸν ἐν τῇ εὐρυθμίᾳ και τὸ σεμνὸν ἐν τῇ μετὰ ταπεινότητος, ἡρεμίας και κατανύξεως καθαρᾶ, εὐκρινεῖ, ἀπερίττω και ἐμμελεῖ ψαλμωδία.

Ταῦτα και εἴ τι ἄλλο καλὸν ἐνυπάρχει ἐν τῇ διατριβῇ, ἕκαστος ὑμῶν ὡς γνώμονα ἐαντῶ προστησάμενος και τῆς τροχιάς ταύτης οὐδόλως παρεκκλίνων, ἐπὶ πᾶσι δὲ αἰετοπερὶ ἐν τῷ νῶ ἔχων τὴν ἀποστολικὴν παραγγελίαν, ὅτι τὰ πάντα ἐν τῷ ναῶ τοῦ Θεοῦ πρέπει γίνεσθαι εὐσχημόνως και ἐν τάξει, (πάντα εὐσχημόνως και κατὰ τάξιν γενέσθω (Κορινθ. ΙΔ' 40), ἔστω βέβαιος ὅτι κατὰ πολὺ βελτιωθῆσεται ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν Μουσικὴ και αἱ κατ' αὐτῆς μέμψεις βαθμηδὸν ἐκλείψουσιν.

Οὐκ ἄκαιρον δὲ, συνφῶδᾳ τῇ ἀποστολικῇ ταύτῃ περὶ τῆς ἐν τῷ ἱερῷ ναῶ ἐμπροποῦσης εὐσχημοσύνης και τάξεως ἐντολῆς, ἐπιστήσαι τὴν προσοχὴν ὑμῶν και εἰς ἕτερά τινα ἀφορῶντα τὴν εὐπρέπειαν και εὐταξίαν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ὀλίγη δυστυχῶς καταβάλλεται προσοχὴ και ἐπιμέλεια. Εἰς τὴν τήρησιν τῆς ἀπαιτουμένης ἐν τῷ ναῶ, ὡς οἴκῳ Θεοῦ, εὐσχημοσύνης και τάξεως ἀναμφιβόλως συντελοῦσι μὲν τὸ ἐπ' αὐτοῖς και οἱ ἐκκλησιαζόμενοι διὰ τῆς εὐσχημίου, σεμνῆς, ἀθορόβου και εὐλαβητικῆς αὐτῶν στάσεως και διὰ τῆς ἐν κατανύξει προσευχῆς, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἀναντιρροῦτως ὀφείλουσι φυλάττειν ταύτην τὰ ὄργανα εἴτε οἱ ἡγέται, οὕτως εἰπεῖν, τῆς κοινῆς προσευχῆς και λατρείας, οἵτινες διὰ τοῦτο ὀφείλουσι παρέχειν ἑαυτοὺς ὑπόδειγμα ἐν πᾶσι τοῖς ἐκκλησιαζομένοις. Τοιαύτην σπουδαίαν θέσιν κατέχετε ἐν τῷ ναῶ και ὑμεῖς οἱ ἱεροφάλται διὸ ὀφείλετε ἅπαντες ἀνεξαιρέτως μετὰ και τῶν κανοναρχῶν ὑμῶν φέρειν μέλανα ἐπενδύτην ποδήρη, κάλυμμα δὲ τῆς κεφαλῆς ἐπίσης ὁμοίμορφον και ὁμόχρουν ἐκ μέλανος βελούδου κατασκευασμένον ἐν σχήματι εὐαρμοστώ και εὐπρεπεῖ. Ὄφείλετε ἴστασθαι ἐν τοῖς στασιδίοις ὑμῶν μετὰ πάσης σεμνότητος και εὐλαβείας, ψάλλειν ἐν κατανύξει και ἰλαρότητι, ποιεῖν πάσας τὰς κινήσεις τοῦ σώματος εἰς προσευχὴν μετὰ θηρησκευτικῆς εὐλαβείας και σεμνότητος, εἴτε ἐν τοῖς στασιδίοις ὑμῶν ἰστάμενοι εἴτε κατερχόμενοι, ὅταν προσήκη ἀποδίδοναι τῷ προεξάρχοντι τῆς τελετῆς πατριάρχῃ ἢ ἀρχιερεῖ τὸν προσήκοντα σεβασμὸν, προσέχειν ταῖς ἐκφωνήσεις τοῦ ἱερουργού-

τος και ἀντιφωνεῖν ἐναλλάξ και ἀνελλιπῶς τὰ διατεταγμένα και ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι, και ἀπλῶς εἰπεῖν, πάντα ποιεῖν ὅσα προσήκει κατὰ τὴν ἐν τῷ Εὐχολογίῳ διάταξιν και κατὰ τὴν ἐν τῇ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ κρατοῦσαν ἀρχαίαν τάξιν, ἣν ὀφείλετε μαθεῖν και σπουδάσαι παρὰ τῶν εἰδότεν ταύτην, και τοὺς κανονάρχας αὐτὴν διδάξαι, ὥστε ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησιαῖς διαφυλάττεσθαι μὲν τὸ εὐσχημον και εὐτακτον, διατηρεῖσθαι δὲ τὸ ὁμοίμορφον και ἀπαράλλακτον ἐν πᾶσιν εἰς ἐνδείξιν τῆς ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν και τῆς ταυτότητος τῆς πίστεως και τῆς λατρείας.

Ἐὰν οὕτω ποιῆτε, ὥσπερ εἰσηγούμεθα ὑμῖν και ἐπελλόμεθα, πεπεσμένα ὅτι και τὸ ὁσημέρι ἐκπίπτει τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς γόητρον ἀνορθωθῆσεται και ἡ παραμεληθεῖσα τάξις και εὐπρέπεια ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ ἀποκατασταθῆσεται, οὗ ἡ χάρις και τὸ ἔλεος εἴη μεθ' ὑμῶν.

Ἐν τοῖς πατριαρχείοις, τῇ β' ἰανουαρίου, ρωπ'.

† Ο ΜΕΓΑΣ ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΣ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ε) Πατριαρχικὴ Ἐγκύκλιος Β', Ἰωακείμ τοῦ Γ', «Τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱεροφάλταις», 8 Ἰανουαρίου, ρωπ' (Γ. Παπαδοπούλου, Συμβολαί..., σσ. 423-424). Περί τῶν ψαλτέων.

Β'

Τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱεροφάλταις

Συνφῶδᾳ τῇ προεκδοθείσῃ ἐγκυκλίῳ πρὸς τοὺς ἱεροφάλταις τῆς Βασιλευσούσης περὶ τῶν καθημότων αὐτῶν, τοῦ σεβασμίον τρεπῶν τοῦ ἴστασθαι ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησιαῖς και ψάλλειν ἐν φωναῖς αἰσίοις, κατὰ τοὺς συνοδικοὺς κανόνες κτλ. παραγγέλλονται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας και τὰ ἐφεξῆς ἀπολύτως χροῖσιμα, ὡς ἀφορῶντα τὸ ὁμοίμορφον τῆς ἱεραῖς ψαλμωδίας πάντων τῶν ἱεροφάλτων, ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησιαῖς.

Α'. Πάντων τῶν τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ δοξαστικῶν, στιχηρῶν, προσομοίων, καθισμάτων, ἀπολυτικίων, εἰρημῶν, κανόνων, καταβασίων, ἀργῶν τε και συντόμων, τῶν ἐμπεριλαμβανομένων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τῆς Παρακλητικῆς, τοῦ Τριψιδίου, τοῦ Πεντηκοσταρίου, και τοῖς δώδεκα Μηναίοις, οἱ χοροστατοῦντες πρέπει νὰ ἐκστηθίζωσι τὰ μέλη και ψάλλωσιν αὐτὰ κατὰ γράμμα, ὡς εὐρηται τοις μὲν ἐν τοῖς μουσικοῖς βιβλίοις, εἰ δυνατὸν δὲ, νὰ ἐκστηθίζωσι και τὰ κείμενα τῶν δεσποτικῶν και μεγάλων ἐορτῶν, ἵνα μὴ ἀναγκάζονται κῆπειν ἀτόπως και φυλλομετρεῖν τὰς βίβλους και αἰτιῶσθαι τοὺς κανονάρχας διὰ τὰς ἐξ ἀμελείας αὐτῶν προκωπτούσας χασμωδίας, τοῖς δὲ πρωτοπείροις ψάλταις παραγγέλλομεν ἐντόνως, ἵνα οὐδέποτε ψάλλωσι τι ἀνευ μουσικῆς βίβλου, ἕως οὗ ἡ πολυχρόνιος ἀσκήσις και πείρα καταστήσῃ αὐτοὺς τοιούτους, ὥστε νὰ ψάλλωσιν ἀπταιστως και μετὰ θάρρους.

Β'. Τὸ μέλος τούτων θέλει διδάσκεσθαι και ψάλλεσθαι εἰς τὸ ἐξῆς ἐκ τῶν καθιερωθέντων ἐκπαλαί ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μουσικῶν βιβλίων, ἴτοι τοῦ συντόμου Ἀναστασιματῶν Πέτρου τοῦ Βυζαντίου, τοῦ συντόμου Δοξασταρίου Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου, τοῦ Εἰρηολογίου II. τοῦ Βυζαντίου, και τοῦ ἀργοῦ Δοξασταρίου Ἰακώβου πρωτοψάλτου, τὰ ἀμέσως

ἐκ τῆς ἀρχαίας γραφῆς ἐξηγηθέντα ὑπὸ τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων Γρηγορίου καὶ Χουρμουζίου, καὶ ἐκδοθέντα εἰς τύπον τὸ μὲν Ἀραστασιματάριον κατὰ πρότον ἐν Βουκουρεστίῳ ὑπὸ Π. τοῦ Ἐφεσίου, καὶ β' ὑπὸ Χουρμουζίου, τὸ δὲ σύντομον Δοξαστάριον κατὰ πρότον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Π. Ἐφεσίου, καὶ β' ὑπὸ Θ. Φωκαέως, τὸ Εἰρηολόγιον δὲ κατὰ πρότον ὑπὸ Χουρμουζίου, καὶ β' ὑπὸ Ἰωάννου πρωτοψάλτου, τὸ δὲ ἀργὸν Δοξαστάριον ἅπαξ ὑπὸ Θ. Φωκαέως· τῶν δὲ νεωτέρων μελοποιημάτων, τῶν ἐν διαφόροις ἐκδόσεσι περιφερομένων, ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις, ὡς στερουμένων τῆς ἀπλότητος καὶ τοῦ εὐρύθμου, τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ἀρχαίας ἱερᾶς ψαλμοδίας, δύνανται δὲ ταῦτα νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς ἰδιαιτέραν μελέτην ἐκάστου.

Γ'. Ἐκ τοῦ παππαδικοῦ μέλους φάλλονται χερουβικά μὲν κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν τὰ τῆς ἐβδομάδος σύντομα, καὶ τὰ τοῦ Πέτρου τοῦ Βυζαντινοῦ, ἐν ἐκτάκτοις δὲ περιστάσεσι, καὶ τὰ τοῦ Γρηγορίου καὶ Κωνσταντίνου τῶν πρωτοψαλτῶν, κοινωρικὰ δὲ τῶν Κυριακῶν φάλλονται τὰ τοῦ Δανιὴλ καὶ τοῦ Πέτρου, κοινωρικὰ δὲ τῶν ἑορτῶν τοῦ ὄλου ἑνιαυτοῦ καὶ τῶν ἁγίων φάλλονται τὰ τοῦ Πέτρου, Δανιὴλ καὶ Γρηγορίου τῶν πρωτοψαλτῶν. Δοξολογία δὲ μεγάλη φάλλονται αἱ τοῦ Π. τοῦ Πελοποννησίου, τοῦ Π. Βυζαντινοῦ, Ἰακώβου, ἢ τοῦ Δανιὴλ καὶ Γρηγορίου, αἱ δὲ σύντομοι δοξολογία Μανουὴλ πρωτοψάλτου, ταῦτα δὲ πάντα ἐκ τῶν δοκίμων ἀρχαίων ἐκδόσεων Χουρμουζίου, Θ. Φωκαέως καὶ τῆς Πανδέκτης Ἰωάννου πρωτοψάλτου.

Δ'. Ἐν ταῖς πανηγύρεσι τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν ἀπαγορεύονται φάλλεσθαι, διὰ λόγους οὗσιν οἶδεν ἡ Ἐκκλησία, τὰ ἀνοικτάρια καὶ τὸ ὀκτῆρχον Θεοτόκε παρθένε, ἅτινα μόνον ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις χρησιμεύουσι καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτέθησαν, φάλλεται δὲ μόνον τὸ Μακάριος ἀνὴρ τοῦ Μανουὴλ, καὶ ἐν ὠρισμέναις τισὶ περιστάσεσι τὰ κεκραγάρια Ἰακώβου πρωτοψάλτου. Ἐν δὲ τῇ ἱερᾷ λειτουργίᾳ ἀπαγορεύονται, ἅμα τῇ ἐξόδῳ τῶν Ἁγίων, αἱ μεγάλοι φωναί, καὶ τὰ κρατήματα, καὶ ἐπιβάλλεται τοῖς ψάλταις ἵνα σιγῶσι, μέχρι τῆς εἰσόδου τῶν λειτουργῶν εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα, ἀπαγορεύονται πρὸς τοῦτοις καὶ τὰ λεγόμενα λειτουργικά, ἀναποκρίνονται δὲ τῷ ἱερῷ οἱ χοροὶ ἐν ταῖς ἐκφωνήσεσιν αὐτοῦ διὰ ταπεινῆς καὶ ἡσύχου μονωδίας, κατὰ τὸ ἔθιμον τῆς Μ. Ἐκκλησίας, τὰ δὲ τυπικὰ οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐγκαταλιμπάνωνται, ἐκτὸς τῶν μεγάλων ἑορτῶν, ἐν αἷς φάλλονται τὰ ἀντίφωνα.

Ταῦτα ἐγκριθέντα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὑποβάλλονται εἰς ἕκαστον ἱεροψάλτην, ἐπιστάται δὲ ἡ προσοχὴ αὐτῶν ἵνα μὴ τις ἐξ ἐγωϊσμοῦ, ἢ ἀνταρσεκείας παρεισάγη ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς ἀδόκιμα καὶ ἀνάρμοστα ἰδιαιτέρα μέλη, ἐκτὸς τῶν ἐγκριμένων καὶ παραδεδεγμένων ἔκπαλαι παρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Οὐδεὶς δὲ προϊστάμενος ἱερᾶς ἐκκλησίας, ἢ ἔφορος, ἢ πρόκριτος δύναται νὰ καταναγκάσῃ τὸν ἱεροψάλτην ἵνα φάλλῃ τι ἀπᾶν τῇ παρουσίᾳ ἐγκυκλίου. Ὁ μὴ συμμορφωθὴς πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ταύτας παραγγελίας τιμωρηθῆσεται παραδειγματικῶς.

Ἐν τοῖς πατριαρχείοις, τῇ 8 Ἰανουαρίου, ἀπ'.

† Ο ΜΕΓΑΣ ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΣ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ς) Συνοδικὸν Ἐγγράφον Ἰ. Σ. Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Πρόεδρος ὁ Ἀθηναῖος Θεόφιλος), «Πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἰπουργεῖον, περὶ ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς» τῇ 31 Ἰουλίου 1870 (Γ. Παπαδοπούλου, Ἐπισκοπήσεις., σσ. 232-233). «...ὅτι αὕτη δὲν δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς τετραφώνου εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς...».

ζ) Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος Ἰ. Σ. Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Πρόεδρος ὁ Ἀθηναῖος Προκόπιος), «Πρὸς τοὺς ἀνα τὸ κράτος σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας», τῇ 10 Μαρτίου 1886 (βλ. Γ. Παπαδοπούλου, Συμβολαί., σσ. 475-476). Ἡ Ἐγκύκλιος ἐξαπολύθηκε ὕστερα ἀπὸ ἔγγραφο πρὸς τὴν Σύνοδο τοῦ Ἀθηναίων Προκοπίου, ὅπου καταγγέλλονταν οἱ καινοτομίες τοῦ Ἰωάννου Σακελλαριδῆ.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Πρὸς τοὺς ἀνα τὸ Κράτος Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας

Πληροφρονηθεῖσα ἡ Σύνοδος, ὅτι ἔτι τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ἀλλοῦ ἱεροψαλτῶν εἰσῆγον μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐν τῷ ψάλλειν καινοτομίας τινάς, δι' ὧν τὸ ὕψος καὶ τὸ κάλλος τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἀλλοιοῦται, ἀπηγόρευσε κατὰ καθῆκον τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν διὰ τε τῆς ἀπὸ 16 Φεβρουαρίου 1839 καὶ ὑπ' ἀριθ. 7601 καὶ τῆς ἀπὸ 14 Δεκεμβρίου 1884 καὶ ὑπ' ἀριθ. 444 αὐτῆς ἐγκυκλίου, ὡς ἀπηγόρευσε καὶ δι' ὁμοίας προγενεστέρως, ἀπὸ 27 Ἰουλίου 1870 καὶ ὑπ' ἀριθ. 1628, τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῆς τετραφώνου Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς. Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς Συνόδου ρητῶς καὶ ἐπαινετικῶς ἐπὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἀντικειμένου ἀποφνημαθῆναι, οἱ τῶν καινοτομιῶν εἰσηγητὰι τολμηρότεροι, ὡς μὴ ὤφειλεν, ἐγένοντο· διότι, ὡς θετικῶς μανθάνει ἡ Σύνοδος, οὗτοι τανῦν καὶ μέρη τινὰ τῶν ἀνεκαθεν ἐν τῇ ἀγίᾳ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ παραδεδεγμένων ἱερῶν ἁσμάτων αὐτοβούλως ἀποκόπτουσι καὶ ἐν τῷ τέλει ἐκάστης περιόδου τοῦ ἐπ' Ἐκκλησίας ἀναγινωσκόμενον Ἀποστόλου ἐν χορῷ μετὰ βοῆς ὑπηρετοῦσι, σύγχωσιν οὕτω καὶ χασμωδίαν προκαλοῦντες, καὶ τοὺς ἀρχῆθεν ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ὑφισταμένους δύο χοροὺς ἐνὶ συμπτύξαντες εἰς φωνὰς ἐκμελεῖς καὶ ἐν πολλοῖς ἀσυμμέτρους ἐκτρέπονται, τὸ ἀρχαιότατον τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ σεμνότερον ὕψος παραμορφοῦντες καὶ φθείροντες. Τὸ δὲ παράτολμον τοῦτο μουσικὸν σύστημα, τὸ ὑπ' αὐτῶν ἰδιορρυθμωμορφωθὲν ἐκ τῶν τοιοῦτων προσθηγῶν καὶ ἀφαιρέσεων, ὡς ἀνάπτωξιν ὑπολαμβάνουσιν οἱ τοῦτω χρώμενοι τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Καὶ ἀληθὲς μὲν, ὅτι τὴν κανονικὴν ἀνάπτωξιν καὶ ἀναγκαίαν καλλιέργειαν τῆς ἐν μὲν τῇ θεωρίᾳ πλουσίας, ἐν δὲ τῇ πράξει ἡμελημένης Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, δι' ἧς τὸ χριστιανικὸν αἶσθημα θερμαίνεται καὶ τὸ εὐσεβὲς τῶν πιστῶν φρόνημα ἐπιρρῶννται καὶ μορφοῦται, οὐδεὶς ποτε ἐπονισίως πράγμα ἐνόμισε, καὶ οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ μὴ ἐπαινῶν τὴν μετὰ θερησκευτικῷ ζήλῳ ἐπιδιωκόμενῃ ἀνάπτωξιν τῶν εὐγενῶν αὐτῆς καὶ ποιικίλων στοιχείων. Ἀλλ' ἡ ἐπιζητουμένη αὕτη βελτίωσις τῆς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ ἁσματικῆς μουσικῆς τότε μόνον σκόδιμος καθίσταται, ὅταν αὐτὴ δι' ἐαυτῆς ἀναπτυσσομένη βαθμηδὸν προάγεται, ὅταν δηλονότι διὰ τῆς εἰδικῆς διδασκαλίας, οἱ ρυθμικοὶ αὐτῆς κανόνες ἐν τῷ ψάλλειν ἀκριβῶς ἐφαρμοζόνται, ὅσοι κατ' ἀνάγκην

ἀπαιτεῖ τὴν ἰδρῶν Σχολῆς Μουσικῆς πρὸς ἐκπαίδευσιν ἱεροψαλτῶν, ὡς ἤδη ὑπέδειξεν ἡ Σύνοδος διὰ τοῦ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφου αὐτῆς, ἀπὸ 13 Ἰουλίου 1870 καὶ ὑπ' ἀριθ. 1628. Ἡ δὲ σπουδὴ πρὸς τὴν πρόδοσιν αὐτῆς διὰ τῆς ἀναμίξεως αὐτῇ ἑτερογενῶν καὶ ἀναρμόστων στοιχείων, τὸ μὲν ἀπειρίαν πολλὴν ἐλέγχει περὶ τὴν ἀποχρῶσαν ἐκτίμησιν τοῦ πλοῦτου αὐτῆς, τὸ δὲ ἀγνοίαν ὡς πρὸς τὴν προσήκουσαν ἐφαρμογὴν τῶν θεωρητικῶν αὐτῆς κανόνων, καὶ ἐντεῦθεν παρανόησιν τῆς ὁμολογουμένης αὐτῆς ἀξίας καὶ τοῦ ὕψηλοῦ σκοποῦ, ὃν αὐτὴ ἐπιδιώκει. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ παρά τινων ἐνεργουμένη εἰσαγωγὴ καὶ χρῆσις τῶν εἰρημένων καὶ ἄλλων καινοτομιῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησιαστικῇ ὕμνωδιᾳ ἀυστηρῶς ἀπαγορεύεται ὑπὸ τε τῶν θείων Κανόνων καὶ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἐν ἣ τελουμένων τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ μάλιστα τῆς θείας μυσταγωγίας, «πάντα κατὰ τάξιν καὶ εὐσηχημένως προσήκει γίνεσθαι», ὡς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλει, ἡ δὲ τήρησις τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπαιτουμένης εὐκοσμίας ὑμῖν ἀνετέθη, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ἡ' ἄρθρου τοῦ Σ' Νόμου, καὶ ἐπειδὴ, κατὰ τοὺς ἱεροὺς τῆς Ἐκκλησίας Κανόνας, ἦτοι τοῦ ΚΣ' τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, τοῦ ΚΔ' τῆς ἐν Λαοδικαίᾳ Συνόδου τοῦ Σ' τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς οργ' Νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τοῦ ΙΓ' ἄρθρου τοῦ αὐτοῦ Σ' Νόμου, οὐ μόνον οἱ πρεσβύτεροι, διάκονοι κλπ. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἱεροψάλται, μετὰ χειροθεσίαν, κατὰ τὸν λγ' Κανόνα τῆς Σ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ὑμῶν ὑπάρχοντα ἐποποιεῖαν, διότι καὶ οὗτοι ἐκ τῶν τοῦ κλήρου θεωροῦνται, εἰ καὶ μόνον ὑπηρετικῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατέχουσι θέσιν, διὰ τοῦτο ἡ Σύνοδος πρὸς ἐπαγωγὴν τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ χαλαρωθείσης τάξεως δίδωσιν ὑμῖν τὰς ἐπομένας ὁδηγίας, ὃν τὴν ἐφαρμογὴν ὑμῖν ἐντέλλεται.

Α'. Ἱεροψάλται διορίζονται εἰς πλήρωσιν κενῆς θέσεως ἐν τινι ἱερῷ ναῷ μετὰ προηγουμένην σύστασιν τοῦ ἀρμοδίου ἐκκλησιαστικοῦ συμβουλίου καὶ ἐγκρισιν τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου.

Β) Μουσικοδιδάσκαλοι ἐκκλησιαστικοὶ ἐν ἐκπαιδευτηρίοις διορίζονται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν γνωμοδοτήσῃ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὸ ΙΑ' ἄρθρον τοῦ ΣΑ' Νόμου.

Γ') Οἱ ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς οὕτω διοριζόμενοι ἱεροψάλται ὑποχρεοῦνται α') νὰ τηρῶσιν ἀμφοτέρους τοὺς χοροὺς, β') νὰ ἀντιψάλλωσιν ἀλλήλοις «μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ κατανύξεως», ὡς διακελεύεται ὁ ΟΕ' κανὼν τῆς Σ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ γ') «ἀπὸ διψήρας», κατὰ τὸν ΙΕ' κανόνα τῆς ἐν Λαοδικαίᾳ Συνόδου, ἦτοι ἀπὸ μόνων τῶν ὑπὸ τε τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐγκεκριμένων μουσικῶν βιβλίων.

Δ') Οἱ μὴ συμμορφούμενοι τῶν Ἱεροψαλτῶν πρὸς τε τοὺς ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, εἰσαγοντές τι κατὰ γνώμην ἰδίαν εἰς τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἁσματικὴν μουσικὴν, ἢ παραλείποντές τι τῶν ἐν τῷ Τυπικῷ τῆς Μ. Ἐκκλησίας διατασσομένων κανόνων ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου καὶ ἀντικαθίστανται δι' ἄλλων.

Κατὰ ταῦτα ἔχοντες νῦν τὰς Σινοδικὰς ταύτας ὁδηγίας ὀφείλετε νὰ καταβάλητε τὴν δέουσαν μέριμναν ὑπὲρ τῆς ἀκριβοῦς ἐν τῷ ψάλλειν ὁμοιομόρφου τάξεως, περιστέλλοντες ἐγ-

καίρως πᾶσαν παρεκτροπὴν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀνωτέρω διαταχθέντων.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 10 Μαρτίου 1886.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ, Πρόεδρος

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κενουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† Ὁ Τρίκκης ΜΕΛΕΤΙΟΣ

† Ὁ Οἰτύλου ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

† Ὁ Θανακοῦ ΜΙΣΑΗΛ

Ὁ Γραμματεὺς

(Τ. Σ.) Ἀρχιμανδριτῆς ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΔΗΣ

η) Ἐγκύκλιος Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν (Ἀρχιεπίσκοπος Σπυρίδων - Βοηθὸς Ἐπίσκοπος ὁ Ρωγῶν Διονύσιος), τῇ 28 Νοεμ. 1953, [Περὶ εὐταξίας, εὐσηχημοσύνης, ὁμοιομορφίας], (βλ. Ἐγκόλιον Ἐκκλησιαστικῶν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1954, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔτος 1954, σσ. 9-11.

θ) Ἐγκύκλιος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κυροῦ Χρυσόστομου, «Πρὸς τοὺς εὐλαβεστάτους Ἐφημερίους καὶ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια τῶν Ἐνοριακῶν ἱερῶν Ναῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιοτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς», τῇ 15 Μαρτίου 1966 (βλ. Ἐπετηρὶς Συλλόγου Φίλων Βυζαντινῆς Μουσικῆς, Ἀθῆναι 1970, σσ. 45-47). Περὶ εὐταξίας τῶν ἱεροψαλτῶν καὶ ἀπαγορεύσεως τῶν καινοτομιῶν.

*

ι) Στους Προλόγους τῶν ἐξῆς ἐκδόσεων ἀναφέρεται ὅτι οἱ προηγούμενες ἐκδόσεις «διὰ προσθαφαίρεσεων, ἀπώλεσαν τὴν πρώτην ἀξίαν τῆς μουσικῆς»: 1. Δοξαστάριον, Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου, ὑπὸ Π. Γ. Κηλτζανίδου Προυσαέως, ἐν Κων/πόλει 1882 (τόμος Α') — 1886 (τόμος Β'). — 2. Ἀναστασματοάριον, Πέτρου Πελοποννησίου, ὑπὸ Κων/νου Σακελλαρίδου Θετταλομάγνητος, ἐν Κων/πόλει 1890. — 3. Ἐν ἄνθος τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ὑπὸ Ἀγαθαγγέλου Κυριαζίδου, ἐν Κων/πόλει 1896. — 4. Δοξαστάριον, Πέτρου Πελοποννησίου, ὑπὸ Γεωργίου Βιολάκη, ἐν Κων/πόλει 1899.

*

Ἀπ' τὶς πολλὰς σπουδαῖες πραγματεῖες ἡ Ὀμιλῆς γιὰ τὴν Βυζαντινὴν Μουσικὴν, ὅπου διαλαμβάνεται σχετικὰ περὶ τοῦ «τὶ δέον γενέσθαι», ἀναφέρονται ἐδῶ οἱ παρακάτω:

ια) Ἀρχιμ. Εὐσταθίου Θερεϊανοῦ, Περὶ τῆς Μουσικῆς τῶν ἐλλήνων καὶ ἰδίως τῆς ἐκκλησιαστικῆς, ἐν Τεργέστη 1875. [Σχέση ἀρχαίας καὶ βυζαντινῆς μουσικῆς — ἀνάλυση ἔργων τῶν Χριστοῦ καὶ Τζέτζη περὶ Βρυνίου — τεχνολογία τῆς σημερινῆς μουσικῆς].

ιβ) Δημητρίου Βερναρδάκη, Λόγος αὐτοσχέδιος περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, συνταχθεὶς κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου καὶ ἐκφωνηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ Βαρβακείῳ τὴν δ' Δεκεμβρίου (1875) ἡμέραν ἐπέτειον τῆς συστάσεως αὐτοῦ (Μετατύποις ἐκ τῆς «Νέας Ἡμέρας»), Τεργέστη 1876

ιγ) Λογοδοσία κατά την τριετηρίδα του Συλλόγου 'Ορφενός εν Κων/πόλει άπαγγελθείσα υπό Γ. Παπαδοπούλου τῆ 17 'Οκτωβρίου 1889 (βλ. Γ. Παπαδοπούλου, *Συμβολαί...*, σσ. 407-432). Στις σελίδες 420-423 «τά πρακτέα».

ιδ) Κων. Παπαδημητρίου, *Τὸ μουσικὸν ζήτημα ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ τῆς 'Ελλάδος* [ιστορικὴ ἀνασκόπησις — προτεινομένη λύσις - αἱ βυζαντινὰ κλίμακες], 'Αθήναι 1921. Στὸ Β' μέρος, σ. 33, «Μέτρα διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς».

ιε) Φιλοθέου, μητροπολίτου Προικονήσου, *'Η ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ*, 'Ισταμπούλ 1953. 'Αφορμὴ γιὰ τὴ συγγραφὴ αὐτῆ στάθηκε τὸ *'Υπόμνημα* τοῦ Μαξίμου, μητροπολίτου Λαοδικείας, τὸ ἔτος 1952.

ισ) Στ. Α. Νικολαΐδης, *Δύο διαλέξεις περὶ Βυζαντινῆς Μουσικῆς*, 'Αθήναι 1954. Α' (σσ. 3-20) «'Ο προγραμματισμὸς τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς».

ιζ) Διονυσίου Α. Ψαριανοῦ, Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης, *'Η Βυζαντινὴ Μουσικὴ ἐν τῇ 'Ορθοδόξῳ ἐλληνικῇ 'Εκκλησίᾳ*, «Οἰκοδομῆ» 1959, 'Αθήναι 1960.

ιη) Π. Ε. Φορμύζης, *'Η ἐπιστημονικὴ στέγη γιὰ τὴ μελέτη τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ ἡ ἔδρα Μουσικολογίας στὰ Πανεπιστήμιά μας*, Θεσσαλονίκη 1969, (τεῦχος τρίτο — σειρά: Μελέτες γιὰ τὴν 'Εκκλησιαστικὴ Μουσικὴ).

ιθ) Γεωργίου Τσατσαρώνη, *'Η Βυζαντινὴ Μουσικὴ διὰ μέσου τῶν αἰώνων*, «'Επετηρὶς Σ.Φ.Β.Μ.» 1970, σσ. 64-89. Στις σελίδες 86-89, προτάσεις «Τὸ καθῆκον τῆς 'Εκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας».

κ) Μανώλη Χατζηγιακουμῆ, *Σπουδὴ καὶ ἔρευνα τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς*, «Παρνασσός», τόμος ΙΓ', ἀριθ. 4, 'Αθήναι 1971.

κα) Χριστοδούλου Παρασκευαΐδης, Μητροπολίτου Δημητριάδος, *Μουσικὰ 'Ανάλεκτα* (ἔκδ. 'Αποστολικῆς Διακονίας), σσ. 42-80: *'Η προβολὴ καὶ ἡ διάδοσις τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς*.

κβ) 'Αθανασίου Βουρλῆ, *'Η διδακτικὴ τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς — προβλήματα καὶ προοπτικαί*, «'Ιεροψαλτικὰ Νέα», σὲ συνέχειες ἀπὸ φύλλο 161 ('Οκτώβριος 1977) μέχρι φύλλο 179 (Μάϊος 1979).

κγ) Γιαν. Γ. Παπαϊωάννου, *'Η μουσικὴ δημιουργία ἐν σχέσει μετὰ τὴ μουσικὴ μας παράδοσις*, «Πανελλήνιον Συμπόσιον — Τὰ βασικὰ προβλήματα τοῦ συγχρόνου ἐλληνισμοῦ» [Ἐλευθέρα Σχολὴ Φιλοσοφίας ὁ Πλήθων], 'Αθήναι 1980, σσ. 129-161.

κδ) Γρ. Θ. Στάθης, *Μορφολογία καὶ ἔκφρασις τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς*, 'Αθήναι 1980 (ἔκδοσις Μητροπόλεως Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος).

*

κε) Τὰ κυριώτερα δημοσιεύματα γιὰ ὑπεράσπιση τῆς ἑναρμονίσεως τῶν βυζαντινῶν μελῶν ἢ καὶ ἀλλαγὴ τῆς μουσικῆς τῆς λατρείας, εἶναι τὰ ἀκόλουθα, τὰ ὁποῖα καὶ προκάλεσαν ἀντίλογο καὶ καταδικαστικὰς ἐναντίον μᾶς τέτοιας ἀλλα-

γῆς ἀποφάσεις τῆς 'Εκκλησίας: — 1. Παναγιώτου Γριτσάνη, *Τὸ περὶ τῆς Μουσικῆς τῆς 'Ελληνικῆς 'Εκκλησίας ζήτημα* («Τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος»), ἐν Κων/πόλει 1870. — 2. Π. Βεργωτῆ, *'Η 'Ιερά μας Μουσικὴ*, 'Αργοστόλι 1889 (ἀφορμὴ ἀρθρο τοῦ 'Αλ. Ραγκαβῆ στὴν «'Εστία»), κατὰ τῆς συντηρήσεως καὶ ὑπὲρ πολυφωνικῆς μεταρρυθμίσεως. — 3. Χριστοδούλου Μελισσηνοῦ, ἐπισκόπου Παμφίλου, *'Η Μουσικὴ Ἀρμονία ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μελωδίας*, Κων/πολις 1902 (Δ' τεῦχος Παραρτήματος «'Εκκλησιαστικῆς Ἀληθείας»). — 4. Θεμιστοκλέους Πολυκράτους, *'Η τετράφωνος Μουσικὴ ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ*, 'Αθήναι 1910 (ὁμιλία στὴν αἴθουσα Παρνασσός στίς 18.11. 1898. — ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Φορμιγγος»). — 5. Ἐλισσαίου Γιαννίδη, *'Η Βυζαντινὴ Μουσικὴ καὶ ἡ ἑναρμονίσις τῆς*, α' ἔκδοσις στὸ Δελτίο τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ 'Ομίλου, τόμος ΙΧ, 1921 (καὶ δευτέρη ἔκδοσις μετὰ μονοτονικὸν τονισμὸν).

*

Κανονισμοὶ Συλλόγων καὶ Ὑπομνήματα ποὺ κατὰ καιροὺς ὑποβλήθησαν σὲ ἀρμόδιες Ἀρχὰς καὶ ποὺ τὰ περισσώτερα δημοσιεύτηκαν, ἀπαραριθμοῦνται τὰ ἀκόλουθα.

κς) Κανονισμὸς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει 'Εκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου (ἰδρυθέντος τῷ 1898), Κων/πολις 1903. [Κεφ. ΣΤ'. Περὶ ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς, ἀρθρα 55-89. — Κεφ. Ζ'. Περὶ Περιοδικοῦ συγγράμματος καὶ ἐπιστημονικῶν σχέσεων τοῦ Συλλόγου, ἀρθρα 90-94. — Κεφ. Θ'. Περὶ δημοσίων μαθημάτων καὶ ἀναγνωσμάτων].

κζ) Ὑπόμνημα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει 'Εκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου πρὸς τὴν ΑΘΠ τὸν Οἰκουμηνικὸν Πατριάρχην Μελέτιον τὸν Δ', «Περὶ τοῦ ἐντελῶς ἀδυνάτου τῆς ἑναρμονίσεως τῶν μελῶν τῆς Βυζαντινῆς 'Εκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἄνευ ἀλλοιώσεως καὶ παραμορφώσεως αὐτῶν», ἀναγνωσθὲν ἐν τῇ Συνοδικῇ Συνεδριάσει τῆς 8 Μαΐου 1923, Κων/πολις 1923.

κη) Ἀγγέλου Βουδούρη, Ὑπόμνημα περὶ τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ὑποβλήθην τῇ 7ῃ 'Οκτωβρίου 1930 πρὸς τὴν ΑΘΠ τὸν Οἰκουμηνικὸν Πατριάρχην Φώτιον τὸν Β', Κων/πολις 1931. [Α' Ἡ 'Εκκλησιαστικὴ Μουσικὴ ἐν τῷ παρελθόντι. — Β' Ἡ 'Εκκλησιαστικὴ Μουσικὴ ἐν τῷ παρόντι. — Γ' Ἡ 'Εκκλησιαστικὴ Μουσικὴ ἐν τῷ μέλλοντι].

κθ) Θεοδοσίου Γεωργιάδου, *'Ο Βυζαντινὸς Μουσικὸς Πλοῦτος*, Ὑπόμνημα ἐπιδοθὲν πρὸς τὴν αὐτοῦ Μακαριότητα τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σπυρίδωνα, κατὰ προτέραν ἐντολὴν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Ρωγῶν κ. Διονύσιον, κατὰ δευτέραν ἐντολὴν αὐτοῦ, τῇ 23 Αδγούστου 1953, ὑπὸ Θεοδοσίου Β. Γεωργιάδου, καθηγητοῦ τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀνεγνωρισμένῳ Ὁδεῖῳ «Μουσικὸν Λύκειον Ἀθηνῶν» καὶ Διευθυντοῦ τῆς Βυζαντινῆς Χορωδίας ἐν τῷ ΕΙΡ, 'Αθήναι 1955. — Εἰς τὸ Ὑπόμνημα αὐτὸ δημοσιεύεται (σ. 24) καὶ ἔγγραφο τοῦ τότε Ὑπουργοῦ Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως κ. Γ. Ράλλη πρὸς τὸ «'Εθνικὸν Ἴδρυμα Ραδιοφωνίας» (ἀρ. Πρωτ. 14268/Ε/18.6.1954), ποὺ βασικὰ τὸ προκάλεσε σχετικὸ ἔγγραφο τῆς Κοσμητείας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς (ἀριθ. Πρωτ. 1541/1954) τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ζητῶντας τὴν παρέμβαση τοῦ Ὑπουργοῦ γιὰ τὴν παύση τῆς μεταδόσεως

ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΠΕΡΙ ΜΗ ΑΠΟΔΟΣΕΩΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΕΙΣ ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ *

Ἐκ τῆς ἐρεῦνης τῶν ἱερῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἣν διενηργήσαμεν, προέκυψαν παραινέσεις περὶ μὴ ἀποδόσεως σημασίας εἰς τὰ ὄνειρα ἐκεῖνα, ἅτινα δὲν ἀπεστάλησαν παρὰ τοῦ Ὑψίστου². Συγκεκριμένως τὸ βιβλίον Σοφία Σειράχ, ὅπερ συνεγράφη ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ, υἱοῦ Σειράχ, περὶ τὸ 180 π.Χ. δίδει τὴν ἐξῆς συμβουλὴν («ἐάν μὴ παρὰ Ὑψίστου ἀποσταλῆ») τὰ ὄνειρα «ἐν ἐπισκοπῇ, μὴ δῶς εἰς αὐτὰ τὴν καρδίαν σου· πολλοὺς γὰρ ἐπλάνησε τὰ ἐνύπνια, καὶ ἐξέπεσον ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτοῦ» (ΛΔ' (ΛΑ'), 6,7), δηλαδὴ μὴ δώσης τὴν καρδίαν σου εἰς τὰ μὴ ἀποσταλέντα παρὰ τοῦ Ὑψίστου, εἰς τινὰ ἐπίσκεψίν Του, ὄνειρα, διότι τὰ ἐν λόγῳ ὄνειρα ἐπλάνησαν πολλοὺς καὶ οἱ στηριζάντες εἰς αὐτὰ τὰς ἐλπίδας των διεψεύσθησαν καὶ ὑπέστησαν τὰς δυσμενεῖς συνεπείας τῆς ἐν προκειμένῳ πλάνης των. Προσέτι τὸ βιβλίον τοῦτο διευκρινίζει, ὅτι τὰ «ἐνύπνια ἀναπτεροῦσιν ἄφρονάς» (ΛΔ' (ΛΑ'), 1), τούτεστιν, ὅτι τὰ ὄνειρα ἐξάπτουσι τὴν παθολογικὴν φαντασίαν τῶν μαρῶν καὶ διακηρύττει, ὅτι ὁ «ἐπέχων ἐνυπνίους» εἶναι «ὡς δρασσόμενος σκιάς καὶ διώκων ἄνεμον» (ΛΔ' (ΛΑ'), 2), δηλαδὴ, ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις ἀποδίδει σημασίαν εἰς τὰ ὄνειρα, ὁμοιάζει πρὸς τὸν προσπαθοῦντα νὰ συλλάβῃ τὴν σκιάν καὶ πρὸς τὸν καταδιώκοντα τὸν ἄνεμον.

Περαιτέρω τὸ ἐν λόγῳ βιβλίον ὑποστηρίζει, ὅτι «τοῦτο κατὰ τούτου ὄρασις ἐνυπνίων, κατέναντι προσώπου ὁμοίωμα προσώπου. ἀπὸ ἀκαθάρτου τί καθαρισθήσεται; καὶ ἀπὸ ψευδοῦς τί ἀληθεύσει»;

* Ἡ μελέτη αὕτη ἀνεκοινώθη εἰς τὸ κατὰ Μάϊον 1981 συνεληθὸν ἐν Ἀθήναις 7ον Πανελλήνιον Ἰατρικὸν Συνέδριον.

τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀσμάτων μετ' πολυφωνικῶν «εὐρωπαϊκῶν ρυθμῶν». Στὸ ὑπουργικὸ ἔγγραφο τονίζεται: «...Ἐπιθυμοῦμεν ὅθεν, ὅπως τὸ μὲν ἐνισχύσωμεν τὴν ἀρξάμενην προσπάθειαν πρὸς διαφύλαξιν τῆς Πατρίου ἡμῶν Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, τὸ δὲ ἀποκαταστήσωμεν τὴν καλλιτεχνικὴν τάξιν ἐν τῷ σημεῖῳ τούτῳ ἐν ᾧ ὁμολογουμένως παρατηρεῖται ποιά τις ἀρρυθμία».

λ) Σίμωνος Καρᾶ, Ὑπόμνημα, πρὸς τὸν μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Σπυρίδωνα.

λα) Σύλλογος Φίλων Βυζαντινῆς Μουσικῆς, Διάταγμα περὶ ἐγκρίσεως τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας Βυζαντινῆς Μουσικῆς (ἐν σχεδίῳ), Ἀθῆναι 1957.

λβ) Μαξίμου Μητροπολίτου Λαοδικείας, Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική, Ἀθῆναι 1963. Οἱ σελίδες 29-34 «τὶ δέον γενέσθαι». Τὸ 1952 ὁ Μάξιμος εἶχε ὑποβάλει σχετικὴ ἐισηγητικὴ ἔκθεσις στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο.

(ΛΔ' (ΛΑ'), 3,4), τούτεστι, ὅτι τὸ «ὄνειρον εἶναι τὸ ἀντικαθρέπτισμα, τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἀπὸ τὸ πρὸ τοῦ καθρέπτου ἀντικείμενον, εἶναι τὸ ἐντὸς τοῦ καθρέπτου ὁμοίωμα τοῦ κατέναντι εἰς αὐτὸν προσώπου. Ἀπὸ ἀκάθαρτον ὅμως πρᾶγμα τί καθαρὸν δύναται νὰ προέλθῃ; Καὶ ἀπὸ τὸ ψευδὲς ἐσωτερικὸν τοῦ δίδοντος πίστιν εἰς τὰ ὄνειρα, τί ἀληθὲς δύναται νὰ προέλθῃ καὶ νὰ προβληθῆ; Ὅποῖον τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ παρασυρομένου ἀπὸ τὰ ὄνειρα, τοιοῦτον καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ προβαλλόμενον εἰς τὰ ὄνειρα ταῦτα».³ Ἐν ἄλλοις λόγοις τὰ ὄνειρα ἀντικατοπτρίζουσι τὸν ψυχισμόν (ἐσωτερικὸν) καὶ τὸ ποῖόν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις τὰ εἶδε. Προσέτι τὸ αὐτὸ βιβλίον ἀναφέρει, ὅτι τὰ «ἐνύπνια μάταιά ἐστι, καὶ ὡς ὠδινούσης φαντάζεται καρδία» (ΛΔ' (ΛΑ'), 5), δηλαδὴ τὰ «ὄνειρα εἶναι ὅλα μάταια καὶ χωρὶς κανέν περιεχόμενον ἀληθές· εἶναι σὰν φανταστικαὶ παραχρούσεις καὶ ψευδαισθήσεις γυναικός, πὺ διατελεῖ ὑπὸ τὰς ὠδῖνας τοῦ τοκετοῦ»³.

Εἰς ἐπίρρωσιν τῆς ἀνωτέρω συμβουλῆς τὸ βιβλίον Ἰερεμίας, ὅπερ συνεγράφη ὑπὸ τοῦ περὶ τὸ 650 π.Χ. γεννηθέντος ὁμωνύμου Προφήτου, ἐξιστορεῖ, ὅτι ὁ Κύριος ἔδωκε τὴν ἐξῆς ἐντολήν: «μὴ ἀκούετε εἰς τὰ ἐνύπνια ὑμῶν, ἃ ὑμεῖς ἐνυπνιάζεσθε» (ΛΣΤ' (ΚΘ'), 8), τούτεστι μὴ ἀποδίδετε σημασίαν εἰς τὰ ὄνειρα, ἅτινα καθ' ὕπνον βλέπετε.

Θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα καὶ τὰς ἐκ τῆς ὑφ' ἡμῶν διενεργηθείσης ἐρεῦνης προκύψασας φιλοσοφικὰς περὶ τῶν ὁνείρων ἀπόψεις.

Ὁ ΟΒ' (ΟΓ') Ψαλμὸς δίδει τὴν πληροφορίαν, ὅτι ἡ ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ ἐμφάνισις τῶν ἀμαρτωλῶν,

λγ) Ἴδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, Ἰδρυτικὴ Πραξις καὶ Ὁργανισμὸς· ἐκπονήθηκε ἀρχικὰ τὸ 1971 καὶ ἀναμορφώθηκε τὸ 1976 καὶ τὸ 1980—81, παραμένει ὅμως ἀκόμα ἀνεπικύρωτος.

* * *

Ἐπιπλέον ἀπ' ὅλη αὕτη τὴ θεώρησι βγαίνει καθαρὰ πὺς Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία εἶναι χρωμένας μ' ἓνα μεγάλο χρέος ἀπέναντι τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, τὴν Ψαλτικὴ Τέχνη τῆς ὀρθόδοξης λατρείας, πὺ ἀποτελεῖ ἡχητικὴ ἔκφρασι τοῦ βιώματος τῆς προσομιλίας τοῦ πιστοῦ μετ' τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἁγίους του στίς δημόσιες συναξεῖς «ἐν ἑσπέρα καὶ πρωὶ καὶ μεσημβρία». Ἡ φροντίδα γιὰ τὴν Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ εἶναι φροντίδα γιὰ θεοσέβεια, εἶναι εὐπρέπεια καὶ ἐτοιμασία γιὰ νὰ μιλάμε στὸ Θεό, τὸν Πατέρα τὸν Υἱὸ καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα.

Γ. Ρ. Θ. ΣΤΑΘΗΣ
δρ. Θ. — Μουσικολόγος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«Ἐπὶ Σοὶ χαίρει Κεχαριτωμένη πᾶσα

ἡ κτίσις»

Κατὰ τὸν μῆνα Αὐγουστοῦ κορυφῶνται ἡ εὐλόβεια τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρὸς τὴν Παναγίαν, ἥτις ὡς Θεοτόκος κατέχει κεντρικωτάτην θέσιν ἐν τῇ τελεσιουργίᾳ τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Οἰκονομίας. Τὰ εἰς αὐτὴν ἀποδιδόμενα χαρίσματα, ιδιώματα καὶ λειτουργήματα ἀποδίδονται εἰς αὐτὴν οὐχὶ ἐκλαμβανομένην αὐτονόμως καὶ ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ γεγο-

νότιος, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ Μήτηρ τοῦ Θεανθρώπου, «ἡ τεκοῦσα τὸν πάντων ἀγίων ἀγιότατον Λόγον», ἡ γεννήσασα (λιτωρὴν αἰχμαλώτους), ἡ διὰ τῆς παρὰ τῷ Υἱῷ μεσιτείας αὐτῆς (προστασία καὶ σκέπη κινδύνων καὶ θλίψεων καὶ δεινῶν περιστάσεων πάντας λιτροῦσα).

Ἐξ ἄλλου ἡ Θεοτόκος προβάλλεται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μας οὐ μόνον ὡς πρότυπον τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἰδέας τοῦ «αἰωνίου θήλεος», ἥτις πρέπει νὰ ἐμπνέη πᾶσαν γυναικα καὶ νὰ εἶναι τὸ θεμέλιον πάσης ὕγιους «φαιμισιατικῆς κινήσεως», ἀλλὰ

ἐξεμηδενίσθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἀκριβῶς ἐκμηδενίζεται τὸ ὄνειρον τοῦ ἀφουρνισμένου («ὡσεὶ ἐνύπνιον ἐξεγειρομένου, Κύριε, ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτῶν ἐξουδενώσεις» 20). Ὁ ἐν λόγῳ ψαλμὸς ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Ἀσάφ, ὅστις ἦτο σύγχρονος τοῦ βασιλεύσαντος ἀπὸ τοῦ 1011 μέχρι τοῦ 972 π.Χ. Δαυὶδ, ἢ πιθανῶς ὑπὸ τινος ἐκ τῶν ἀπογόνων του (υἱῶν Ἀσάφ).

Τὸ βιβλίον Ἰώβ, τὸ ὁποῖον κατὰ κρατοῦσαν εἰς πλείστους γνώμην ἐγράφη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Σολομῶντος (970-930 π.Χ.), ἀναφέρει, ὅτι ὁ ἀσεβὴς θὰ ἀπολεσθῆ, ὅπως τὸ ὄνειρον, ὅπερ ἐπέταξε καὶ ἐξηφανίσθη («ὡσπερ ἐνύπνιον ἐκπετασθὲν οὐ μὴ εὑρεθῆ Κ', 8).

Τὸ βιβλίον Ἐκκλησιαστής, ὅπερ συνέγραψεν ὁ Σολομῶν κατὰ τὸ γῆρας αὐτοῦ, ὑποστηρίζει, ὅτι «ὅπως ὁ ἀνήσυχος καὶ γεμᾶτος ὄνειρα ὕπνος ὀφείλεται εἰς πολλὰς βιοτικὰς φροντίδας, παρομοίως καὶ ἡ προσευχὴ τοῦ ἄφρονος εἶναι φλύαρος πολυλογία, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὰς πολλὰς καὶ ματαίας ἀσχολίας του». Ἰδοῦ, τί ἀκριβῶς ἀναφέρει τὸ ἱερόν κείμενον: «παραινέται ἐνύπνιον ἐν πλήθει πειρασμοῦ καὶ φωνῆ ἄφρονος ἐν πλήθει λόγων» (Ε', 2).

Τὸ αὐτὸ βιβλίον διακηρύττει, ὅτι «Ὅπως τὰ πλήθη τῶν ὀνείρων εἶναι ματαιότης, ἔτσι καὶ τὰ πολλὰ λόγια κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς»¹ καὶ κατὰ τὴν βιβλικὴν ἔκφρασιν «ὅτι ἐν πλήθει ἐνυπνίων καὶ ματαιότητων καὶ λόγων πολλῶν» (Ε', 6).

Τὸ βιβλίον Ἡσαίας, ὅπερ συνεγράφη ὑπὸ τοῦ ὁμωνύμου Προφήτου, ὅστις ἐγεννήθη περὶ τὸ 765 π.Χ., παρομοιάζει τὸν πλοῦτον τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἱερουσαλήμ, ὃν πλοῦτον οὗτοι ἐπιθυμοῦσι ν' ἀποκτήσωσιν ἐξ αὐτῆς διὰ λαφυραγωγίας, πρὸς τὸν πλοῦτον, τὸν ὁποῖον βλέπει τις εἰς τὸ ὄνειρόν του κατὰ τὸν νυκτερινόν του ὕπνον καὶ τοὺς ἐξομοιοῖ πρὸς ἐκείνους, οἵτινες κατὰ τὸν ὕπνον τῶν ὀνειρεύονται, ὅτι πίνουν καὶ τρώγουσι καὶ ὅταν ἐξυπνήσωσιν ἀντιλαμβάνονται ἀμέσως, ὅτι οὐδὲν συνέβη ἐξ ὧν ὀνειρεύθησαν καὶ ἐπιπλέον παρομοιάζει αὐτοὺς πρὸς τὸν διψῶντα,

ὅστις ὀνειρεύεται, ὅτι πίνει ὕδωρ καὶ ὅταν ἐξυπνήσῃ ἐξακολουθεῖ νὰ διψᾷ, ἀντιλαμβάνόμενος τὴν ματαιότητα τοῦ ὀνείρου του τούτου («καὶ ἔσται ὡς ὁ ἐνυπνιαζόμενος καθ' ὕπνου νυκτὸς ὁ πλοῦτος ἀπάντων τῶν ἔθνων, ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ Ἀριήλ... καὶ ἔσονται ὡς οἱ ἐν τῷ ὕπνῳ πίνοντες καὶ ἔσθοντες καὶ ἐξαναστάντων μάταιον αὐτῶν τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὃν τρόπον ἐνυπνιάζεται ὁ διψῶν ὡς πίνων καὶ ἐξαναστὰς ἔτι διψᾷ, ἢ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς κενὸν ἤλπισεν» (ΚΘ', 7,8).

Τὸ περισπούδαστον βιβλίον Μακκαβαίων Δ' τὸ μὴ συγκαταλεγόμενον μεταξὺ τῶν κανονικῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλὰ συμπεριλαμβανόμενον εἰς τινὰ τῶν παλαιῶν χειρογράφων τῆς ἐλληνικῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἐπιπλέον διαλαμβανόμενον εἰς τὰς ἀθηναϊκὰς ἐκδόσεις αὐτῆς τῶν ἐτῶν 1844 καὶ 1892, τὰς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου ἐγκεκριμένας, ἐξιστορεῖ, ὅτι ὁ Ἐλεάζαρος κατὰ τὰ βασιανιστήριά του οὐδόλως ἐκάμπτετο, διότι τὰ ἀντεμετώπιζε μετὰ τσαύτης γενναιότητος, ὡσάν ταῦτα νὰ μὴ συνέβαινον εἰς τὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ νὰ τὰ ἐβλεπεν εἰς τὸ ὄνειρόν του («ὁ δὲ μεγάλῳφρων καὶ εὐγενὴς ὡς ἀληθῶς Ἐλεάζαρος, ὡσπερ ἐν ὀνείρῳ βασιανιζόμενος κατ' οὐδένα τρόπον μετετρέπετο» Στ', 5).

Δρ ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἰατρός Παθολόγος

Διευθυντὴς τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν

Ἑγειονομικῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Ι.Κ.Α.

Βιβλιογραφία

1. Κολιτσάρας, Ι.: Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη κατὰ τοὺς Ἑβδομήκοντα. Ἀθήναι, 1972.
- 2) Παπαγιαννόπουλος, Ι.: Πληροφορίαι ἐκ τῆς Πεντατεύχου ἀφορῶσαι εἰς τὰς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα περὶ τῶν ὀνείρων δοξασίας. Διδαχὴ, 35:6, 1981.
- 3) Τρεμπέλας, Π.: Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη μετὰ συντόμου ἐρμηνείας, Ἀθήναι, 1976.

καὶ ὡς —τὸ ἄξιον πρὸς μίμησιν ὑπὸ πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν Χριστιανῶν— πρότυπον τῆς ζωῆς πίστεως, τῆς θαθείας ταπεινοφροσύνης, τῆς ἠθικῆς ἀγνότητος καὶ καθαρότητος, τῆς ἐν ταῖς θλίψεσιν ὑπομονῆς καὶ τῆς στοργῆς καὶ ἀγάπης.

Ἀληθῶς «ἐπὶ Σοὶ χάρει Κεχαριτωμένη πᾶσα ἡ κτίσις, ἀγγέλων τὸ σύστημα καὶ ἀνθρώπων τὸ γένος!

Ἡ ἰδεολογικὴ ταυτότης τῆς Ἑλλάδος

Πολὸς λόγος γίνεται ἐσχάτως διὰ τὸ σπουδαῖοτατον πρόβλημα τῆς ἰδεολογικῆς ταυτότητος τῆς Ἑλλάδος. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ δημιουργεῖται ἐκ τοῦ ὅτι πολλοί, ἐπηρεασμένοι ἐκ τοῦ διεθνοῦς κοσμοθεωριακοῦ καὶ βιοθεωριακοῦ ἀριστερισμοῦ, ἀρνούνται τὴν ἑλληνορθόδοξον παράδοσιν, καταπολεμοῦν τὴν ποσῆλωσιν εἰς τὰς πνευματικὰς τῆς ἀξίας καὶ ἐπιδιώκουν τὴν πνευματικὴν ὑποδούλωσιν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ θεωρητικοῦ καὶ πρακτικοῦ ὕλισμοῦ.

Τὸ πρόβλημα γίνεται ἀξύτερον ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι καὶ οἱ πλείστοι ἐξ ἐκείνων, οἵτινες διακηρύττουν, ὅτι ἐμμένουν εἰς τὰ παροπαράδοτα πνευματικὰ ἰδεώδη, ἐν τῇ πράξει εἶναι ἀσυνεπεῖς, διέπονται ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ πρακτικοῦ ὕλισμοῦ, ἔχουν ἀπολέσει τὴν ἀγωνιστικὴν τῶν διάνθεσιν καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐγκαταλείπουν τὸν δρόμον ἐλευθέρου εἰς τοὺς ἐπιδιώκοντας τὴν διάθρῳσιν τῶν πνευματικῶν θεμελιῶν τοῦ ἔθνους.

Ὅθεν πρὸς συνειδητοποίησιν καὶ προβολὴν τῆς ἰδεολογικῆς ταυτότητος τῆς Ἑλλάδος ἐπιβάλλεται, ὅπως πάντες, ὅσοι πιστεύουν εἰς τὰ ἑλληνορθόδοξα ἰδεώδη καὶ ἐκπροσωποῦν τὸν μέγιστον κοινὸν παρονομασίην τοῦ ἰδεολογικοῦ προσανατολισμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀποβάλουν πᾶσαν ἀδράνειαν ἢ ἀσυνέπειαν ἢ ὑποτονικότητα καὶ συνενώσουν τὰς δυνάμεις τῶν πρὸς ἐξουδετέρωσιν πάσης ἀποπειρας πρὸς παραχάραξιν ἢ ἀλλοίωσιν τῆς πνευματικῆς φροσιγνώμιας τοῦ ἔθνους.

Ἐκκλησία καὶ νεολαία

Ἐνώπιον χιλιάδων θεατῶν ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ Βόλου ἐγένετο πρὸ τινῶν ἑβδομάδων λαμπρὰ ἑορταστικὴ ἐκδήλωσις τῆς χριστιανικῆς νεολαίας. Τρεῖς χιλιάδες μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῶν Ἀνχείων, τῶν Γυμνασίων καὶ τῶν τριῶν τελευταίων τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος διεδήλωσαν τὴν ἀφοσίωσίν τῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰς ἑλληνορθόδοξους παραδόσεις.

Ἀπενθυνόμενος ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος πρὸς τοὺς ἐλπιδοφόρους τοῦτους νέους, ἐτόνισε, πρὸς τοὺς ἄλλοις, τὰ ἑξῆς: «Σεῖς, τὰ παιδιὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἔχετε τὸ προνόμιον νὰ ἀνήκετε εἰς τὸν Χριστό. Στὰ ἀγνὰ βλέμματά σας βλέπουμε ζωγραφισμένη τὴν ἀποφασιστι-

κότητα, τὸν ἐνθουσιασμό, τὴν ἐπαναστατικότητα, ποὺ δὲν γκρεμίζει, ἀλλὰ οἰκοδομεῖ... Ἔχετε ἤδη διδαχθῆ, ὅτι ὁ σωστὸς Χριστιανὸς εἶναι ἕνας εἰρηρικός ἐπαναστάτης κατὰ τοῦ κακοῦ, ἀντιδραστικὸς στὴ σαπύλα τοῦ ἥθους, ἀληθινὰ προσοδευτικὸς, ἄνθρωπος μὲ ἀξία καὶ ἀνθρωπιά. Ἔτσι οὐκ ἐθέλομε. Ὅχι πύονια στὰ χέρια ἐπιτηδείων δημαγωγῶν, ὅχι νεροκουβάλητες ὑποπιῶν συμφερόντων, ὅχι δεσμῶτες σὲ χώρους διαφθορᾶς καὶ ἀλλοτριώσεως... Κτίστε τοὺς καινούργιους κόσμους ποὺ προσδοκοῦμε. Τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀλήθειας τοὺς κόσμους».

Εἶναι περὶ τὸν νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ ὁργάνωσις τοιούτων λαμπρῶν ἐκδηλώσεων πρέπει νὰ ἐπεκταθῆ εἰς ὀλόκληρον τὸν ἑλληνικὸν χώρον διὰ τῆς συνεργασίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ πάντων τῶν φορέων τοῦ ἔργου τῆς ἀγωγῆς.

«Ἡ Ὁρα τῆς Ὁρθοδοξίας»

Ὁρθόδοξον χριστιανικὸν περιοδικὸν ἐξῆρξεν ὁρθῶς τὴν ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς ἑβδομαδιαίαν ραδιοφωνικὴν ὁρθόδοξον θρησκευτικὴν ἐκπομπὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ὁρα τῆς Ὁρθοδοξίας».

Ὡς ἐιονίσθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς Βλαδιμήρου Μποριστόφσκου, τοῦ Ὁρθόδοξου Σεμιναρίου τοῦ ἁγίου Τύχωνος (Η.Π.Α.), «Ἡ Ὁρα τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι οσοῦτα προσπάθεια... Εἶναι ἐν πρόγραμμα Ὁρθόδοξου Θεολογίας καὶ πνευματικότητος. Ὁ Ὁρθόδοξος ἔχει τὴν εὐκαιρίαν νὰ κατανοήσῃ βαθύτερον τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν του. Ὁ μὴ Ὁρθόδοξος εἰσάγεται εἰς τὴν Ὁρθόδοξον διδασκαλίαν, θεολογίαν, ἥθος, λειτουργίαν, παράδοσιν καὶ πνευματικότητα».

Ἀληθῶς εἶναι εὐχάριστον, ὅτι ἐν Ἑυρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ πληθύνονται ὀλοῦν καὶ περισσότερον τόσον αἱ ραδιοφωνικαί, ὅσον καὶ αἱ τηλεοπτικαὶ ἐκπομπαί, αἵτινες καθιστοῦν γνωστοὺς εἰς τοὺς Ἑυρωπαίους καὶ Ἀμερικανοὺς τοὺς θησαυροὺς τῆς ὁρθόδοξου σκέψεως, λατρείας καὶ πνευματικῆς ζωῆς. Δι' αὐτὸ οἱ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ὁρθόδοξοι θὰ ἔπρεπε νὰ συνενώσουν τὰς δυνάμεις καὶ τὰς προσπάθειάς τῶν, διὰ νὰ προγραμματίσουν τὴν ἀνὰ τὴν ὑφήλιον ραδιοφωνικὴν καὶ τηλεοπτικὴν μετάδοσιν τοῦ ὁρθόδοξου μηνύματος κατὰ τρόπον περισσότερον συστηματικὸν καὶ ὀργανωμένον. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ ὀργανωθῆ καὶ πανορθόδοξον εἰδικὸν συνέδριον.

Λειτουργικαὶ ἐκδόσεις ἐν Ρωσίᾳ

Συμφώνως πρὸς τὰ γραφέντα εἰς τὸν διεθνῆ τύπον, διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἐτύπωσεν εἰς 150.000 ἀντιτύπων τὸ Βιβλίον Προσευχῶν καὶ τὸ Ψαλτήριον εἰς ἕνα μοναδικὸν τόμον. Ἡ ἐκδοσις αὕτη ἀποτελεῖ συνέχειαν ἄλλων ἐκδόσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, αἵτινες περιλαμβάνουν

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τὰ ἐγκαίνια τῆς νέας μεγάλης αἰθούσης

τῆς Ὁρθοδόξου Κατηχητικῆς Σχολῆς

Τὴν Κυριακὴν 21 Ἰουνίου ἔγιναν μὲ λαμπρότητα τὰ ἐγκαίνια τῆς νέας μεγάλης αἰθούσης ἐκδηλώσεων τῆς Ὁρθοδόξου Κατηχητικῆς Σχολῆς εἰς τὴν συνοικίαν τῆς Ἄνω Κυψέλης τῶν Ἀθηνῶν.

Τὸ πρωὶ ἐτελέσθη εἰς τὸν Ἰ. Ναὸν τοῦ Ἰδρύματος πανηγυρικὴ διορθόξου θεία λειτουργία κατὰ τὴν ὁποίαν τὸν θεῖον λόγον ἐκήρυξεν ὁ Δρ. τῆς Θεολογίας κ. Ἰωάννης Κωνσταντινίδης.

Τὴν 11ην π.μ. ἐτελέσθη ὁ ἀγιασμός τῶν ἐγκαίνιων τῆς νέας αἰθούσης καὶ ὠμίλησεν περὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Σχολῆς ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Νευροκοπίου Γεωργίου Παπαγεωργίου († 1958) καθὼς καὶ περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῶν σκοπῶν αὐτῆς ὁ Προϊστάμενος ταύτης, Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Βασίλειος Δεντάκης. Κατόπιν προσεφώνησαν οἱ παριστάμενοι ἐκπρόσωποι τῶν χριστιανικῶν ὀργανώσεων καὶ σωματείων καὶ ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀχελώου κ. Εὐθύμιος.

Παρέστησαν καθηγηταὶ καὶ ὑφηγηταὶ Ἀνωτάτων Σχολῶν, δικαστικοί, κληρικοί, ἐκπαιδευτικοί, ἄλλοι ἐπιστήμονες καὶ πλῆθος κόσμου.

βάνουν τὸ Ὁρολόγιον (20.000 ἀντίτυπα), τὸ «Βιβλίον τῶν ἱ. ἀκολουθιῶν» (20.000 ἀντίτυπα) καὶ μὲν νέαν σειρὰν δώδεκα «Μηναίων», ἀφιερωμένων εἰς ὅλους τοὺς ἁγίους τοῦ λειτουργικοῦ ἔτους. Ἡ σειρὰ αὕτη εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν Χιλιετηρίδα τοῦ ἐν Ρωσίᾳ Χριστιανισμοῦ, διὰ τὴν ὁποίαν εἰομάζονται ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς λαμπρὰ τελετὰ.

Ἐπιμετα βέβαιον διὰ τὸ χαρμόσυνον γεγονός τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἐκδόσεων θὰ τονώσῃ τὴν ἐμφαντοῦ καὶ ἀκλόνητον εὐσέβειαν τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ ἡμῶν ἐπὶ πολλὰς δεκαετίας τρέφεται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπὶ πλεόν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ἐκφράζομεν τὴν εὐχὴν, ὅπως οἱ κωθερῶντες τὴν Ρωσίαν πειθοῦν, διὰ ὃ ἐναντίον τῆς Θεοσεβείας φανερός ἢ συγκαλυμμένος πόλεμος εἶναι ματαιοπονία.

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τετρακοσίων ἐτῶν

Ἐν Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ πολλαῖς ἄλλαις χώραις ἐωροῦσθη ἡ συμπλήρωσις τετρακοσίων ἐτῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ πατρὸς τοῖς ρωμαιοκαθολικοῖς ἁγίου Βικεντίου ντὲ Πῶλ, πρωτοπόρου εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὀργάνωσιν τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου καὶ ἀντιμετώπισιν τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων.

Ὡς τονίζεται ἐν βιβλίῳ, ἐκδοθέντι ὑπὸ τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» πρὸ τινῶν ἐτῶν, «ὁ Βικέντιος, ὁ ὁποῖος ἐξαρχικῶς ἐκλήθη καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν προτεσταντικῶν ὡς «ἄφθαστος εἰς ὅλας τὰς χώρας» (Wichern), ἦτο μία μεγάλη προσωπικότης, ἡ ὁποία ἀντιλήφθη τὸ πνεῦμα, τὰς δυναμότητας καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν νέων χρόνων. Ἐγένετο ὁ πρωτοεργάτης τῆς πρὸς τὸν λαὸν ἐραποστολῆς, ὁ ἰδρυτὴς τῶν χριστιανικῶν συλλόγων τῆς ἀγάπης, ὁ ἐκπαιδευτὴς τοῦ κλήρου, ὁ ποιμὴν τῶν φυλακισμένων, ὁ δοθητὴς τῶν πτωχῶν, ὁ πατήρ τῶν ἐκδέτων θρησκειῶν, ὁ ὑποστηρικτὴς τῶν γερόντων καὶ μὴ δυναμένων νὰ ἐργασθῶν. Τὸ μέγιστον ὄμιον ἔργον αὐτοῦ ὑπέγραψεν ἡ ἰδρυσις τοῦ τάγματος τῶν «θυγατέρων» τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης»,

εἰς τὰς ὁποίας ὁ λαὸς ἔδωκε τὸ ὄνομα «ἀδελφαὶ τοῦ ἐλέους»

Χαρακτηριστικὸν τῆς ὠθήσεως, ἡμῶν ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Βικεντίου, εἶναι ὅτι σήμερον εἰς ὅλον τὸν κόσμον ὑπάρχουν ὑπὸ τὸ ὄνομά του πολλὰ ἐκατοντάδες ταγματῶν «ἀδελφῶν τοῦ ἐλέους», ἀριθμούντων πολλὰς χιλιάδας γυναικῶν, ἀφιερωμένων εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐσπλαγγχίας.

Ἡ Ὁρθόδοξος Κατηχητικὴ Σχολή.

Πρέπει νὰ χαιρετισθῇ δεόντως καὶ νὰ ὑπογραμμισθῇ ἡ σημασία τοῦ ἐγκαινισμοῦ τῆς νέας μεγάλης αἰθούσης διαλέξεων τῆς Ὁρθοδόξου Κατηχητικῆς Σχολῆς εἰς τὴν συνοικίαν τῆς Ἄνω Κυψέλης τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος συνέπεσε καὶ μὲ τὸν ἑορτασμὸν τῆς 50ετηρίδος τῆς ἐν λόγῳ σχολῆς. Ἡ προσθήκη μᾶς νέας μεγάλης αἰθούσης εἰς τὰς ἤδη ὑπαρχούσας, ὡς δήματος ἐξαγγελίας τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος εἰς τὴν σύγχρονον κοινωνίαν, δὲν ἀποτελεῖ γεγονός μικρᾶς σημασίας. Τοιοῦτοτρόπος ἡ σκέψις καὶ οἱ ὀραματισμοὶ τοῦ ἀοιδίμου ἰδρυτοῦ τοῦ ὡς ἄνω Ἰδρύματος Μητροπολίτου Νευροκοπίου Γεωργίου Παπαγεωργιάδου († 1958) λαμβάνουν σάρκα καὶ ὄσθα κατὰ τὸν καλύτερον δυνατὸν τρόπον. Κατὰ ταῦτα εἶναι ἄξιοι συγχαρητηρίων οἱ συνεχισταὶ τῆς προσπαθείας ταύτης, ἡτοι ὁ νῦν Προϊστάμενος τῆς Ὁρθ. Κατηχ. Σχολῆς Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Βασίλειος Δεντάκης καὶ οἱ συνεργάται του, οἱ ὁποῖοι ἐμύχθησαν οὐκ ὀλίγον, διὰ νὰ ἴδουν πραγματοποιούμενον τὸ πνευματικὸν τοῦτο ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀναμφιβόλως ἀποτελεῖ ἔπαλξιν εἰς τὴν διεξαγομένην πολυμεροῦ ἰδεολογικὴν μάχην τῶν ἡμερῶν μας. Ἡ παρουσία ἐξ ἄλλου εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἰδρύματος τοῦ ἐγνωσμένου ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος καὶ ἀνεγνωρισμένου κύρους ὡς ἄνω καθηγητοῦ, ἀποτελεῖ ἐγγύησιν διὰ τὴν δοῦσιν τῆς Σχολῆς ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς δόξαν τοῦ θείου Αὐτῆς Δομήτορος, ὡς ἐτάμιον ὁ Προϊστάμενος κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἐπισκόπου Διογυσίου Κ. Κυράτσοῦ, Μητροπολίτου Δράμας: «Ἡ Μαρτυρία τῶν Θεολόγων εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον». Ἐν Δράμᾳ, 1980.

Ὁ πολυγραφώτατος καὶ κατ' ἐξοχὴν «ἀγὴρ πίστεως» (Πράξ. 6, 5) Σεβ. Μητροπολίτης Δράμας κ. Διογύσιος, ἔχει τὸ μέγα προνόμιον νὰ συλλαμβάνῃ τὰ μηνύματα τῶν καιρῶν, τὰ ὅποια, μὲ τὴν ἰκανότητα τοῦ τὸν διακρίνει, ὡς «κάλυμνος γραμματέως μαθητευθέντος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»... καὶ ἐκβαλλόντος ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιὰ» (Ματθ. 13, 52), διατυπώνει εἰς ποικίλα βιβλία, ἄρθρα κλπ.

Ὁ «ἄριστος» οὗτος «τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρητημένος» (Β' Τιμ. 3, 17), ἔταξεν ὡς βασικὸν αὐτοῦ μέλημα τὴν «οἰκοδομὴν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4, 12). Εἰς τὸν πρόλογον τοῦ πονηματίου του «Ἡ μαρτυρία τῶν Θεολόγων εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον», τὸ ὁποῖον προσφάτως ἐλάδομεν, τονίζει ὅτι «περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐποχὴ, σήμερον, ἐπιβάλλεται ἡ στρατευομένη Ἐκκλησία νὰ ἐντείνῃ τὴν προσπάθειάν της, πρὸς ὅλους τοὺς τομεῖς ἐντὸς τῆς κοινωνίας, ὥστε νὰ καταστή ὁ ἄνθρωπος, ὁ χριστιανὸς ποὺ δὲν εἶναι ἄλλο ἢ ἡ ζύμη, ἡ ὁποία θὰ ζυμώσῃ ὅλο τὸ φύραμα, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ χρυσοῦ κανόνος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ».

Τὸ ὡς ἔνω πονημάτιόν του περιλαμβάνει ὁμιλίαν, τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνεν πρὸς τοὺς φοιτητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὅτε τὸ ἔτος 1979 κατὰ μῆνα Μάϊον, ἐπεσεκέφθησαν τὴν Ἱερὰν Μοῆν Ἐικοσιφοινίσσης καὶ ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἄριθ. 23 - 24 (1 - 15 Δεκεμβρίου 1979) τεύχος τῆς «Ἐκκλησίας».

Δι' αὐτοῦ ὁ Σεβ. Ἅγιος Δράμας καλεῖ τοὺς σπουδάζοντας τὴν ἱερὰν τῆς Θεολογίας Ἐπιστήμην νὰ μὴ

λησμονοῦν ὅτι τὸ λειτουργημὰ τῶν Ἀσκήτων Θεολόγων εἶναι προσχόντως Ἐκκλησιαστικόν. Διὰ τοῦ ἔργου τούτων ἡ Ἐκκλησία εἶναι παρούσα εἰς τὸν χώρον τῆς Μέσης Παιδείας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους τομεῖς τῆς κοινωνίας, ὀδηγοῦσα οὕτω τὴν σπουδάζουσαν ἰδίᾳ νεότητα κοινωνῶν τῆς ἐν Χριστῷ ἀπολυτρώσεως, ἀναπλάσεως καὶ μεταμορφώσεως.

Πάντα τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα ὑπ' αὐτοῦ βιβλία, ἄρθρα κλπ. εἶναι καλογραμμμένα μὲ ἐμβρίθειαν καὶ διὰ τοῦ πλουσίου καὶ ποικίλου περιεχομένου των ἐπὶ φλεγόντων θεμάτων τῆς ἐποχῆς ἡμῶν ἀνταποκρίνονται εἰς σοβαρὰν πνευματικὴν ἀνάγκην, ἐξετάζουν σπουδαία προβλήματα, προσφέρουν τὸ λυτρωτικὸν μήνυμα καὶ τονίζουν ὅτι ἡ ὀρθὴ ἀντιμετώπισις τῶν ἀπασχολούντων τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον ὀξείων προβλημάτων ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς συνεχοῦς καὶ ζωῆς μετὰ τοῦ Χριστοῦ κοινωνίας.

Ἄς εὐχηθῶμεν ὅπως ὁ Πανάγαθος Κύριος, εἰς τὴν διακονίαν τοῦ Ὁποίου τίθενται τὰ πονήματα τοῦ Σεβασμιωτάτου, χαρίζηται εἰς αὐτὸν ὑγίειαν καὶ δύναμιν, πρὸς συνέχισιν καὶ εὐδωσίαν τοῦ θεαρέστου αὐτοῦ ἔργου ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

† I. Μ. Χατζηφώτη, Μοναστηριολογία, τόμος πρῶτος. Οἱ ἐκδόσεις τῶν «Κριτικῶν Φύλλων», Ἀθήναι: 1980, σελ. 136 καὶ 1 ἐ. κ. ἔγχρ.

1. Τὰ ὀρθόδοξα μοναστήρια πέραν τοῦ θρησκευτικῶν των προσρισμοῦ, ἀπέδθησαν κέντρα συντηρήσεως τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως, ἐνθα ἐκαλλιεργήθησαν αἱ τέχναι, τὰ Γράμματα, διεφυλάχθη ἡ πάτριος γλῶσσα καὶ παιδεία, ἐνῶ κατὰ τοὺς κρίσιμους διὰ τὸ ἔθνος χρόνους, ἐπρωτοστάτησαν εἰς τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας. Ἐκτὸς τῶν

Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία Κρήτης

Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1982 θὰ συνέλθῃ στὸ Κίεβο τῆς Ρωσίας πανορθόδοξη Διάσκεψη, ποὺ θὰ ἀσχοληθῇ μὲ προβλήματα δικαιοσύνης στὴν προσπάθεια τῶν λαῶν γιὰ ἀνάπτυξιν, μὲ γνώμονα τὴν περὶ ζωῆς ἀντίληψιν τῆς Ὁρθοδοξίας. Γιὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς Διασκέψεως αὐτῆς πραγματοποιήθηκε στὸ Κίεβο σύσκεψη Ἐπιτροπῆς Προγραμματισμοῦ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κ. Ἀλεξάνδρου Παπαδερῶ, Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας Κρήτης. Στὴ σύσκεψη πήραν μέρος Ἱεράρχες, πανεπιστημιακοὶ Καθηγητῆς καὶ ἄλλοι θεολόγοι Ὁρθοδόξων καὶ ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ κληθῶν ἐπίσης νὰ μετέσχουν στὴ Διάσκεψιν τοῦ 1982. Ἡ Διάσκεψιν αὐτὴ θὰ ἀποτελέσῃ συμβολὴ τῆς Ὁρ-

θοδόξιας στὴν προετοιμασίαν τῆς ΣΤ' Γεν. Συνελεύσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν (1983), τὸ ὁποῖο καὶ ἔχει τὴν πρωτοβουλίαν γιὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Διασκέψεως. Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κιέβου, ποὺ φιλοξενήθηκε ἀπὸ τὴν τοπικὴ Ἐκκλησίαν, ἀσχολήθηκε τόσο μὲ θεολογικά, ὅσο καὶ μὲ πρακτικὰ—ὀργανωτικὰ προβλήματα. Ἡ ἐτοιμαζόμενη Διάσκεψιν ἀναμένεται νὰ διαδραματίσῃ σημαντικὸν ρόλον στὴν κατανόησιν τῶν βαθυτέρων αἰτίων τῆς σύγχρονος κρείσεως τοῦ κόσμου καὶ στὴ συνειδητοποίηση τῆς ἀνάγκης, νὰ στρατευθῶν οἱ ὀρθόδοξοι καὶ οἱ λοιποὶ Χριστιανοί, μαζί μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καλῆς θέλησης, σὲ μιὰ κοινὴ προσπάθειαν γιὰ ἀφοπλισμὸν, ὑφεση καὶ διασφάλισιν τῆς εἰρήνης, γιὰτὶ αὐτὸ εἶναι ἡ βασικὴ προϋπόθεσιν γιὰ κάθε ἀληθινὴ ἀνάπτυξιν καὶ πληρότητα ζωῆς.

μεγάλων ἐν Ἑλλάδι μοναστικῶν κέντρων (Ἁγίου Ὁρους, Μετεώρων, Πάτμου) καὶ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καταλοίπων τῆς Ὀρθοδόξου Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας (Σινά, Ἱεροσόλυμα κ.λπ.) διάσπαρτα ὑπάρχουν ἐν τῇ ἑλληνικῇ χώρῃ μοναστήρια καὶ μονὴδρια, τὰ ὅποια ἐλκύουν πάντοτε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μελετητῶν: ἀρχιτεκτόνων, ἀρχαιολόγων, βυζαντινολόγων, θεολόγων, ἀλλὰ καὶ τοπικῶν συγγραφέων. Ὡς ἐκ τούτου πλουσιωτάτη ὑπάρχει παρ' ἡμῶν ἡ μοναστηριακὴ βιβλιογραφία. Βιβλιογραφίαν τῶν αὐτοτελῶν ἐκδόσεων 1710 - 1971 παρουσίασε τὸ 1974 ὁ κ. Κυριάκος Ντελόπουλος διὰ τοῦ ἔργου τοῦ «Συμβολὴ εἰς τὴν μοναστηριακὴν βιβλιογραφίαν» ἐκδοθέντος παρὰ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Γενικὴν δὲ καταγραφήν τῶν ἐν Ἑλλάδι μονῶν ἔδωσε τὸ 1976 ὁ κ. Σπύρος Κοκκίνης μὲ τὸ ἔργον τοῦ «Τὰ μοναστήρια τῆς Ἑλλάδος» (Ὁδηγὸς - Ἱστορία - Θησαυροὶ - Βιβλιογραφία, ἐκδ. Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας»). Περὶ τοῦ ἔργου τῶν ἐν τοῖς περιοδικῶν δημοσιευμένων περὶ τῶν μονῶν μελετῶν δύναται τις νὰ σχηματίσῃ ἀντιλήψιν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ θεολόγου - πανεπιστημιακοῦ δοθού κ. Σπυρίδωνος Κοντογιάννη ἐκδοδομένης εἰς τεύχη σιναϊτικῆς βιβλιογραφίας.

2. Νῦν ἤρχισε ἐκδιδομένον καὶ περιοδικὸν σύγγραμμα παρ' ἡμῶν ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Μ. Χατζηφώτη ὑπὸ τὸν τίτλον «Μοναστηριολογία» μὲ σκοπὸν τὴν συστηματικὴν μελέτην προσώπων, πραγμάτων, ἔργων περὶ μοναχισμοῦ καὶ μονῶν. «Τὸ ὄλικό τῆς "Μοναστηριολογίας" —σημειοὶ ὁ ἐκδότης - συγγραφεὺς— θὰ εἶναι ὀπισθόροπος πρωτότυπο καὶ ἀνεκδότο. Θὰ ἀπλώνεται ἀπὸ τὴν βυζαντινὴν περίοδο ὡς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν, ἀφοῦ ὁ μοναχισμὸς εἶναι ὅ,τι ζωντανὸν ἀπέμεινε ἀπὸ τὸν «ἔνδοξόν μας βυζαντινισμόν». . . Ἐκτός ἀπὸ τίς φιλολογικὰς καὶ ιστορικὰς μελέτες, ὑπάρχουν στὴ «Μοναστηριολογία» καὶ εἰσαγωγικὰ καίμενα λογοτεχνικά, ὀδοπορικὰ τῶν χώρων ποὺ μᾶς ἀπασχολοῦν καὶ ἄλλα σχετικὰ μὲ τὴν ὀρθόδοξον παράδοση, ὅπως συνεχίζεται σήμερον σ' αὐτοῦς». Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ὁ συγγραφεὺς παρέχει εἰς τὸν ἀναγνώστην τοῦ ἀνάγλυφον, ἀλλὰ καὶ ἐμβαθύνουσαν εἰκόνα τῶν μοναστικῶν σηνημάτων τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ ἐν αὐτοῖς ἀσκουμένου μοναχισμοῦ. Αἱ δημοσιεύμενα δὲ εἰς τὸν πρῶτον τόμον ἐργασίαι ἔχουν ἐνδιαφέρον ὕμνογραφικόν, βιβλιογραφικόν, ιστορικόν, φιλολογικόν, καλλιτεχνικόν, λαογραφικόν ὡς καὶ λογοτεχνικόν, μὲ οὐσιαστικὰς πάντοτε συμβολὰς συνοδευόμενα ὑπὸ πλουσίου εἰκονογραφικοῦ ὄλικου, πρωτοτύπων σχεδίων, ἀνεκδότων φωτογραφικῶν κ.λπ.

3. Αἱ εἰς τὸν πρῶτον τόμον τοῦ νέου περιοδικοῦ συγγράμματος περιλαμβανόμενα μελέται παρουσιάζουν καὶ ἕτερον ἐνδιαφέρον. Συγκροτοῦν ἐνότητα ἀναφερομένη εἰς τὸν μοναχισμόν καὶ τὰς ἱεράς μονὰς τῆς νήσου τῆς Ἀποκαλύψεως ἱεράς Πάτμου. «Τὴν Πάτμον, ἐπισημαίνει εὐστόχως ὁ συγγραφεὺς, θὰ τὴν παρομοιάζω μὲ ἕνα μικρὸν «Ἅγιον Ὅρος» στὴν ἀκριτικὴν Δωδεκάνησον. Κατάσπαρτη ὀλόκληρη μὲ ἐκκλησιᾶς, μοναστήρια, ξωκλήσια, καθίσματα (μερικὰς ἐκκλησιᾶς εἶναι χτισμέναις ἢ μὴ ἀντικρυστὰ στὴν ἄλλη καὶ πάρα πολλές εἶναι ἰδιωτικὰς), πολῦτιμα πετράδια βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς, φέρνει

στὴν κορυφὴν τῆς, τὴν σταυροπηγιακὴν καὶ πατριαρχικὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Θεολόγου, κτίσμα ἰδρυμένον ἤδη στὸν 11ο αἰῶνα ἀπὸ τὸ θαυμαστὸν ὄσιο Χριστόδουλον τὸν Λατρινόν, ποὺ τὸ σεπτὸν σκήνωμά του φυλάγει σὲ ἀργυρῇ λάρακα, σὺν τῷ πιὸ ἀκριβῶν κειμήλιό τῆς ἡ μονῆ, στὸ παρεκκλήσιον, δίπλα στὸ καθολικὸν τοῦ Θεολόγου». Ἡ ἀνωτέρω μονὴ ἀποτελεῖ τὸ ἐπίκεντρον τοῦ ἐν λόγῳ τόμου, προσάγονται δὲ πλούσια στοιχεῖα ἀναφερόμενα εἰς αὐτὴν καὶ τὴν πατμιακὴν μοναστικὴν ἀδελφότητα. Παρὰλλήλως παρουσιάζονται τὰ λοιπὰ μοναστήρια, καθίσματα καὶ ἄλλα πνευματικὰ καθιδρύματα τῆς Πάτμου, ὡς ἡ Πατμιάς Σχολῆς, εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ὁποίας συμβάλλουν ἀξιόλογα ἀνεκδότα ἔγγραφα δημοσιεύμενα ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἐκ τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους.

4. Αἱ λοιπαὶ ἐργασίαι βασίζονται κυρίως εἰς ἐρεύνας τοῦ κ. Γ. Μ. Χατζηφώτη εἰς τὸ Ἀρχεῖον τῆς Πάτμου τοῦ βιβλιοθηκῆς τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Θεολόγου. Παρέχουμιν ἐνταῦθα πίνακα τῶν περιεχομένων τοῦ τόμου: Ἡ πρώτη γνωριμία (Ἱ. Μονὴ Θεολόγου), Ἡ τελετὴ τοῦ Νιπτήρος (πολύτιμος ἀναδρομὴ καὶ παρουσιάσεις τοῦ θέματος), Τὸ τρίτον ταξίδι (Ἱ. Μονὴ Ἐθαγγελισμοῦ μητρὸς ἡγαπημένου, ἱερά καθίσματα Πάτμου κ.λπ.), Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Πατμιάδος σχολῆς, Ὁ λόγιος ἱερομόναχος Γεράσιμος Σμυρναῆς (1862 - 1935, ὀλοκληρωμένη βιογραφία καὶ ἐργογραφία αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐπιχειρομένη), Ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς Νικόδημος Κάππος (1820 - 1895, ἐκδίδονται ἀξιόλογα ὕμνογραφικὰ ἔργα του), ὁ Πάτμιος Ἐθνομάρτυς Πλάτων Ἀϊδαλιδῆς (ἐπιλύονται χρονολογικὰ ζητήματα), Οἱ ἀγιογράφοι τῆς Πάτμου (ἡ συνέχισις τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως ἐν τῇ νήσῳ σήμερον). Οὕτω ὁ πρῶτος τόμος τῆς «Μοναστηριολογίας» προσιωνίζεται σοβαρὰν καὶ πρωτότυπον ἐργασίαν ἐπὶ τῶν ἱερῶν μονῶν καὶ τῶν μορφῶν τοῦ ὀρθοδόξου μοναχισμοῦ, τὴν ὁποίαν ἀναμένομεν μὲ εὐλογον ἐνδιαφέρον.

ΚΩΝ. Γ. ΜΙΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκὸς

Ἀρχιμανδρίτου Κωνσταντίνου Παπαδάκη, Ἀπὸ τὸν Ἀμῶνα τοῦ Παλαιοῦ Ψυχικοῦ, Σειρὰ Β', Ἀθήνα: 1981, σελίδες 116.

Μὲ μεγάλην χαρὰν δλέπομεν πραγματοποιουμένην τὴν εὐχὴν, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῶν στηλῶν αὐτῶν πρὸ τριετίας, ὅτε ὁ πανοσιολογιώτατος συγγραφεὺς εἶχε κυκλοφορήσει τὴν πρώτην σειρὰν τῶν κηρυγμάτων του «Ἀπὸ τὸν Ἀμῶνα τοῦ Παλαιοῦ Ψυχικοῦ», εἶχομεν διατυπώσει, ὅπως δηλ. ὀλοκληρωθῆ τὸ Κυριακοδόμιον, τὸ ὁποῖον μὲ τόσην χάριν καὶ τόσην πρωτοτυπίαν εἶχεν ἀρχίσει: (βλ. «Ἐκκλησίαν» ΝΕ' 1978, σ. 102). Καὶ ἰδοὺ σήμερον ἐνώπιον ἡμῶν ἡ δευτέρα σειρὰ τῶν κηρυγμάτων τοῦ συγγραφέως πλουσιωτέρη, ἀρτιωτέρη, ὀρμιωτέρη.

Ἡ ἐργασία τοῦ π. Κωνσταντίνου φανερώγει, ὅτι οὗτος προτοῦ ἀνέλθῃ εἰς τὰς βαθμίδας τοῦ ἀμῶνος τοῦ

Άγιου Δημητρίου Π. Ψυχικού, ἐργάζεται ἐντατικά, προδληγματίζεται, μελετά, στοχάζεται, προσεύχεται· με ένα λόγον κοπιάζει· διὰ τὴν παρουσίαν τὸν θεῖον λόγον με ὅσον τὸ δυνατόν πλέον εὐπρόσδεκτον ἐνδύμα διὰ τὸν ἐκκλησιαζόμενον εἰς τὸν ὡς ἄνω ἱερὸν ναὸν καὶ πρὸς τὸν σκεπτόμενον σύγχρονον ἄνθρωπον γενικώτερον καὶ φαίνεται ὅτι ὁ κόπος αὐτοῦ «οὐκ εἰς κενὸν ἐγένετο».

Πράγματι τὰ ἐν λόγῳ κηρύγματα ἀποτελοῦν μικρὰ —λιαν εὐπρόσδεκτα— δοκίμια ἐνδιαφερόντων τὸν πνευματικὸν ἄνθρωπον ζητημάτων, τὰ ὅποια ὁ συγγραφεὺς με γνώσιν, με δύναμιν λόγου, με καλλιέπειαν, με δροσερότητα μᾶς παρουσιάζει. Καὶ μόνον ἀπὸ τοὺς τίτλους μερικῶν ἀπὸ τὰ κηρύγματα τῆς δ' ταύτης σειρᾶς δύναται γὰ ἐκτιμῆση καὶ γὰ προαισθανθῆ τὴν προσφορὰν τοῦ γλαφυροῦ ἱεροκήρυκος. Τοιοῦτοι τίτλοι εἶναι: «Εἰρήνη ψυχῆς», «Ἡ εὐθανασία», «Ἡ Ἀλήθεια καὶ αἱ ἀλήθειαι», «Ἡμῶν ἡμεῖς τῆς ψυχῆς τὸ ὄραϊον», «Ἐξοδος πρὸς τὸν ἐαυτὸν μας», «Τὸ ὑπερκάλλος», «Σχετικαὶ καὶ ἀπόλυτοι ἠθικαὶ ἀξίαι», «Δύο ἐντολαί, μία καὶ μὴν ἀγάπη», «Ὁ ἐχθρὸς ὡς πλησίον», «Σταυρὸς σημαίνει ὑποταγήν εἰς τὸ θεῖον θέλημα». Ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπόλοιπα κηρύγματα με κοινούς τίτλους, ὡς «Ἡ μητέρα», «Ὁ γάμος», «Τὸ θεῖον», «Ἡ γυναίκα», «Ἡ ἐλεημοσύνη», με τρόπον πρωτότυπον, ζωντανόν, ἐκφραστικόν μᾶς παρουσιάζουν με δύναμιν καὶ πειστικότητα τὰ ἱερὰ λόγια τοῦ εὐαγγελίου.

Τοιοιουτρόπως ἡ ἐργασία τοῦ ἐκλεκτοῦ ἐργάτου τοῦ εὐαγγελίου π. Κ. Παπαδάκη, προϊσταμένου τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Ψυχικού καὶ σχολάρχου τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, οἰκοδομεῖ, πείθει, εὐαγγελίζεται· τὴν ἐν Χριστῷ λύτρωσιν τοῦ πονημένου ἀνθρώπου. Ἄς εὐχηθῶμεν πλουσίαν τὴν καρποφορίαν εἰς τὸν εὐρύτερον κύκλον τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Κυριακοδρομίου τούτου καὶ τὴν ἐν καιρῷ ἐκδοσιν καὶ ἐνός νέου Κυριακοδρομίου ἀναπτύσσοντος καὶ τὰς ἀληθείας τῶν ἀποστολικῶν ἀναγνωσμάτων.

ΙΩ. ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Πρωτοπρ. Ἀλεξάνδρου Σμέμαν, Μεγάλη Σαρακοστή, Πορεία πρὸς τὸ Πάσχα, μετάφρ. Ἐλένης Γκανούρη, ἐκδ. «Ἀκρίτας», Ἀθήνα 1981, σσ. 164.

Ὁ Οἶκος «Ἀκρίτας», πού στή σύντομη θητεία του στὸν ἐκδοτικὸ χῶρο πρόσφερε στὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ μερικά πολὺ ἀξιόλογα ἔργα δικῶν μας καὶ ξένων συγγραφέων, κυκλοφόρησε πρόσφατα —στὴ σειρά «Ὁρθόδοξη Μαρτυρία», ἀριθ. 6— τὸ γεμάτο πνευματικότητα ἔργο τοῦ γνωστοῦ πρωτοπρεσβυτέρου, μεγάλου Ρώσου Θεολόγου τῆς Διαπορᾶς Ἀλεξάνδρου Σμέμαν.

Πρόκειται, καθὼς ἀναφέρεται στὸν πρόλογο, γιὰ μιὰ «σύντομη ἐρμηνεία τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς καὶ γράφτηκε γιὰ ὄλους ἐκείνους —καὶ εἶναι πολλοὶ αὐτοὶ σήμερα— πού λαχταροῦν μιὰ θαυτοτερὴ κατανόηση τῆς λειτουργικῆς παράδοσης τῆς Ἐκκλησίας καὶ μιὰ συνειδητὴ συμμετοχὴ στὴ ζωὴ τῆς».

Ἡ Μεγάλη Σαρακοστὴ ὄχι μόνον στὸν τίτλο τοῦ διδίου, ἀλλὰ καὶ στὴν πνευματικὴ ζωὴ τῶν ὀρθοδόξων, εἶναι μιὰ «πορεία πρὸς τὸ Πάσχα». Ἐρμηνεύοντας, θασικά, τὴς Ἀκολουθίες τῆς περιόδου αὐτῆς, ὁ σ. δίνει ὀλοκληρωμένες ἀπαντήσεις στὰ ἐρωτήματα: τί εἶναι μετάνοια, γιατί ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ αὐτὴν, πῶς μπορούμε γὰ τὴ διώσουμε.

Τὸ ἔργο, μετὰ τὸν πρόλογο καὶ τὴν εἰσαγωγή, χωρίζεται σὲ πέντε κεφάλαια, με τίτλους: 1. Προετοιμασία γὰ τὴ Μεγάλη Σαρακοστή. 2. Ἡ λατρεία κατὰ τὴ Μεγάλη Σαρακοστή. 3. Ἡ Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων. 4. Τὸ ταξίδι τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς. 5. Ἡ Μεγάλη Σαρακοστὴ στὴ ζωὴ μας. Τέλος, στὸ συμπλήρωμα με τίτλο «Τὰ ἄγια τοῖς ἁγίοις, μερικὲς σκέψεις γὰ τὴ Θεῖα Μετάληψη», περιλαμβάνονται ἀποσπάσματα ἀπὸ εἰσήγησιν τοῦ σ. στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ὁρθοδόξης Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς, πού ἐγκρίθηκε ἀπ' αὐτὴ στὶς 17.2.1971. Οἱ σημειώσεις καὶ παραπομπές στὸ τέλος τοῦ διδίου βοηθοῦν τὸν ἀναγνώστη στὸ γὰ κατανόηση ὀρισμένα σημεῖα τοῦ κειμένου.

Ἀξίζει γὰ σημειώσουμε ὅτι τὸ ὄραιο αὐτὸ ἔργο τοῦ π. Ἀλεξ. Σμέμαν εὐτύχησε κατὰ τὴν ἀπόδοσιν του στὴν ἐλληνικὴ. Ἡ γνωστὴ καὶ ἀπὸ ἄλλες μεταφράσεις τῆς, δασκάλα καὶ παιδαγωγός, δ. Ἐλένη Γκανούρη (μέχρι τώρα μᾶς ἔδωσε σὲ μετάφραση δύο ἔργα τοῦ Μητροπολίτη Ἀντωνίου Μπλοῦμ: Πορεία καὶ Συνάντησι, Μᾶθε γὰ προσεύχεσαι· καὶ ἓνα τοῦ Λεὼ Ζιλέ: Ὁ Ποιμὴν), πέτυχε γὰ μετάφρασιν τὸ πρωτότυπο σὲ μιὰ ρέουσα καὶ ζωντανὴ δημοτικὴ γλῶσσα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

Γεωργίου Μπαμπινιώτη, Θεωρητικὴ Γλωσσολογία. Εἰσαγωγὴ στὴν Σύγχρονη Γλωσσολογία, Ἀθήνα 1980, σσ. 308.

Τὸ διδίου αὐτὸ, καρπὸς συνεχοῦς ἐρεύνης καὶ ἐπιτυχοῦς διδασκαλίας τοῦ κ. Γ. Μπαμπινιώτη, καθηγητοῦ τῆς Γλωσσολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, εἶναι κατ' οὐσίαν τὸ πρῶτον συστηματικὸν ἔργον θεωρητικῆς ἢ γενικῆς γλωσσολογίας τὸ ὁποῖον ἐκδίδεται ἐν Ἑλλάδι μετὰ τὴν Γενικὴν Γλωσσικὴν τοῦ Γεωργίου Χατζιδάκι (1915 - 1916), εἰς τὴν ὁποῖαν ἀπηχοῦνται αἱ θέσεις τῆς ἱστορικοσυγκριτικῆς γλωσσολογίας (ἱστορικὴ - διαχρονικὴ θεωρησις τῆς γλώσσης) καὶ ὄχι, δεδαίως, τῆς μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον μεγάλως ἀναπτυχθεῖσης ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ νεωτέρας γλωσσολογίας, ἧτις ὑπογραμμίζει τὴν σπουδαιότητα τῶν συγκροτικῶν ἐρευνῶν.

Ἡ Θεωρητικὴ Γλωσσολογία τοῦ κ. Μπαμπινιώτη, ὡς ἡ πρῶτη συστηματικὴ παρουσίαις τῆς συγχρόνου γλωσσολογίας εἰς τὸ ἐλληνικὸν κοινόν, εἶναι ἰδιαίτερος εὐπρόσδεκτος, καθ' ὅσον μάλιστα ἀπειθύνεται ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἔχοντας γλωσσολογικὰ ἐνδιαφέροντα ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους διὰ τὴν φι-

λοσοφίαν τής γλώσσης όπως και εις τούς φιλολόγους, τούς λογοτέχνες, τούς κριτικούς τής λογοτεχνίας και έν γενεί εις πάντα ένδιαφερόμενον διά τόν λόγον και τήν γλώσσαν.

Τό διβλίον άποτελείται έκ προλόγου (σσ. 5-14), κυρίου μέρους (σσ. 15 - 204), σημειώσεων (σσ. 207 - 249), έκτενούς διβλιογραφίας (σσ. 251 - 281), πίνακος πραγματίων και όρων (σσ. 283 - 293), πίνακος κυρίων όνομάτων (σσ. 293 - 299) και πίνακος ξένων γλωσσολογικών όρων άντιστοιχών πρός τούς έλληνικούς τούς χρησιμοποιουμένους έν τή διβλίω (σσ. 299 - 300). Τό κύριον μέρος περιλαμβάνει έννέα ένότητες υποδιαιρουμένας εις κεφάλαια και υποκεφάλαια κατά τό δεκαδικόν σύστημα (λ.χ. 1.4.1, 1.4.2 κ.ο.κ.).

Η Θ ε ω ρ η τ ι κ ή Γ λ ω σ σ ο λ ο γ ί α διακρίνεται διά τήν εύρύτητα των έξεταζομένων έν αύτῇ θεμάτων (έν μάλιστα λόγω του είσραγωγικού χαρακτήρος του διβλίου, ώρισμένα κεφάλαια ήσαν κάπως συντομώτερα, θά ύπήρχεν ή δυνατότης νά έρευνηθούν και άλλα προσέτι θέματα), διά τās λίαν ένδιαφερούσας προσωπικάς άπόψεις του συγγράφαντος αύτήν ως και διά τόν προσωπικόν του τρόπον άναπτύξεως των διαφόρων ζητημάτων.

Έκ των άνωτέρω συνάγεται ότι ή έν λόγω έργασία του κ. Μπαμπανιώτη παρέχει εις τόν Έλληνα άναγνώστην σοδαράν και ύπεύθυγον ένήμερωσιν εις τήν προδληματικήν τής συγχρόνου γλωσσολογίας. Έάν δέ εις ώρισμένα σημεία δύναται τις νά μή συμφωνήσῃ άπολύτως πρός τόν συγγραφέα, τούτο θεδαίως δέν μειώνει τήν σπουδαίότητα του διβλίου, άποτελούντος, ως ήδη έλέχθη, τό πρώτον συστηματικόν και έκτενές έγχειρίδιον θεωρητικής - γενικής γλωσσολογίας τό όποίον γράφεται εις τήν χώραν μας μετά τό 1916.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΓΟΥΛΑΣ, δ. φ.

Θ ω μ ā Λ. Τ σ έ τ σ ο υ, Τ ρ α γ ο ύ δ ι α ά π ό τ' Α γ ρ α φ α, Αθήνα, 1981, σσ. 144.

Προκαλεί χωρίς άλλο μιá κάποια έκπληξη τό γεγονός ότι έννας νέος επιστήμονας και άνώτερο στέλεχος του TAKE, δ κ. Θωμάς Λ. Τσέτσος, χωρίς είδίκευση φιλολογική (σπούδασε θεολογία και νομικά), άσχολήθηκε με έννα θέμα πού για μερικούς μπορεί νά μή θεωρείται και σπουδαίο, όχι όμως για τούς πολλούς, των όποιων «όσο κι άν τήν άκοή τους και τήν εύαισθησία τους, καθημερινά σχεδόν, προκαλούν παράξενοι ήχοι και στίχοι, ή ζωή τους σημαδεύτηκε, ίσως για πάντα, με τήν όμορφιά των δ η μ ο τ ι κ ω ν τραγουδιών μας».

Πρόκειται για τό έργο πού κυκλοφορήθηκε πρόσφατα, με τίτλο «Τραγούδια άπό τ' Αγραφα». Στην κυριολεξία θέδαια για τραγούδια τής γενέτειρας του συλλογέα, ένός μικρού χωριού (με «κάπου πενήντα σπίτια»), τό Νέο Άργύρι Άπεραντίων, στή βορειοδυτική άκρη του Νομού Έδρυτανίας, τή γνωστή σέ όλους περιοχή των Άγράφων.

Τά τραγούδια «μυξεύτηκαν άπό χωριανούς, πού είτε ζούν ακόμα στό χωριό, είτε σήμερα βρίσκονται στα ξέ-

να». Ο κ. Θ. Λ. Τ., πότε με τό μαγνητόφωνο στό χέρι, πότε με χαρτί και μολύδι, κατέγραψε με άξίειπαινο ζήλο, με άληθινά μεράκι, τραγούδια για τις χαρές και τις λύπες, τούς γάμους και τά θαφτίσια, τά πανηγύρια και τις γιορτές, τή ζωή του άγρου και του βουνού, τή σπορά και τό «σκάλο», τό θέρισμα του σιταριού και τό «θανάκιασμα» του καλαμποκιού, τό φύλαγμα των σπαρτών και ιδίως των καλαμποκιών τό καλοκαίρι άπό τά «σερπετά», τά «ξεφλουδίσματα» πού ήταν σωστό πανηγύρι, τό φύλαγμα των ζωντανών...».

Με τήν έκδοση τής Συλλογής αύτῆς έκπληρώνεται κι έννας άπό τούς σκοπούς του νεοσύστατου Συλλόγου του χωριού, νά μή χαθούν δηλαδή τραγούδια με τά όποια μεγάλωσαν κι άγάπησαν τά μέλη του. Θάταν έξ άλλου παράλειψη άν στό σημείο αυτό δέν έκανα λόγο για τήν άλλη άξιόλογη προσπάθεια των «έν Αθήναις Άπεραντίων», με τήν έκδοση του άριστου στό είδος του περιοδικού «Άπεραντικά», όπου σημαντική πάλι είναι ή συμβολή του κ. Θ. Λ. Τ.

* * *

Άς έρθουμε όμως πιό συγκεκριμένα στα «Τραγούδια άπό τ' Αγραφα». Άποθησαυρίζονται στον τόμο αυτό 243 τραγούδια, χωρισμένα σε 12 ένότητες: Άκριτικά (8), Ιστορικά - Κλέφτικα - Τῆς σκλαδιās - Ηρωικά (47), Παραλογές (9), Τῆς άγάπης (70), Βουνίσια - Βλάχικα (16), Του γάμου (45), Τῆς ξενιτειās (5), Καημοί (9), Περιπεριχτικά (16), Παιδικά - Γυμνάσματα (3), Κάλαντα (7) και Διάφορα (6). Ο συλλογέας θεώρησε χρήσιμο νά σημειώνει κάτω άπ' τά περισσότερα τραγούδια τόν τρόπο με τόν όποιο τραγουδιούνται ή χορεύονται (π.χ. άπολυτό, κλειστό, τσάμικο, συρτό, κλέφτικο, τάβλας - τριπεζιού, καλαματιανό κ.λπ.), ένω στην κατάταξή τους άκολούθησε, βασικά, τόν τρόπο πού καθόρισαν οι μεγάλοι πρωτοπόροι στις άνάλογες Συλλογές δημοτικών τραγουδιών.

Η άρτια άπό κάθε άποψη Συλλογή, πού άπαιτησε χρόνο, έπιμονή και πραγματική άγάπη πρός ό,τι έθρεψε τόν κ. Θ. Λ. Τ. συναισθηματικά και —γιατί όχι;— έθνικά, συμπληρώνεται με σύντομο λεξιλόγιο και τά όνόματα των 19 άφηγητών - τραγουδιστών (μεταξύ των όποιων δ' Αθανάσιος Γ. Παπαντώνης, δεύτερος ξάδελφος του ποιητή Ζαχαρία Παπαντωνίου), ένω στον μεστό Πρόλόγο του μας πληροφορεί με χάρη για τό περιεχόμενο, τόν σκοπό, τόν χώρο, τόν χρόνο και τρόπο συγκεντρώσεως των τραγουδιών και τήν κατάταξή τους. Όπωςδήποτε θά κέρδιζε ή έκδοση άν περιλάμβανε μερικές φωτογραφίες (άποψη του χωριού, των τοποθεσιών πού αναφέρονται στα τραγούδια, εικόνες άπό γάμους, θαφτίσια, κάλαντα, ή τό πανηγύρι τής «Άγιανάργυρης» κ.λπ.).

Καθώς ζούμε σε μιá περίοδο πού όλο και περισσότερο νοιώθουμε τήν άνάγκη έπιστροφῆς στις πραγματικές ρίζες μας, τό γνήσιο δημοτικό τραγούδι, πού μας θυμίζει τά πρώτα, αυθεντικά και γι' αυτό ανεξίτηλα διώματά μας, δέν θά άργήσει, πιστεύω, νά πάρει τή θέση πού δικαιωματικά πρέπει νά κατέχει στην άλλο-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερὰ Μονὴ Ξηροποτάμου, "Άγιον Όρος Άθω

Ή καθ' ἡμὰς Μοναστηριακὴ Σύναξις συνελθοῦσα τὴν 10ην τοῦ μηνὸς Μαρτίου ἐ.ἔ. ἀπεφάσισεν ὁμοφώνως ὅπως γνωρίσῃ Ὑμῖν εὐσεβάτως τὰ ἀκόλουθα.

Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 409 ἀπὸ τῆς 15ης Ἰουνίου 1976 Συνοδικοῦ Γράμματος τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διαβιβάσθέντος τῇ Ἱερᾷ ἡμῶν Μονῇ μέσῳ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τῆς Ἁγιορειτικῆς Πολιτείας ἐγένετο γνωστὴ εἰς ἡμὰς ἡ κατόπιν Συνοδικτικὴ ἀποφάσεως ἀποκατάστασις τοῦ ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Προηγ. Εὐσεβίου Ξηροποταμῆνοῦ εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ θέσιν καὶ ιδιότητα.

Δεδομένου δὲ ὅτι ἡ κατόπιν ἄδικος συκοφαντία καὶ πρόσκαιρος καταδίκη τοῦ ὡς ἄνω ἀδελφοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἡμῶν, ἐκοινοποιήθη τόσον πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅσον καὶ πρὸς τὰς κατὰ τόπους Θεοσώστους Ἱ. Μητροπόλεις, Σὰς ἀποστέλλομεν μετὰ τῆς παρουσίας καὶ φωτοτυπημένον ἀντίγραφον τῆς ὡς ἄνω Συνοδικτικῆς ἀποφάσεως τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ παρακαλοῦμεν, ὅπως ἐνημερώσητε ἀρμοδίως τόσον τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις, ὅσον καὶ τὸν φάκελλον τοῦ διαλειφθέντος ἀδελφοῦ ἡμῶν Προηγ. Εὐσεβίου Ξηροποταμῆνοῦ κατὰ κόσμον Ἐμμ. Δασκαλάκη.

Ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ξηροποτάμου
Ἄρχ. ΕΥΦΡΑΙΜ

καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ

ΚΑΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς

Τὸν Ὁσιώτατον Ἱερομόναχον

Χρυσόστομον Ἀπολλωνᾶτον

(2)

Ἄγνωστου διαμονῆς.

Διὰ τοῦ παρόντος καλεῖσθε νὰ ἀπολογηθῆτε κατὰ τὴν ἐκδίκαιον τῆς ὑποθέσεώς σας ἥτις θέλει λάβει χώραν τῇ 7ῇ Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ., ἡμέρᾳ Τετάρτῃ καὶ ὥρα 9.00' π.μ. ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Μεγάρῳ, ὑπὸ τὴν Προεδρίαν ἡμῶν. Εἰς περίπτωσιν μὴ παρουσιάσεώς σας θέλετε δικασθῆ ἐρήμην.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8ῇ Ἰουνίου 1981.

Ὁ Προεδρεύων τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Αὐλῶνος ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ὁ Γραμματεὺς

πρεσβ. Βασίλειος Βολουδάκης

τοιωμένη ἀπὸ ξένης ἐπιδράσεις πολιτιστικὴ ζωὴ μας. Σ' αὐτὸ θὰ συντελοῦσε ἐπισημῶς ἡ δραστηριοποίηση, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ τῶν διαφόρων «ἐν Ἀθήναις» ἢ «ἐν Θεσσαλονίκῃ» Συλλόγων τῶν «ἀπανταχοῦ...». Τὸ παράδειγμα τῶν «Νεοαργυριωτῶν - Δαφνουλιωτῶν Ἐδρυτανίας "Οἱ Ἅγιοι Ἀγάργυροι;"» εἶναι εὐγλωττο καὶ ἀξιόμιμητο!

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΒΑΡΝΑΒΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

Ἀκαδημαϊκός

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἑσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἄρχιμ. Δαμασκηνοῦ Βράκα, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἰγνατίου Δ' εἰς Ἀθήνας (2—8.6.1981).

Σεβ. Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Ὁ Εὐβοεὺς Ἀρχιμανδριτῆς Γρηγόριος Ζιγαβηνὸς (1835-1910).

Σεβ. Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἄντωνιου, Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

Τὸ Ἀριστοτέλειον Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης ἐτίμησε 17 Ἀκαδημαϊκοὺς παλαιοὺς Καθηγητὰς του.

Γερ. Ἱ. Κονιδάρη, Καθηγητοῦ, Στοχασμοὶ καὶ Προοπτικαὶ περὶ τὴν προβληματικὴν τῶν λεγομένων «Konsensus» κειμένων.

Γρ. Θ. Στάθη, δρ. Θ. - Μουσικολόγου, Ὑπόμνημα περὶ Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς καὶ ἐθνικῆς μουσικῆς παιδείας γενικώτερα.

Δρ Ἰωάννου Γ. Παπαγιαννοπούλου, Παραινέσεις τῆς Π. Διαθήκης περὶ μὴ ἀποδόσεως σημασίας εἰς τὰ ὄνειρα.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 710.73.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.